

HEIDELBERGI KÁTÉ

A REFORMÁTUS KERESZTYÉN EGYHÁZ HITVALLÁSA

E kiadás a Heidelbergi Káté megjelenésének 440. évfordulója alkalmából készült

Kiadja az Erdélyi Református Egyházkerület
Kolozsvár, 2003

Alapkiadás
Heidelbergi Káté
A református keresztyén egyház hitvallása
A szöveg megállapítását végezte: dr. Tavaszy Sándor
Revideálták: dr. Imre Lajos és dr. Makkai Sándor
Kolozsvár, 1930

A történelmi bevezetést írta: Juhász Tamás
A szöveget gondozta: Juhász Tamás és Tonk Istvánné

A kötet megjelenését a Nemzeti Kulturális Örökség Minisztériuma támogatta

Készült a Református Egyház Misztótfalusi Kis Miklós Sajtóközpontjának nyomdájában
Felelős vezető: Tonk István

ELŐSZÓ

Az erdélyi református egyház 1920-ban adta ki először a föld valamennyi református egyháza által a maga hitének hű és igaz foglalatjaként tisztelt Heidelbergi Kátét. Ettől az időponttól kezdve egyházkerületünk fokozatosan a vallástanítás alapjává tette ezt a hitvallást, s mind a teológiai gondolkodásban, mind az igehirdetésben egyre határozottabban kezdte elfoglalni az őt megillető irányító szerepet.

Az első kiadás egyrészt elfogyott, másrészt nem is volt az eredeti szövegnek egészen pontos és hű fordítása, hanem helyet adott a Káté régebbi magyar fordításaiban alkalmazott, tartalmilag megfelelő, de nem szövegszerű magyarázatoknak, bővítéseknek. Ezért szükségessé vált a Káté új kiadása, amelyet ezennel kibocsátunk. Igyekeztünk az eredeti szövegnek mindenben megfelelő visszaadására, s ezenkívül fölvevük az abban felsorolt összes szentírási helyek teljes szövegét is, a revideált Biblia szerint.

Az a meggyőződésünk, hogy a hitvallás ismerete, tanulmányozása és életünkben való követése minden öntudatos református ember és Anyaszentegyházunk számára nélkülözhetetlen.

A Szentháromság egy örök igaz Isten tegye áldottá a hitvallás munkáját a lelkekben és az Egyházban, az Ő dicsőségére!

1930 dr. Tavaszy Sándor

A HEIDELBERGI KÁTÉ RÖVID TÖRTÉNETE ÉS JELENTŐSÉGE

1. A Heidelbergi Káté és a Pfalzi Egyházi Rendtartás keletkezése

Heidelberg a nagy német fejedelemség, Pfalz fővárosa volt. Ez az ország majdnem akkora volt, mint Erdély. Abban is hasonlít a mi hazánkra, hogy 1563-ban a fejedelemség legtöbb lakosa református volt. Erdélyben is, Pfalzban is az 1540-es években kezdődött a reformáció, és nagyon hamar el is terjedt.

A reformáció Ottó Henrik fejedelem idejében ment végbe. Ez úgy történt, hogy a lelkipásztorokat kötelezték:

1. Csak a Biblia alapján prédikáljanak. De nem latinul, hanem úgy, hogy a nép is értse.
2. A gyermekeket is oktassák vallásra - a templomban is, az iskolában is. A gyermekek tanulják meg a kátét, de nem azt, amelyet a római katolikus papok tanítottak, hanem azt, amit Luther, Melancthon, Brenz és más német reformátorok írtak.
3. Világosítsák fel az embereket arról, hogy a képekre festett szentek előtt ne imádkozzék senki. Csak Istenhez kell imádkozni, akit nem lehet és nem szabad kiábrázolni. A templomokból el kell távolítani a képeket.

4. Az úrvacsorát úgy osszák ki a gyülekezetnek, ahogy azt Krisztus az utolsó vacsorán meghagyta. Nem a papok, s nem a gyülekezet tagjai "áldoznak": az úrvacsorát azért vesszük, mert Krisztus feláldozta magát értünk.

Ottó Henrik alatt a lelkipásztorok többféle istentiszteleti rendet tartottak, különböző kátékat és hitvallásokat használtak, s az úrvacsorát is eltérően magyarázták. Ez rengeteg vitára adott okot. Kiéleződtek az egyházi ellentétek és napirenden voltak a teológiai viták.

1559-ben javában dült az úrvacsoravita, amikor a következő fejedelem, III. (Kegyes) Frigyes trónra lépett. Ő legfőbb feladatának azt tekintette, hogy országában tegye egységesé a reformációt.

A művelt és bölcs Frigyes olyan tankönyv bevezetésével gondolta megvalósítani az egységet, amelyből a gyermekek is tanulhatják a vallást, amelyre mint egy hitvallásra a lelkipásztorokat is fel lehet esketni, de amelyből minden hívő ember megtanulhatja a mindennapos vallási vitákban használható helyes (bibliai) választ. Ebben a munkában buzgó és tudós lelkipásztorokra, teológiai tanárookra támaszkodott. Munkatársai között voltak híres teológiai professzorok, vezető lelkipásztorok, udvari tanácsosok, s még a fejedelem háziorvosa is. Ők mind humanista műveltségű írástudók voltak. Ilyen munkatársakkal megvalósíthatta tervét: a Szentírásra támaszkodó hitvallás, és egy ezt tükröző egyházi rendtartás megszerkesztését.

Frigyesnek és munkatársainak ennél a tervnél az volt az elsődleges szempontja, hogy a pfalzi gyülekezetek belső rendjét megerősítsék. Az erre irányuló munkát 1562 folyamán egy katekizmus-bizottság végezte. A bizottsági munka eredményes volt, év végére elkészült a káté.

Mire támaszkodott a bizottság? Forrásmunkaként biztosan felhasználták az akkoriban virágzó kátéirodalom jó néhány darabját. Különösen Ursinusnak két saját munkája tükröződik vissza a Heidelbergi Kátében, mindkettő 1562 folyamán keletkezett: a Catechesis Minor és a Summa Theologiae (az úgynevezett Catechesis Major).

1563. január 11-17. között ülésezett a zsinat, amelynek a fejedelmen és egyházi tanácsosain kívül a kilenc szuperintendens és néhány más lelkipásztor volt a tagja. Ez elé terjesztették a bizottság által összeállított kátét. Annak szövegét és tartalmát Olevianus, mint teológiai ügyekben illetékes tanácsos, ismertette. A zsinat tagjai - két lutheránus esperes kivételével - változtatás nélkül jóváhagyták a kátét, majd január 18-án a tagok aláírásukkal hitelesítették a jóváhagyást. A fejedelem január 19-én keltezte a kátéhez írt előszót, s ezt a napot szokták a káté "születésnapjának" tartani. Valószínű, hogy február első napjaiban már készen voltak az első nyomtatott példányok. A "Katekizmus, avagy keresztyéni tanítás, ahogyan az a pfalzi választófejedelemség templomaiban és iskoláiban gyakorlatban van" példányait a fejedelem megküldte minden szuperintendensnek, lelkésznek és iskolamesternek, és elrendelte annak istentiszteleti bevezetését.

Márciusban megjelent a káté újabb kiadása, s ez már tartalmazta a 80. kérdést. Ez a kiadás szolgált alapul az első fordításokhoz: 1563-ban a három német nyelvű kiadás mellett két latin, két holland és egy szász dialektusban írt kiadása volt a kátének Heidelbergben, sőt egy krakkói kiadásról is van tudomásunk. Olevianus elküldött egy-egy példányt Kálvinnak Genfbe és Bullingernek Zürichbe. A két neves ember reakciójáról is beszámoltak a kortársak: Kálvinról, aki már súlyos beteg volt, azt jegyezték fel, hogy a káté felolvasása után egész nap ragyogni látszott az arca az örömtől; Bullinger pedig "a legjobb káté"-nak nevezte, "amit valaha is olvasott".

Augusztusban ismét ülésezett a zsinat, amelyik már januárban foglalkozott az egyházi rendtartással (ágendával), amelynek most már kézzelfogható alakot kellett öltenie. Ennek összeállításánál valószínűleg Olevianusé volt az oroszlánrész. Kevés formulát vett át a rendtartás a megelőző, Ottó Henrik idejében kiadott ágendából.

Mindenesetre a keresztes és úrvacsora rendje teljesen új, s ami a legsajátosabb: az új káté teljes szövegét tartalmazza. A november 19-én keltezett ajánlás arra enged következtetni, hogy az új rendtartás még abban az évben meg is jelent. A kátének ez immár a harmadik, legteljesebb kiadása, a másodikkal szemben csak lényegtelen javításokat tartalmaz.

A hivatalos elfogadással párhuzamosan haladt a gyülekezeti befogadás. A káté alapján már tavasz óta katekizmusi prédikációkat tartottak. Heidelbergben a kátét tanító prédikációkat nem a lelkipásztorokra, hanem a tudós Ursinusra bízta. 1564-ben a fejedelem vizitációt szorgalmazott, amely már az új helyzetet mérte fel s azt vizsgálta meg, hogy mindenütt az új agenda és káté szerint folyik-e az istentisztelet. Ezzel a káté és a rendtartás előállása lezárult, s megkezdődött annak diadalútja, amit sem a kezdeti, sem a későbbi teológiai támadások nem állíthattak meg.

2. A Heidelbergi Káté szerzői

A káté ajánlásában ezt írja Frigyes: "egész itteni teológiai fakultásunknak, összes szuperintendenseinknek és legkiválóbb lelkészeinknek tanácsával és hozzájárulásával" készült el "az Isten ígéje szerinti vallásról szóló összefoglaló tanítás, avagy katekizmus". Mivel a kátébizottság és a zsinat jegyzőkönyvei és egyéb feljegyzések elpusztultak, mindig fejtörést okozott a kérdés, hogy kik voltak név szerint azok, akiknek "tanácsával és hozzájárulásával" a fejedelem a kátét elkészítette. Olevianus és Ursinus vezető szerepe a munkában mindig tudott volt, de kié volt a nagyobb rész és kik voltak a többiek?

Ezt a kérdést teljesen tisztázni máig sem sikerült. Hogy a következőkben Frigyes, Olevianus és Ursinus munkásságát ismertetjük, akkor ezt csak azért tesszük, hogy legalább a biztosan ismert "főszereplők" teológiai-egyházi hátterének ismeretében a káté tartalmához, világához közelebb jussunk.

Annyi azonban bizonyos, hogy a káté közösségi teljesítmény, divatos angol kifejezéssel team-work. Ha valaha teljes bizonyossággal ki is derülne, hogy Ursinus volt a káté egyedüli írója, ez akkor sem csökkentene annak a ténynek a jelentőségén, hogy egy teológiai-egyházi bizottság foglalkozott vele, s a fejedelem a kátét a reformált egyház doktorai és pásztorai hozzájárulásával adta át a gyülekezeteknek. A fejedelem szerepét jobban

megértjük, ha tudjuk: a német reformációra jellemző volt, hogy a világi felsőbbség (a városi tanács vagy a fejedelem) a maga hatalmával az egyház dolgaiba is beavatkozott. Ennek ellenére ki kell emelni az előkészítésben a teológiai fakultás és a lekipásztörök együttes munkáját, az elfogadásban pedig a gyülekezetek jelentőségét. Ez utóbbit aláhúzza az a körülmény, hogy a harmadik kiadás, az úgynevezett textus receptus, egybefoglalja az egyház istentiszteleti rendtartását és a tanítás alapirátát.

A káté szerkesztésével megbízott bizottság összetételéről kevés bizonyosat tudni. Név szerint a fejedelem, Ursinus és Olevianus, mellette az orvos, Thomas Erastus ismeretes. Ő nemcsak buzgó érdeklődésével, hanem sokszor meglepően mély teológiai tudásával is kitűnt, már a korábbi teológiai viták során. A bizottság többi tagját - a fejedelem előszava alapján - a teológiai fakultás tagjai, valamint a vezető lelkészek és tanácsosok között kell keresni. Az akkor Heidelbergben működő ismert férfiak felsorolása olyan színvonalas bizottságra enged következtetni, amilyent az akkori egyetemeken és udvarokban máshol aligha lehetett volna találni:

Tremellius Immánuel, az ószövetség professzora, aki Kálvin Institutióját héber nyelvre fordította;

Boquinus Péter, az Újszövetség professzora;

Diller Mihály, Olevianusszal s Boquinusszal együtt a fejedelem teológiai tanácsosa, udvari prédikátor;

Zuleger Vencel, világi tanácsos;

Eheim Kristóf, jogász, fejedelmi tanácsos;

Dathenus Péter, a bujdosó, és Pfalzban menedéket talált németalföldi gyülekezet lelkésze.

III. Frigyes pfalzi választófejedelemnek a munkában való részvételéről kevés adatunk van. A januári és novemberi előszó mellett a 80. kérdés beiktatása neki tulajdonítható, még akkor is, ha a fogalmazás az Olevianusé. Ezen kívül, saját szavai szerint, "némely javításokat" alkalmazott rajta. Hogy mik lehettek ezek a némely javítások, azt közelebbről nem tudjuk. Bizonyosan tudni viszont, hogy a 78. kérdésnek Frigyes adta meg végleges formáját.

A fejedelem fő érdeme azonban a káté és az egyházi reform kezdeményezése, patronálása és országos érvényesítése - fejedelmi tekintélye révén.

1515-ben született a pfalzi-pomerániai II. János herceg legidősebb fiaként. Előkelő (katolikus) nevelésben volt része. Valószínűleg csak házassága révén, de legkésőbb 1546-ban került kapcsolatba a reformációval.

Evangéliumi hitét és meggyőződését nemcsak Melanchthon hatásának lehet tulajdonítani, akit sokra becsült, és akinek a tanácsát sokszor kikérte, hanem egyéni bibliaolvasásának és alapos szentírásismeretének is. 1557-től II. Frigyes pomerániai hercegeként irányítja tartományában a lutheri reformációt. Heidelbergbe kerülve

lutheránusként kezd meg uralkodását, de melanchthonianusok és reformátusok egyaránt bizakodva tekintenek reá. Az úrvacsora vita még elmélyültebb tanulmányozásra készíti, hogy egyéni ítéletet tudjon alkotni a vitás kérdésekben. Bár saját bevallása szerint Kálvint sohasem olvasta, mégis eltávolodik a szigorú lutheri iránytól, és a reformátusok felé hajlik, akiket attól kezdve pártfogol.

A Heidelbergi Kátét, létrejötté pillanatától, minden alkalommal védelmébe veszi, gyakran nevezi így: "az én kátém". Ő maga személyesen száll szembe a lutheránus fejedelmekkel és Miksa császárral, akik megpróbálták rávenni, hogy vonja vissza a kátét. Az 1566-os ágostai birodalmi gyűlésen, amely a református egyház és a káté számára hasonló jelentőségű, mint az 1530-as országgyűlés a lutheránusok számára, a fejedelem a következő szavakkal kelt "kátéja" védelmére: "Ami az én katekizmusomat illeti; ahhoz én ragaszkodom, és érte kezeskedem. Ez a széljegyzetekben a Szentírás fundamentumaival oly erősen fel van fegyverezve, hogy megdönthetetlen maradt; és bár egynémely teológusok megpróbálták, mégis alul maradtak, és reménységem szerint Isten segítségével ezután is megdönthetetlen marad." Frigyes 1576-ban bekövetkezett halála után ismét lutheránus fejedelem ült a trónra, s ezzel Pfalzban a kálvini reformáció egy időre megtorpant.

Olevianus Gáspár (1546-1587) Trierben született jómódú polgári családból. Párizsban és más francia egyetemeken jogot, majd 1556-tól Genfben, Kálvin tanítványaként, teológiát tanult. Kálvinhoz egész életében szoros kapcsolat fűzte, akivel levelezett is. Barátságot tartott fenn Farel Vilmoossal és Béza Tóddal, majd zürichi tanulmányai idején megismerkedett Bullinger Henrikkel és Vermiglius (Mártír) Péterrel is. Tanulmányai után szülővárosában a reformáció vezetője lett. Reformkísérlete kudarcba fulladt, a trieri érsek őt is, társait is letartóztatta. A trieri börtönből (és valószínűleg a mártírhálálból) váltotta ki őt 1560-ban, más protestáns fejedelmek támogatásával, III. Frigyes, és bízta meg Heidelbergben a Collegium Sapientiae (főgimnázium), valamint az egyetem Loci Communes (dogmatikai) tanszékének vezetésével. Mindkét tisztségben Ursinus követte őt. Olevianus 1562-től a városi gyülekezet (Szent Lélekről elnevezett) templomának lelkésze és szuperintendens lett. A gyakorlati lekipásztori munka jobban vonzotta, mint a teológiai tanszék, mert ezen a területen szervező készségét jobban tudta érvényesíteni.

Olevianus teológiailag Kálvinhoz állott a legközelebb. Ezt mutatja nemcsak a 80. kérdés megfogalmazása az úrvacsora és a mise éles szembeállításával, hanem maga az egyházi rendtartás, amely egyértelműen magán viseli Olevianus keznyomát. A fiatal, jogászból lett lekipásztör kiváló szervező és lekipgondozó-nevelő volt. Ez tükröződik a rendtartás beosztásán és az egyes részek tartalmán. Az a körülmény, hogy a káté gondolatmenete és központi üzenete alkalmazást nyert minden istentiszteleten és az egész gyülekezeti életben, nemcsak a káté kiválóságának tulajdonítható, hanem a Kálvin iskolájában járt Olevianus egyéniségének is. Olevianus katekétaképességeiről maga Ursinus így vallott: "A tanításra alkalmas és gyakorlott férfiú ő, aki azzal tűnik ki, hogy az együgyű nép és az ifjúság értelmének megfelelő módon tud beszélni."

Teológiai munkásságának központi kérdése Isten szövetsége volt. Ennek a tanításnak az alapjait Zürichben sajátította el, s azzal fejlesztette ki, hogy bevezette a "kegyelmi szövetség" kifejezést. A kegyelmi szövetség a teremtésben nyert szövetséget váltotta fel. Az Ószövetségben ismert ugyan a törvény alatti szövetség fogalma is, de Olevianus szerint ez nem több, mint az Izráel számára sajátosan kötelezővé tett természeti szövetség.

Coccejus János, a szövetség-teológia atyja, úgy hivatkozik Olevianusra, mint ebben a tanításban egyik előfutárára. A kegyelmi szövetség tana a kátében nem jutott kifejezetten szóhoz, de közvetve igen: nagymértékben meghatározta a Krisztus közbenjáró voltáról szóló gondolatot.

Kegyes Frigyes halála után a Szentlélek-templom lelkészét Herbornba hívták lelkésznek, majd az ott felállított teológiai főiskola (Hohe Schule) első tanára lett. Herbornban halt meg 1587-ben. Isten kegyelmi szövetségéről szóló főműve Genfben jelent meg 1585-ben.

Ursinus Zakariás 1534-ben született a sziléziai Boroszlóban (Breslau, ma: Wrocław). A lutheránus hitre tért városban patríciusok és tudós humanisták környezetében nevelkedett, ahol Melanchthon hatása és tekintélye nagy volt. Alig tizenhat évesen Wittenbergbe megy az egyetemre, ahol hét teljes esztendő telt, Melanchthon Fülöp tanítványaként és pártfogoltjaként. Ez a hét esztendő kitörölhetetlen nyomot hagyott teológiai felfogásában és további fejlődését meghatározta. Wittenbergben megismerkedett Laski (a Lasco) Jánossal, aki szintén hatással volt rá. Ottléte alatt két úrvacsoravita zajlott le az egyetemen, s ez felkeltette érdeklődését nemcsak az úrvacsorakérdés tanulmányozása iránt, hanem a külföldi protestantizmus megismerése iránt is. 1557-ben peregrinációs útra indult. Strassburg, Bazel, Lausanne után Genfbe érkezik, ahol Kálvin erőteljes egyéniségének és tanításának hatása alá került. Más francia egyetemeket is meglátogatott, majd Zürichben szoros barátságot kötött Vermiglius (Mártir) Péterrel. 1558-60 között a boroszlói gimnáziumban tanított, de az úrvacsoráról vallott református felfogása miatt el kellett hagynia szülővárosát. Újra Wittenbergbe ment, de mivel Melanchthon időközben meghalt, továbbment Zürichbe, ahol a svájci reformáció kiforrott képviselőjévé lett. Innen hívták meg Heidelbergbe, 1561-ben. Frigyes, Olevianus tanácsára, Vermigliust szerette volna meghívni, de ő öregségére hivatkozva, nem fogadta el a meghívást, hanem maga helyett Ursinust javasolta, aki szívesen is ment abba a Heidelbergbe, amelyről a református táborban egyre több jót lehetett hallani.

A káté megírása előtt Ursinus két nagyobb és két kisebb munkát publikált Heidelbergben, mindegyik az 1562-es év folyamán keletkezett: a Catechesis minor, a Summa theologiae (vagy ahogy a kutatók később elnevezték: a Catechesis major), a Jézus Krisztus közbenjáró tiszteiről írt doktori disputáció, valamint egyetemi székfoglaló beszéde, amely "Az egyházi tanítás feladatáról és módszeréről" szolt.

A bátor és agilis Olevianusszal szemben Ursinus megjelenésre csendesebb, visszahúzódozó egyéniség volt, kortársainak vallomása szerint melankóliára hajlamos. Befelé forduló lélek volt, aki már kora ifjúságától fogva szigorúsággal kényszerítette magát a munkára, és dolgozószobája csendjében termékeny irodalmi munkásságot folytatott. Tudós széleslátással figyelt minden jelentős teológiai eseményre, és kiemelkedő műre. 1563-ban, nem sokkal a káté megjelenése után, az ő fordításában nyomtatták ki Heidelbergben Kálvin Genfi kátéját. Tekintettel arra a sokféle irodalmi hatásra, amelyet a Heidelbergi Káté jótékonyan egyesített magában, fel kell tételeznünk azt - írja Paul Jacobs, múlt századi német teológus -, hogy szerzőinek, vagy szerzőjének nemcsak a Szentírás és az egyházatyák ismeretében kellett jártasnak lennie, hanem a korabeli reformációs káteirodalomnak, Melanchthon írásainak jelentős részeit kellett szinte könyv nélkül tudnia, hogy a káté szövegezésekor kéznél legyen. Az egyháztörténész August Lang jellemzése szerint "a reformátorok utáni nemzedéknek Ursinus volt a legjelentősebb és legnagyobb hatású tudós teológusa, legalábbis a német református protestantizmus területén". Ezt a hatást ott fejtette ki, ahol kitartó szorgalommal tanított: a collegium sapientiae-beli tanszékén, majd az egyetem loci communes (dogmatika) tanszékén. S közben, mint tudjuk, a Szentlélek-templomban sorozatos kátéprédikációkat is tartott. A nehéz és fárasztó munka hamar felörölte erejét, s ezért 1568 februárjában a loci communes előadásokról le kellett mondania. Kegyes Frigyes halálakor neki is távoznia kellett Heidelbergből. Neustadt an der Hardtban telepedett le, ahol 1576-tól 1583-ban bekövetkezett haláláig az ottani kollégiumban tanított és folytatta irodalmi munkásságát. Műveit csak halála után jelentették meg. A kátéhoz írt terjedelmes teológiai magyarázata (Explicationes Cathecheticae) több nyelven rengeteg kiadást megért. Ennek a műnek magyar fordítása a közeljövőben fog megjelenni itt Kolozsvárt.

3. A Heidelbergi Káté forrásai

A káté szerzőinek kilétét megismerni nem pusztán történelmi hűség kérdése. Ezen keresztül ahhoz a teológia-történeti kérdéshez akarunk eljutni: a reformátoroknak és a korabeli hitvallás- és káteirodalomnak milyen közvetlen és közvetett hatása érezhető rajta? Azaz: kik és mik a Heidelbergi Káté forrásai és elődei? Az a körülmény, hogy a káté fő szerzője Ursinus, még nem cáfolja meg a csoportos szerzőség általánosan elfogadott korábbi nézetét. A Heidelbergi Kátét a pfalzi fejedelem hitvalló lelképásztori és teológus-közössége által szerkesztett egyházi konfesszióknak kell tekintenünk. Ursinus kiemelt szerepe a szerzőségben csupán támpontot és segítséget akar nyújtani a források iránti érdeklődéshez. A szerzők tanítóinak, szellemi elődjének ismerete, teológiai és hitvalló álláspontjuk nem őket, hanem a Heidelbergi Kátét állítják jobb megvilágításba.

A kutatás kezdettől hangsúlyozta azt, hogy a Heidelbergi Káté a reformátori teológia közös eredményeit összefoglaló munka. M. A. Gooszen és A. Lang száz évvel ezelőtt megjelentetett kritikai szövegkiadásai kilenc, illetve négy korabeli, 1563 előtt megjelent kátét sorakoztatnak fel a káté szövege mellett. Mindkettőjüknek megtalálható Ursinus két "előmunkálata": a Minor és a Major. Lang ezen kívül közli Leo Judas Zürichi Katekizmusát (1534), valamint Laski János londoni segítőtársának Marten de Cleyne-Microniusnak az 1552-es kátéját, mint amelyeknek a Heidelbergi Kátéhoz való rokonsága nyilvánvaló. Gooszen Leo Judasnak még egy kátéját közli, az 1535-ös Nagybiblia Katekizmust, Bullingernek egy latin nyelvű kátéját, Kálvin Genfi Kátéját, két angol nyelvű kátét, amelyet az üldözött németalföldi gyülekezetek is használtak, és végül az emdeni gyülekezet kátéját (1554). Nyilvánvaló, hogy a sort folytatni lehetne, hiszen a reformáció első fél évszázadának nagy kátétermése volt, s ezek közt egész sor olyant találhatunk, amelyek tartalmilag közel állnak egymáshoz. A felsorolást August Lang egy felnémet katekizmussal és a Strassburgi Kátéval egészíti ki, s újabban Walter

Hollweg kutatásának köszönhetően Béza két kátéjáról tudjuk, hogy a Heidelbergi Káténak forrásul szolgált. S természetesen nem hagyhatók ki a vizsgálásból a nagyobb hagyományú lutheri káték sem, elsősorban a Kis Káté, vagy a Johannes Brenz württembergi kátéja, amelyek Pfalzban korábban használatban voltak. Ugyanígy forrása káténknek az Examen Ordinandorum és Melanchthon több más műve is, amelyeket a hűséges tanítvány, Ursinus, ha nem is szó szerint, vagy tudatosan, de tartalmilag továbbvitt a Heidelbergi Kátéban.

Alapos teológiai és dogmatörténeti tanulmányokra volna szükség, hogy kimutatható legyen: melyik irányból milyen hatás vagy gondolat érezhető a Heidelbergi Kátén. Sok igazság van abban, amit Max Goebel egyháztörténész száz évvel ezelőtt így fogalmazott meg: "A Heidelbergi Káté négy jó tulajdonságot egyesített magában: lutheri bensőségességet, melanchthoni világosságot, zwingliánus egyszerűséget és kálvini tüzet." De ha nem is lehet a kátéban egyesített különféle hatásokat jól elkülönítve felismerni, a fő kérdések tekintetében tudható, hogy mire vezethető vissza egyik vagy másik tanítás.

a) Már a kiinduló kérdésnél szerencsésen érvényesül a Heidelbergi Kátéban a lutheri-melanchthoni hatás. Luther és Melanchthon kátéi erősen gyakorlati és lelkipálcázói jellegűek voltak. Innen erednek káténkban a "Mit használ nekünk?", "Mi további vigasztalást veszünk?" típusú kérdések. Maga a "vigasztalás" (consolatio) kifejezés kétségkívül melanchthoni eredetű. Az Examen Ordinandorum 1552-es német kiadásában a Trost (= vigasztalás) szó nem kevesebb, mint negyvenszer fordul elő. Melanchthon egyik tanítványának 1547-es göttingai kátéja hasonló kérdéssel kezdődik: "Micsoda vigasztal téged leginkább ezen a földkerekségen?" Ursinusnak az a két tankönyve, amelyből a Heidelbergi Káté végleges szövege kialakult, szintén ezzel a kérdéssel kezdődik: "Mi életedben és halálodban egyetlen vigasztalásod?"

A Melanchthon által használt teológiai fogalmak közül gyakran viszontlátjuk a kátéban Krisztus üdvajándékai jelölésére a "jótétemények" kifejezést (20, 53, 60, 86). A kifejezés jól ismert Melanchthon dogmatika tankönyvének sokat idézett tételéből: Krisztust megismerni annyi, mint megismerni az ő jótéteményeit.

b) Kálvin hatása a káté beosztásában is érvényesül, de különösen egyes fejezetek magyarázatában: az Apostoli Hitvallás második bekezdésének értelmezésében és a Tízparancsolat alkalmazásában. Ursinus két előmunkálata és maga a káté az 1545-ös Genfi Katekizmussal van a legközelebbi rokonságban, bár a consolatio fogalmával és azzal, hogy a hívő ember "hasznára" tekint, inkább Melanchthont követi. Kálvinnál ugyanis a kiinduló kérdés az emberi élet fő céljára tekint. Kátéjában túlteng a tan, és háttérbe szorul (Lutherhez és Melanchthonhoz képest) a gyakorlati-lelkipálcázói hangsúly. A Genfi Káté két lényeges vonását tartották szem előtt a Heidelbergi Káté szerzői. Az egyik a katekétikai anyag egységes szempont szerinti összefoglalása, a másik pedig a teológiai mondanivaló céltudatos és biztonságos megfogalmazása.

A reformáció korabeli káték, középkori örökség nyomán, öt fejezetben ("ágazatban") taglalták a hit kérdéseit: Tízparancsolat, Apostoli Hitvallás, Miatyánk, Kereszttség és Úrvacsora. A legtöbb káté ezt a kapott "anyagot" tetszőleges sorrendben - legtöbbször a fenti sorrendben - nyújtotta. Ilyen volt a korabeli kátéirodalom nagy többsége, például Luther Kis Kátéja is. Kálvin kátéja, és annak nyomán a Heidelbergi Káté is, az úgynevezett elemző káték közé tartozik. Ezek a káték a hagyományos anyagot egységesen foglalják össze az általánosan emberi és a sajátosan keresztyéni szempontok figyelembevételével, és reávilágítanak arra, hogy mi a fundamentuma mindennek. Kálvin előtt az ilyen káték - a sorban az elsőség és a cseh testvérek és a valdensek kátéit illeti meg - egyik közös vonása az volt, hogy kiindulásuk antropologikus: Mi vagy te? Ember vagyok. Kálvin is az embertől indul el, de ezt a kiindulást úgy fogalmazza meg, hogy a tanító a gyermeket az élet célja felől kérdezi ki. Ez a cél: Istent megismerni, azaz benne igazán hinni, neki engedelmeskedni, őt imádni, és neki hálaadást adni. "Az egykori humanista Zwingli és Kálvin számára Isten felségének megismerése jelenti elsősorban a választ arra a kérdésre: Mi az emberi élet végső célja? Isten megismerése pedig teljes embert követelő, az ember határozott aktivizmusát feltételező életprogram" - mondja Barth Károly.

Ez a fő célkitűzés határozza meg a Genfi Káté felépítését, s ebben követte Kálvint a Heidelbergi Káté is: a hit (az apostoli hitvallás) kifejtése megelőzi a törvényt (a dekalógust). A hit Istennek az evangéliumban tett ígéretét közli, és azt egyúttal meg is ragadja. Ezért a hit az istenismeret alapja. A törvény pedig Istennek reánk vonatkozó igényét jelenti be, s ezért az istenismeret útján, a hitben újjászületett életbe vezet. Ez az úgynevezett tertius usus legis, a törvény református értelmezése.

A Genfi Káté másik nagy értékét, a világos, határozott teológiai megfogalmazást is átvette a Heidelbergi Káté. Ennek a körülménynek okát és magyarázatát mindkét káté születési helyével és címzettjeivel kell magyarázni. Arról van szó, amit a Genfi Káté a mottóval választott ígérel, 1Pt 3,15-tel fejezett ki: "Mindig készek legyetek megfelelni mindenkinek, aki számot kér tőletek a bennetek lévő reménységről." A Heidelbergi Káté is, de még inkább a Kálvin kátéja olyan harci helyzetben született, amelyben a gyülekezet tagjainak gyakran kellett megküzdeniük személyes és hitbeli egzisztenciájukért. Aki a Péter levelében említett készséget és felelősséget el akarta sajátítani, annak jól kiállított bibliai-teológiai eszköztárral kellett rendelkeznie.

A Heidelbergi Káté abban is követte genfi elődjét, hogy vasánapokra van felosztva. Mindkét katekizmust arra (is) szánták, hogy az év folyamán "végigprédikálható" legyen.

c) A Heidelbergi Káté forrásai után kutatva, a kereső arra a felfedezésre jut, hogy annak egyik legsajátosabb értéke, a nyomorúság-megváltás-hálaadás címszavak alá foglalt hármass felosztás is visszavezethető a reformátori irodalom korábbi műveire. Ezt a hármass diszpozíciót követi már a Catechesis Minor is, s Ursinus ezt Melanchthontól tanulta, akinél ez a törvény-evangélium-jó cselekedetek formájában központi teológiai tanítás. Csakhogy Melanchthonnál a törvény inkább bűnt leleplező, úgynevezett pedagógiai értelemben fordul elő, a jó cselekedeteket pedig a Megengesztelődés címszó alatt tárgyalja.

d) Míg Ursinus a Catechesis Minor anyagát a fő gondolatmenet köré csoportosította, amely a nyomorúság-megváltás-hálaadás hármass felosztásban közvetlenül bekerült a Heidelbergi Kátéba is, addig a Catechesis Major

fő gondolatmenete - a szövetség-teológia - csak közvetve található meg a kátében. A káté felosztása, a megváltásról, Krisztus hármasságáról és az úrvacsoráról szóló tanítás mind részeit képezik egy olyan teológiai gondolkodásrendszernek, amelyet később a szövetség-teológia református művelői építettek. Ezt a teológiai látásmódot Ursinus Melanchthontól és Kálvintól kölcsönözte, de főleg a Bullingertől, Vermigliustól és Olevianustól tanult szövetség-teológiával termékenyítette meg és vitte önállóan tovább.

A több szerzőtől származó és még több kútfőből merítő Heidelbergi Káté azonban nem veszett el a "sok bába között". Ellenkezőleg, olyan "kompiláció" lett ez, amely mélyebb és gazdagabb tartalmilag is, formailag is, mint bármelyik mintája, olyan tanítvány, aki túlnőtt mesterén. Megjelenésekor sok és heves vitát váltott ki, pedig a vitás kérdésekben is mérsékelt álláspontot foglalt el. Olyan sákramentumot tartalmaz - például - amely fölött lutheránusok és reformátusok, évtizedes viszálykodások után, békejebbot nyújthattak volna egymásnak. Sajnos, a Luther és Zwingli, illetve a Wittenberg és Zürich közötti ellentétek elmélyültebbek voltak, semhogy a Heidelbergi Káté ebben a kérdésben unióhoz vezethetett volna. Megjelenése évtizedében nem tudtak igazán egymásra hallgatni a felek, s így ez is meghallgatás nélkül maradt. Az ellentéteknél azonban sokkal mélyebbre nyúlt a közös evangéliumi fundamentum: az a hit, hogy Isten, Krisztusért, ingyen kegyelemből a hit által megigazított engem, bűnös embert. "Az a tény, hogy a reformáció történetének második korszakában a Heidelbergi Kátében ez a tan még egyszer olyan hamisítatlan, azaz eredeti, lényegre törő, találó, s ezért hathatós kifejezést nyert, ... mindig újból - és joggal - csodálkozásra késztet." (G. A. Benrath)

Evangéliumi hitünk kérdéseinek a Heidelbergi Káté szerinti újabb átgondolása nemcsak a hűség parancsából történik, hanem református egyházunk megőrzött, és minket megőrző drága öröksége iránti engedelmisségre késztet, hanem abból a tiszteletből is, amelyet az egész evangéliumi protestantizmus közös ügye és közös atyái iránt kell tanúsítanunk. A Heidelbergi Káté forrásainak ismerete szerint ezek az atyák a Heidelbergi Káté atyjai is.

4. A Heidelbergi Káté az egyházban

A) A káté és a Pfalzi Istentiszteleti Rendtartás

A januári kátéval el lehetett indulni az egységes hitvallás és tanítás felé. Ám a reformáció fejedelmi tervében az egységes istentisztelet is benne volt. Ezt kívánta megvalósítani az ugyanazon év novemberében kiadott istentiszteleti és egyházi rendtartáskönyv. Ennek az volt a sajátossága, hogy az istentiszteleti szövegek közé felvették az 52 vasárnapra osztott káté teljes szövegét is. Az előszó (ezt is II. Frigyes írta!) meg is indokolta, miért: hogy minden vasárnap egy-egy kijelölt szakasz alapján tartsanak úgynevezett kátéprédikációt. A gyülekezet tagjait vétezzék fel - a rendes prédikációs istentiszteletek mellett - ezek a tanítások is az engedelmes keresztyén hitre és életre. Kálvin gyülekezetében, Genfben is így tanítottak a Genfi Káté alapján. A káté szövege a kereszteselési istentisztelet rendje és a kereszteselési tanítás után következik, majd a káté után az úrvacsora ágendája. Barth Károly értékelése szerint ez azért van így, hogy az a vigasztalás, amelyről az első kérdés alapján az egész hitvallás beszél, a keresztség és az úrvacsora között, a tanításnak a gyülekezet életében betöltött szerepe felől nyerjen különös megvilágítást.

Bár a novemberi istentiszteleti rendtartás előtt a káténak Heidelbergben két kiadása és egy újranyomása jelent meg, mégsem mondhatjuk, hogy a káté először egymagában született meg, majd ehhez "hozzáírtak" egy rendtartást. A keresztyén tan és az egyházi élet megújítása egyszerre foglalkoztatta III. Frigyes és munkatársait. Csak a sürgető szükség készítette őket arra, hogy - mivel a katekizmus már januárban készen állott - először külön a kátét adják közre. Ugyanazon a zsinati ülésen, amelyen a tagok a kész kátét január 18-án aláírásukkal elfogadták, foglalkoztak a készülőben levő egyházi rendtartással is. A kátét tehát eleve ennek szerves részéül szánták.

A tanítás és az élet egységét híven tükrözi ez a rendtartás. Felépítése a következő:

1. Előkészület a prédikációra és felhívás az imádkozásra
2. A tanítás és a prédikáció
3. A szent keresztség
4. A katekizmus

Mivel indokolták a tanítás szükségességét?

"A keresztyén vallásunk szerinti katekizmus rövid és egyszerű szóbeli beszámolót jelent a keresztyén tan legfőbb részeiről, amelyben az ifjaktól és együgyűektől számon kérik és meghallgatják, mit tanultak. Mert az istenfélő emberek a keresztyén egyház kezdete óta mindig is szorgalmasan nevelték a gyermekeiket az Úr félelmére, otthon, az iskolában és az egyházban. Három érv támasztja ezt alá:

a) Először is az istenfélő emberek tudatában voltak annak, hogy a velük született gonoszság eluralkodna és mind az egyházat, mind a világi kormányzatot megrontaná, ha nem nyújtanánk idejekorán gyermekeinknek az üdvözítő tanítást.

b) Másodszor Isten kifejezett parancsa is ezt követeli: "És ezek az ígék, amelyeket a mai napon parancsolok néked, legyenek a te szívvedben. És gyakoroljad ezekben a te fiaidat, és szólj ezekről, mikor a te házában ülsz, vagy mikor úton jársz, és mikor lefekszel, és mikor felkelsz" (2Móz 12,13; 5Móz 4, 6.11)

c) Végül pedig, úgy amint Izráél gyermekeit, körülmételésük után, ha értelmesebbek lettek, kioktatták a szövetség ezen jegyének és Isten szövetségének a titka felől, ugyanúgy szükséges a mi gyermekeinket is a nyert keresztségről, az igaz keresztyén hitről és bűnbánatról kioktatni, hogy - mielőtt az Úr asztalához bocsátanánk őket - az egész keresztyén gyülekezet előtt hitükről vallást tehessenek.

5. Az úrvacsoráról szóló rész magában foglalja az ünnepet előkészítő bűnbánati istentiszteletek rendjét is.

Úrvacsorát a sátoros ünnepeken kívül legalább havonta kell ünnepelni.

6. Az úrvacsorai istentisztelet rendjét követően, de nem külön fejezetcímen találjuk az egyházfegyelem kérdését.
  7. A gondnokok (= önkéntes diakónusok).
  8. Az imádság.
  9. Az ünnepnapok rendje. Karácsony 1. és 2. napján, Újév napján, Húsvét 1. és 2. napján, Krisztus mennybemenetele ünnepén, valamint Pünkösd 1. és 2. napján a vasárnapi rend szerint kell istentiszteletet tartani.
  10. A házasságkötés megáldása háromszori kihirdetés után a gyülekezet előtt történik.
  11. A templomi éneklés és az igehirdetők öltözete. Az éneklés nemcsak szóval, hanem szívvel történjék, a gyülekezet épülésére. Anyanyelven kell énekelni, mert "a lélek nem dicsérheti Istent olyan énekkel, amit nem ért". Az egyházi szolgák "tisztességes és szerény, de szokásos ruhában végezzék hivatalukat".
  12. A lelkigondozói feladatok közül a beteglátogatásról, haldoklók vigasztalásáról és a foglyok meglátogatásáról rendelkezik az agenda.
  13. A temetésnél minden "babonás ceremóniát" kerülni kell. A temetésre hívó harangszó egyformán megillet gazdagot és szegényt. Minden temetésen ígét kell hirdetni.
- A pfalzi Kirchenordnungnak ez a rövid ismertetése is rávilágít először arra, hogy a káté és az egyházi rend összetartozása nem pusztán formai kapcsolat. Miután a januárban kiadott katekizmus az ifjúság tanításában mutatkozó hiányokat, rendtelenségeket és visszaéléseket volt hivatott helyrehozni, úgy most a teljes agenda akar "a ceremóniában, a sákramentumok kiszolgáltatásában, és egyéb istentiszteleti gyakorlatban helyes és egyöntetű" rendhez segíteni. Sem az egységes tan, sem az egységes rend nem öncél. Mindkettőnek az a szándéka, "hogy ezáltal mind a tanításban, mind a külső ceremóniákban Isten ígéjének és akaratának igaz ismeretére vezettessenek egy olyan úton, amely az isteni akarattal megegyezik és a Szentírás alapján alapszik". Ez a szándék az istentiszteleti rendtartásban csak úgy valósulhatott meg, ha a káté benne nem laza függelék, hanem a gyülekezet minden életmegnyilvánulásában rámutat "Isten ígéjének és akaratának igaz ismeretére". A Heidelbergi Káté gyors elterjedéséhez és közkelettségéhez nemcsak jól felépített teológiája járult hozzá, hanem ugyanolyan mértékben az a gyülekezetépítő, gyakorlatias szándék is, amellyel az istentiszteleti rendtartásban lépten-nyomon találkozunk. Ugyanaz a káté, amely a 17-18. században sok dogmatikai magyarázatot és tankönyvet ihletett, bölcsője és kiindulópontja lett az élő gyülekezeti kegyességnek, ébredési mozgalmaknak, sőt a pietizmus egyes ágainak is. Az a gyülekezetépítő, imádkozó kegyesség, amely például a svájci Stähelin "Catechizmusi házi kints"-ében (18. század), vagy később a holland-német Kohlbrügge népszerű káté-kérdéseiben (19. század) átütő erővel jelentkezett, arra a Heidelbergi Kátéra épített, amely már a pfalzi egyházi rendtartásban is példamutatónan végezte a gyülekezetépítés és vigasztalás feladatát.

B) A Heidelbergi Káté mint hitvallás

Amint az eddigiekből is kitűnt, a Heidelbergi Káté hármass szerepet tölt be az egyházban.

Egyrészt olyan valláskönyv, amelynek segítségével a gyermekeket oktatják és a felnőtt keresztyén életre felkészítik. Ez a feladata minden káténak.

Másrészt a Heidelbergi Káté olyan hitvallási irat is, amelyre minden vele azonosulni tudó egyház úgy hivatkozhat, mint bibliai hitének kifejezőjére. Egyházunk törvénykönyve is kimondja: Az erdélyi református egyház "a teljes Szentírás alapján, hitének kifejezőjéül a Heidelbergi Kátét és a Második Helvét Hitvallást ismeri el".

Harmadszor élő hitvallásként hangosan recitálhatja is az istentiszteleti gyülekezet, ahogy ezt egyházunkban meg is teszik ott, ahol az elmúlt években bevezették az új rendtartást. A gyülekezet hol az Apostoli Hitvallással, hol a Káté 1. kérdésével-feleletével vallja meg hitét.

Ez a hármass célkitűzés már III. Frigyes fejedelem és a többi szerző szándékában is megvolt. III. Frigyes előszava ezt így fogalmazta meg: "...hogyan ilyenformán ne csak az ifjúság nyerjen a templomban és iskolában istenfélő oktatást és megfelelő nevelést, hanem a prédikátorok és iskolamesterek maguk is, egy biztos és állhatatos formát és mértéket kapjanak, amelyhez az ifjúság oktatásában igazodjanak, és ne eszközölhessenek naponta a saját tetszésük szerinti változtatásokat, és ne tanítsanak ellenkező módon".

A hitvallás - bármelyik fenti szerepében - emberi felelet Isten ígéjére, s ezért a különböző korokban a különböző egyházak más-más formában, gyakran eltérő terjedelemben foglalmazták meg hitüket.

A Bibliából ismerjük például azokat az őshitvallásokat, amelyekkel Isten választottai - akár egyénileg, akár közösen - Isten megszólítására feleltek: "Halld, Izráel, az Úr a mi Istenünk, egy Úr!" (5Móz 6,4); "Te vagy a Krisztus, az élő Istennek Fia" (Mt 16,16); "Hiszem, hogy a Jézus Krisztus az Isten Fia" (ApCsel 8,37).

Az ilyen rövid hitnyilatkozatok később bővültek, majd a 3-4. században kialakultak a máig ismert és használt Szentháromság-hitvallások: a Nicea-Konstantinápolyi Hitvallás és az Apostoli Hitvallás. Mindkettő ma is egyetemesen elismert és használt hitvallásunk.

A reformáció századában különösen sok új hitvallást írtak - hitvédelmi célból. A római egyház és a világi felsőbbbőség előtt ezekkel igazolták, hogy a lutheri vagy kálvini hatásra reformált gyülekezetek nem új vallást hirdetnek, hanem az egyetemes, régi és közös hitet vallják. (Ez az oka annak, hogy kerüljük és elutasítjuk azt a római katolikus szóhasználatot, amelyben a reformációt "hitújításnak" nevezik.) A reformáció korabeli hitvallások mégis felekezeti hitvallássá váltak, mert kiderült, hogy a római egyházat ezekkel nem győzték meg, és a tőle való elszakadás elkerülhetetlenné vált.

Hangsúlyoznunk kell azonban, hogy minden hitvallás csak emberi felelet a Szentírás megszólítására. Nem örök érvényű mércéje a hitnek, hiszen ilyen mércé (= kánon) csak a Biblia lehet. A hitvallás, a hitvallási irat, a káté

viszont javítható, újra és újra átírható. Van olyan, amelyet rövidebb-hosszabb használat után újjal helyettesítettek, s aztán ez az "új" is rég feledésbe merült.

A Heidelbergi Káté viszont már 440 éve használatban van.

A magyar református egyházban is megismertük, elfogadtuk, a gyakorlatba bevezettük. 1564-ben először latin nyelven vette birtokába az egyház, majd 1577 után, Huszár Dávid pápai lekipásztor fordításában, magyar nyelven is. A Káté 17. és 18. századi története Magyarországon is, Erdélyben is egyre gazdagodó irodalomról (rövidített vagy teljes kátékiadások, kátémagyarázatok, prédikációk) szól. Később, szinte száz éven át, csökkent, majd teljesen elapadt a Káté iránti érdeklődés. Többen próbáltak más katekizmust írni helyette, s a 19. századi felvilágosult liberalizmus még a többi hitvallást is mellőzni szeretne volna.

Ám a 19. század végén, a 20. század elején a Heidelbergi Káté nálunk felébredt Csipkerózsika-álmából, és már közel száz éve újra használjuk - gyermekeink épülésére, református családjaink és a református világ-család örömére, Isten dicsőségére.

A HEIDELBERGI KÁTÉ SZÖVEGE

BEVEZETÉS AZ EGYETLEN VIGASZTALÁS

I. Úrnapja

1. KÉRDÉS: Mi életedben és halálodban egyetlen vigasztalásod?

Az, hogy mind testestől, mind lelkestől,
akár élek, akár halok,
nem önmagamé,
hanem az én hűséges Uramnak és Megváltómnak,
Jézus Krisztusnak tulajdona vagyok,
aki az ő drága vérével minden bűnömért
tökéletesen eleget tett,
engem a Sátán minden hatalmától megszabadított,
és úgy megőriz,
hogy az én mennyei Atyám akarata nélkül
mégcsak egy hajszál sem eshetik le a fejemről;
sőt inkább mindennek az én üdvösségemre kell szolgálnia;
azért engem Szentlelkével biztosít az örök élet felől,
és szív szerint hajlandóvá és késszé tesz arra,
hogy ezután öneki éljek.

Róm 14,8: Mert ha élünk, az Úrnak élünk; ha meghalunk, az Úrnak halunk meg. Azért akár éljünk, akár haljunk, az Úréi vagyunk. 1Kor 6,19: Nem a magatokéi vagytok. 1Kor 3,23: Ti pedig Krisztusé, Krisztus pedig Istené. 1Pt 1,18-19: Tudván, hogy nem veszendő holmin, ezüstön vagy aranyon váltattatok meg a ti atyáitoktól örökölt hiábavaló életetekből; Hanem drága véren, mint hibátlan és szeplőtlen bárányn, a Krisztusén. 1Jn 1,7: Jézus Krisztusnak, az ő Fiának vére megtisztít minket minden bűntől. 1Jn 2,1: Én fiacskáim, ezeket azért írom néktek, hogy ne vétkezzetek. És ha valaki vétkezik, van Szószólónk az Atyánál, az igaz Jézus Krisztus. 1Jn 3,8: Aki a bűnt cselekszi az ördögből van; mert az ördög kezdettől fogva bűnben leledzik. Azért jelent meg az Istennek Fia, hogy az ördög munkáit lerontsa. Jn 6,38-40: Mert azért szállottam le a mennyből, hogy ne a magam akaratát cselekedjem, hanem annak akaratát, aki elküldött engem. Az pedig az Atyának akarata, a ki elküldött engem, hogy amit nékem adott, abból semmit el ne veszítsek, hanem feltámasszam azt az utolsó napon. Az pedig annak az akarata, aki elküldött engem, hogy mindaz, aki látja a Fiút és hisz őbenne, örök élete legyen; és én feltámasszam azt az utolsó napon. Mt 10,29-31: Nemde, két verebecskét meg lehet venni egy kis fillérért? És egy sem esik azok közül a földre a ti Atyátok akarata nélkül! Néktek pedig még a fejetek hajszálai is mind számon vannak. Ne féljete azért; ti sok verebecskénél drágábbak vagytok. Lk 21,18: De fejeteknek egy hajszála sem vész el. Róm 8,28: Tudjuk pedig, hogy azoknak, akik Istent szeretik, minden javukra van, mint akik az ő végzése szerint hivatalosak. 2Kor 1,21-22: Aki pedig minket tiveletek egybe Krisztusban megerősít és megken minket, az Isten az; aki el is pecsételt minket, és a Léleknek zálogát adta a mi szíveinkbe. Ef 1,13-14: Akiben ti is, minekutána hallottátok az igazságnak beszédét, idvességetek evangéliumát, amelyben hittetek is, megpecsételtettetek az ígéretnek ama Szent Lelkével, aki záloga a mi örökségünknek Isten tulajdon népének megváltására, az Ő dicsőségének magasztalására. Róm 8,15-17: Mert nem kaptatok szolgaság lelkét ismét a félelemre, hanem a fiúságnak Lelkét kaptátok, aki által kiáltjuk: Abbá, Atyám! Ez a Lélek bizonyosságot tesz a mi lelkünkkel együtt, hogy Isten gyermekei vagyunk. Ha pedig gyermekek, örökösök is; örökösei Istennek, örököstársai pedig Krisztusnak. Róm 8,14: Mert akiket Isten Lelke vezérel, azok Istennek fiai.

2. KÉRDÉS: Hány dolgot kell tudnod, hogy e vigasztalással boldogul élhess és halhass?

Hármat. Először, hogy milyen nagy az én bűnöm és nyomorúságom.

Másodszor, hogy mi módon váltatom meg minden bűnömtől és nyomorúságomtól.

Harmadszor, hogy milyen hálaadással tartozom Istennek e megváltásért.

Lk 24,46-47: Így van megírva, és így kellett szenvedni a Krisztusnak, és feltámadni a halálból harmadnapon: és prédikáltatni az ő nevében a megtérésnek és a bűnök bocsánatának minden pogányok között, Jeruzsálemről elkezdve. 1Kor 6,11: Ilyenek voltatok pedig némelyek, de megmosattattatok, de megszenteltettetek, de megigazítottatok az Úr Jézusnak nevében és a mi Istenünk Lelke által. Tit 3,3-7: Mert régenten mi is esztelenek, engedetlenek, tévelygők, különböző kívánságoknak és gyönyöröknek szolgái, gonoszságban és irigységben élők, gyűlölségesek, egymást gyűlölők valánk. De mikor a mi megtartó Istenünknek jóvoltára és az emberekhez való szeretete megjelent, nem az igazságnak cselekedeteiből, amelyeket mi cselekedtünk, hanem az ő irgalmasságából tartott meg minket az újjászületésnek fürdője és a Szent Lélek megújítása által, melyet kitöltött reánk bőséggel a mi megtartó Jézus Krisztusunk által; hogy az ő kegyelméből megigazulván, örökösök legyünk az örök élet reménysége szerint. Jn 9,41: Monda nékik Jézus: Ha vakok volnátok, nem volna bűnötök; ámde azt mondjátok, hogy látunk: azért a ti bűnötök megmarad. Jn 15,22: Ha nem jöttem volna és nem beszéltem volna nékik, nem volna bűnük: de most nincs mivel menteniük az ő bűnöket. Jn 17,3: Az pedig az örök élet, hogy megismerjenek téged, az egyedül igaz Istent, és akit elküldtél, a Jézus Krisztust. Ef 5,8-11: Mert valátok régen sötétség, most pedig világosság az Úrban: mint világosságnak fiai úgy járjatok. (Mert a világosságnak gyümölcse minden jóságban és igazságban és valóságban van.) Meggondolván, mi legyen kedves az Úrnak. És ne legyen közösségtek a sötétségnek gyümölcstelen cselekedeteivel, hanem inkább meg is feddjétek azokat. 1Pt 2,9-12: Ti pedig választott nemzetség, királyi papság, szent nemzet, megtartásra való nép vagytok, hogy hirdessétek annak hatalmas dolgait, aki a sötétségből az ő csodálatos világosságára hívott el titeket; akik hajdan nem népek voltatok, most pedig Isten népe vagytok; akik nem kegyelmezettek voltatok, most pedig kegyelmezettek vagytok. Szeretteim, kérlek titeket, mint jövevényeket és idegeneket, tartóztassátok meg magatokat a testi kívánságoktól, amelyek a lélek ellen vitéznek; magatokat a pogányok közt jól viselvén, hogy amiben rágalmaznak titeket mint gonosztevőket, a jó cselekedetekből, ha látják azokat, dicsőítsék Istent a meglátogatás napján. Róm 6,11-14: Ezenképpen gondoljátok ti is, hogy meghaltatok a bűnnek, de éltek az Istennek a mi Urunk Jézus Krisztusban. Ne uralkodjék tehát a bűn a ti halandó testetekben, hogy engedjétek néki az ő kívánságaiban: se ne szánjátok oda a ti tagjaitokat hamisságnak fegyvereiül a bűnnek; hanem szánjátok oda magatokat az Istennek, mint akik a halálból életre keltetek, és a ti tagjaitokat igazságnak fegyvereiül az Istennek. Mert a bűn tirajtatok nem uralkodik; mert nem vagytok törvény alatt, hanem kegyelem alatt.

ELSŐ RÉSZ AZ EMBER NYOMORÚSÁGA

II. Úrnapja

3. KÉRDÉS: Honnan ismered meg a te nyomorúságod?

Isten törvényéből.

Róm 3,20: Annak okáért a törvénynek cselekedeteiből egy test sem igazul meg öelötte: mert a bűn ismerete a törvény által vagyon.

4. KÉRDÉS: Mit követel tőlünk Isten törvénye?

Megtanít arra minket Krisztus Urunk röviden

Máté evangéliuma 22. részében:

Szeresd az Urat, a te Istenedet teljes szívedből, teljes lelkedből és teljes elmédből.

Ez az első és nagy parancsolat.

A második pedig hasonló ehhez:

Szeresd felebarátodat, mint magadat.

E két parancsolattól függ az egész törvény és a próféták.

Luk 10,27: Az pedig felelvén, monda: Szeresd az Urat, a te Istenedet teljes szívedből és teljes lelkedből és minden erődből és teljes elmédből; és a te felebarátodat, mint magadat.

5. KÉRDÉS: Megtarthatod-e tökéletesen mindezeket?

Semmiképpen nem;
mert természet szerint hajlandó vagyok
Isten és felebarátom gyűlölésére.

Róm 3,10-12.23: Amint meg van írva, hogy nincsen csak egy igaz is; nincs aki megértse, nincs, aki keresse az Istent. Mindnyájan elhajlottak, egyetemben haszontalanokká lettek; nincs, aki jót cselekedjék, nincsen csak egy is. - Mert mindnyájan vétkeztek, és szűkölködnek az Isten dicsősége nélkül. 1Jn 1,8.10: Ha azt mondjuk, hogy nincsen bűn mibennünk, magunkat csaljuk meg és igazság nincsen mibennünk. Ha azt mondjuk, hogy nem vétkeztünk, hazuggá tesszük őt, és az ő igéje nincsen mibennünk. Róm 8,7: Mert a test gondolata ellenségeskedés Isten ellen; minthogy az Isten törvényének nem engedelmeskedik, mert nem is teheti. Ef 2,3: Akik között forgolódtunk egykor mi is mindnyájan a mi testünk kívánságaiban, cselekedvén a testnek és a gondolatoknak akarátját, és természet szerint haragnak fiai valánk, mint egyebek is.

III. Úrnapja**6. KÉRDÉS: Hát Isten az embert ily gonosszá és fonákká teremtette?**

Nem; Isten az embert jóvá és a maga hasonlatosságára,
azaz valóságos igazságban és szentségben teremtette,
hogy az ő teremő Istenét igazán megismerje,
szívből szeresse, örök üdvösségben vele éljen,
őt dicsérje és magasztalja.

1Móz 1,31: És látá Isten, hogy minden, amit teremtett vala, íme igen jó. 1Móz 1,26-27: És monda Isten: Teremtsünk embert a mi képünkre és hasonlatosságunkra; és uralkodjék a tenger halain, az ég madarain, a barmokon, mind az egész földön, és a földön csúszó-mászó mindenféle állatokon. Teremté tehát az Isten az embert az ő képére, Isten képére teremté őt: férfiúvá és asszonnyá teremté őket. 2Kor 3,18: Mi pedig az Úrnak dicsőségét mindnyájan fedetlen arccal szemlélvén, ugyanazon ábrázatra elváltozunk, dicsőségről dicsőségre, úgy mint az Úrnak Lelkétől. Kol 3,9-10: Ne hazudjatok egymás ellen, mivelhogy levetkeztétek amaz óembert, az ő cselekedeteivel együtt. És felöltöztétek amaz új embert, melynek újulása van Annak ábrázatja szerint való ismeretre, aki teremtette azt. Ef 4,22-24: Hogy levetkezzétek ama régi élet szerint való óembert, mely megvan romolva a csalárdság kívánságai miatt; megújuljatok pedig a ti elméteknek lelke szerint, és felöltözzétek amaz új embert, mely Isten szerint teremtett igazságban és valóságos szentségben.

7. KÉRDÉS: Honnan van tehát az emberi természet eme romlottsága?

Első szüleinknek,
Ádámnak és Évának paradicsombeli esetéből
és engedetlenségéből,
minek következtében a mi természetünk úgy megromlott,
hogy mindannyian bűnben fogantattunk és születtünk.

Róm 5,12.18-19: Annak okáért, miképpen egy ember által jött be a világra a bűn, és a bűn által a halál, és akképpen a halál minden emberre elhatott, mivelhogy mindenkinek vétkeztek. - Bizonyára azért, miképpen egynek bűnesete által minden emberre elhatott a kárhozat: azonképpen egynek igazsága által minden emberre elhatott az életnek megigazulása. Mert miképpen egy embernek engedetlensége által sokan bűnösökké lettek: azonképpen egynek engedelmessége által sokan igazakká lesznek. A bűneset története meg van írva Mózes első könyvének harmadik részében. Zsolt 51,7: Íme én vétekben fogantattam, és bűnben melengetett engem az anyám.

8. KÉRDÉS: Annyira megromlottunk-e, hogy a jóra egyáltalán alkalmatlanok vagyunk, minden gonoszra pedig hajlandók?

Bizonyára úgy van, hacsak a Szentlélek
újja nem szül bennünket.

Jn 3,6: Ami testtől született, test az; és ami Lélektől született, lélek az. 1Móz 6,5: És látá az Úr, hogy megsokasult az ember gonoszsága a földön, és hogy szíve gondolatának minden alkotása szüntelen csak gonosz. Jóh 14,4: Ki adhat tisztát a tisztátalanból? Senki. Jóh 15,16.35: Mennyivel kevésbé az utálatos és a megromlott ember, aki úgy nyeli a hamisságot, mint a vizet?! - Nyomorúságot fogan, álnokságot szül, és az ő méhük csalárdságot érlel. Ézs 53,6: Mindnyájan, mint juhok eltévelyedtünk, ki-ki az ő útára tértünk; de az Úr mindnyájunk vétkét őreá veté. Jn 3,5: Felele Jézus: Bizony, bizony mondom néked: Ha valaki nem születik víztől és Lélektől, nem mehet be az Isten országába.

IV. Úrnapja**9. KÉRDÉS: Nem igazságtalanul cselekszik-e Isten az emberrel, mikor tőle törvényében olyat követel, amit**

teljesíteni nem képes?

Nem, mert az embert olyanná teremtette,
hogy teljesíthetné azt.

Az ember azonban a Sátán ösztönzésére,
szándékos engedetlenségével mind magától, mind utódaitól
az isteni ajándékokat elrabolta.

Ef 4,24: És felöltöztétek amaz új embert, mely Isten szerint teremtett igazságban és valóságos szentségben.
Róm 5,12: Annak okáért, miképpen egy ember által jött be a világra a bűn, és a bűn által a halál, és akképpen a halál minden emberre elhatott, mivelhogy mindenkinek vétkeztek.

10. KÉRDÉS: Büntetlenül hagyja?e Isten ezt az engedetlenséget és elszakadást?

Semmiképpen nem,
sőt inkább rettenetesen haragszik,
mind a velünk született, mind az elkövetett bűnök miatt,
és azokat igazságos ítéletéből
mind ideig való, mind örökké tartó büntetéssel sújtja,
amint maga mondotta:
Átkozott minden, aki meg nem marad mindazokban,
amik megírattak a törvény könyvében,
hogy azokat cselekedje.

Róm 5,12: Annak okáért, miképpen egy ember által jött be a világra a bűn, és a bűn által a halál, és akképpen a halál minden emberre elhatott, mivelhogy mindenkinek vétkeztek. Zsid 9,27-28: És miképpen elvégzett dolog, hogy az emberek egyszer meghaljanak, azután az ítélet: azonképpen Krisztus is egyszer megáldoztatván sokak bűneinek eltörlése végett, másodszor bűn nélkül jelen meg azoknak, akik őt várják idvességükre. 5Móz 27,26: Átkozott, aki meg nem tartja e törvénynek ígéit, hogy cselekedje azokat! Gal 3,10: Mert akik törvény cselekedeteiből vannak, átok alatt vannak; minthogy meg van írva: Átkozott minden, aki meg nem marad mindazokban, amik megírattak a törvény könyvében, hogy azokat cselekedje.

11. KÉRDÉS: De hát Isten nem irgalmas?

Bizonyára irgalmas, de igazságos is.
Ennélfogva igazsága megköveteli,
hogy az ő szent felsége ellen elkövetett bűnt méltó,
azaz testi és lelki örök büntetés sújtsa.

2Móz 34,6-7: Az Úr, az Úr, irgalmas és kegyelmes Isten, késedelmes a haragra, nagy irgalmasságú és igazságú. Aki irgalmas marad ezerízíglén; megbocsát hamisságot, vétket és bűnt: de nem hagyja a bűnöst büntetlenül, megbünteti az atyák álnokságát a fiakban, és a fiak fiaiban harmad- és negyedíziglén. 2Móz 20,5: Mert én, az Úr a te Istened, féltőn szerető Isten vagyok, aki megbüntetem az atyák vétkét a fiakban, harmad- és negyedíziglén, akik engem gyűlölnék. Zsolt 5,5-7: Mert nem olyan Isten vagy te, aki hamisságban gyönyörködnél; nem lakhatik tenálad gonosz. Nem állhatnak meg szemeid előtt a kevélyek, gyűlölsz te minden bűnt cselekedőt. Elveszted, akik hazugságot szólnak; a vérszopó és álnok embert utálja az Úr. 2Kor 6,14-16: Ne legyetek hitetlenekkel felemás igában; mert mi szövetsége van az igazságnak és hamisságnak? Vagy mi közössége a világosságnak a sötétséggel? És mi egyezsége Krisztusnak Béliállal? Vagy mi köze hívőnek hitetlenhez? Vagy mi egyezése Isten templomának bálványokkal? Mert ti az élő Istennek temploma vagytok, amint az Isten mondotta: Lakozom bennük, és közöttük járok; és leszek nékik Istenük, és ők én népem lesznek.

MÁSODIK RÉSZ AZ EMBER MEGVÁLTÁSA

V. Úrnapja

12. KÉRDÉS: Mivel tehát Isten igazságos ítéletéből ideiglenes és örökké tartó büntetésre vagyunk méltók, miképpen szabadulhatunk meg a büntetéstől, és juthatunk ismét kegyelembe?

Isten azt akarja,
hogy igazságosságának elégtétel adassék.
Ezért nekünk tökéletesen meg kell fizetnünk,
vagy saját magunk erejéből, vagy más által.

2Móz 20,5: Én, az Úr a te Istened, féltőn szerető Isten vagyok, aki megbüntetem az atyák vétkét a fiakban, harmad- és negyedíziglén, akik engem gyűlölnék. 2Móz 23,7: A hazug beszédőtől távol tartsd magad, és az ártatlant s az igazat meg ne öld; mert én nem adok igazat a gonosznak. Róm 8,3-4: Mert ami a törvénynek

lehetetlen vala, mivelhogy erőtelen vala a test miatt, az Isten az ő Fiát elbocsátván bűn testének hasonlatosságában és a bűnért, kárhoztatá a bűnt a testben, hogy a törvénynek igazsága beteljesüljön bennünk, kik nem test szerint járunk, hanem Lélek szerint.

13. KÉRDÉS: Mi magunk képesek vagyunk-e a megfizetésre?

Semmiképpen nem,
sőt inkább napról napra növeljük tartozásunkat.

Jób 9,1-3: Felele pedig Jób és monda: Igaz, jól tudom, hogy így van; hogyan is lehetne igaz a halandó ember Istennél? Ha perelni akarna ő vele, ezer közül egy sem felelhetne meg néki. Jób 15,14-16: Micsoda a halandó, hogy tiszta lehetne, és hogy igaz volna, aki asszonytól születik? Ímé, még az ő szenteiben sem bízok, az egek sem tiszták az ő szemében: mennyivel kevésbé az utálatos és megromlott ember, aki úgy nyeli a hamisságot, mint a vizet?! Mt 6,12: És bocsásd meg a mi vétkeinket.

14. KÉRDÉS: Hát bárki, aki csak teremtmény, megfizethetőe érettünk?

Egy sem.
Először azért, mert Isten nem akar más teremtményt megbüntetni az ember bűnéért.
Másodszor, mert teremtmény nem viselheti el Isten bűn ellen való örök haragjának súlyát, sem másokat attól meg nem szabadíthat.

Zsid 2,14-18: Mivel tehát a gyermekek testből és vérből valók, ő is hasonlatosképpen részese lett azoknak, hogy a halál által megsemmisítse azt, akinek hatalma van a halálon, tudniillik az ördögöt, és megszabadítsa azokat, akik a haláltól való félelem miatt teljes életükben rabok valának. Mert nyilván nem angyalokat karolt fel, hanem az Ábrahám magvát karolta fel. Annak okáért mindenestől fogva hasonlatosnak kellett lennie az atyafiakhoz, hogy könnyörölő legyen és hív főpap az Isten előtt való dolgokban, hogy engesztelést szerezzen a nép bűneiért. Mert amennyiben szenvedett, ő maga is megkísértetvén, segíthet azokon, akik megkísértetnek. Zsolt 130,3: Ha a bűnöket számon tartod, Uram: Uram, kicsoda maradhat meg?!

15. KÉRDÉS: Milyen közbenjárót és megváltót kell tehát keresnünk?

Olyat, aki valóságos és igaz ember,
mindazonáltal minden teremtménynél hatalmasabb,
azaz egyszersmind valóságos Isten is.

1 Kor 15,21-22.25-26: Miután ugyanis ember által van a halál, szintén ember által van a halottak feltámadása is. Mert amiképpen Ádamban mindnyájan meghalnak, azonképpen a Krisztusban is mindnyájan megeleveníttetnek. - Mert addig kell néki uralkodnia, mígnem ellenségeit mind lábai alá veti. Mint utolsó ellenség töröltetik el a halál. Jer 33,16: Azokban a napokban megszabadul a Júda, és bátorságban lakozik Jeruzsálem, és így hívják majd őt: Az Úr a mi igazságunk. Vö. Jer 23,6! Ézs 53,11: Mert lelke szenvedése folytán látni fog, és meglegszik, ismeretével igaz szolgám sokakat megigazít, és vétkeiket ő viseli. 2Kor 5,21: Mert azt, aki bűnt nem ismert, bűnné tette értünk, hogy mi Isten igazsága legyünk őbenne. Zsid 7,16: Aki nem testi parancsolatnak törvénye szerint, hanem enyészhetetlen életnek ereje szerint lett. Ézs 7,14: Ezért ád jelt néktek az Úr maga: Íme, a szűz fogan méhében, és szül fiat, s nevezi azt Immánuelnek. Róm 8,3-4: Mert ami a törvénynek lehetetlen vala, mivelhogy erőtelen vala a test miatt, az Isten az ő Fiát elbocsátván bűn testének hasonlatosságában és a bűnért, kárhoztatá a bűnt a testben, hogy a törvénynek igazsága beteljesüljön bennünk, kik nem test szerint járunk, hanem Lélek szerint.

VI. Úrnapja

16. KÉRDÉS: Miért kell neki valóságos és igaz embernek lennie?

Mert Isten igazságossága megköveteli,
hogy ugyanaz az emberi természet fizessen meg a bűnért,
amely azt elkövette,
márpedig aki maga is bűnös,
másokért meg nem fizethet.

Róm 5,12.15: Annak okáért, miképpen egy ember által jött be a világra a bűn, és a bűn által a halál, és akképpen a halál minden emberre elhatott, mivelhogy mindenek vétkeztek. - De a kegyelmi ajándék nem úgy van, mint a bűneset; mert ha amaz egynek esete miatt sokan haltak meg, az Isten kegyelme és a kegyelemből való ajándék, mely az egy ember Jézus Krisztusé, sokkal inkább elhatott sokakra. 1Pt 3,18: Mert Krisztus is szenvedett egyszer a bűnökért, mint igaz a nem igazakért, hogy minket Istenhez vezéreljen; meg-ölettetvén ugyan test szerint, de megeleveníttetvén lélek szerint. Ézs 53,3-5: Utált és az emberektől elhagyott volt, fájdalmaik férfia és betegség ismerője! mint aki elől orcánkat elrejtjük, utált volt; és nem gondoltunk vele. Pedig betegségünket ő viselte és fájdalmainkat hordozá, és mi azt hittük, hogy ostoroztatik, verettetik és kínoztatik

Istentől! És ő megsebesítettett bűneinkért, megrontatott a mi vétkeinkért, békességünknek büntetése rajta van, és az ő sebeivel gyógyulánk meg.

17. KÉRDÉS: Miért kell neki egyszersmind igaz Istennek is lennie?

Hogy istenségének erejéből Isten haragjának terhét mint ember elhordozza, és nekünk az igazságosságot és az életet visszaszerezhesse és ajándékozhassa.

Ézs 54,8: Búsulásom felbuzdultában elrejtém orcámat egy pillantásig előled, és örök irgalmassággal könyörölköl rajtad; ezt mondja megváltó Urad. ApCsel 2,24: Kit az Isten feltámasztott, a halál fájdalmaival megoldván; mivelhogy lehetetlen volt néki attól fogva tartatnia. 1Pt 3,18: Mert Krisztus is szenvedett egyszer a bűnökért, mint igaz nem igazakért, hogy minket Istenhez vezéreljen; megölettetvén ugyan test szerint, de megelevenítettvén lélek szerint. Jn 3,16: Mert úgy szerette Isten e világot, hogy az ő egyszülött Fiát adta, hogy valaki hiszen őbenne, el ne vesszen, hanem örök élete legyen. ApCsel 20,28: Viseljétek gondot azért magatokra és az egész nyájra, melyben a Szent Lélek titeket vigyázókká tett, az Isten anyaszentegyházának legeltetésére, melyet tulajdon vérével szerzett. Jn 1,4.12: Őbenne vala az élet, és az élet vala az emberek világossága. - Valakik pedig befogadák őt, hatalmat ada azoknak, hogy Isten fiaivá legyenek, azoknak, akik az ő nevében hisznek.

18. KÉRDÉS: Ki az a közbenjáró, aki egyben valóságos Isten és valóságos, igaz ember is?

A mi Urunk, Jézus Krisztus, akit az Atya tökéletes váltságunkra és igazságosságunkra ajándékozott nekünk.

Mt 1,23: Íme a szűz fogan méhében és szül fiat, és annak nevét Immánuelnek nevezik, ami azt jelenti: Velünk az Isten. 1Tim 3,16: És minden versengés nélkül nagy a kegyességnek eme titka: Isten megjelent testben, megigazított lélekben, megláttatott az angyaloktól, hirdettetett a pogányok közt, hittek benne a világon, felvitetett dicsőségbe. Lk 2,11: Mert született néktek ma a Megtartó, ki az Úr Krisztus, a Dávid városában. 1Kor 1,30: Tőle vagytok pedig ti a Krisztus Jézusban, ki bölcsességül lőn nekünk Istentől, és igazsággul, szentségül és váltságul.

19. KÉRDÉS: Honnan tudod ezt?

A szent evangéliumból, amelyet Isten maga először a paradicsomban jelentett ki, azután a szent pátriárkák és próféták által hirdettetett, az áldozatok és a törvény más ceremóniái által példázottatott, végre pedig az ő egyetlenegy Fia által beteljesített.

1Móz 3,15: És ellenségeskedést szerzek közötted és az asszony között, a te magod között, és az ő magva között: az neked fejedre tapos, te pedig annak sarkát mardosod. 1Móz 22,18: És megáldatnak a te magodban a földnek minden nemzetségei, mivelhogy engedél az én beszédemnek. 1Móz 49,10: Nem múlik el Júdatól a fejedelmi bot, sem a vezéri pálca térdei közül; míg eljő Siló és a népek néki engednek. Róm 1,1-4: Pál, Jézus Krisztusnak szolgája, elhívott apostol, elválasztva Isten evangéliumának hirdetésére. Melyet eleve megígért az ő prófétái által a szentírásokban, az ő fia felől, aki Dávid magvából lett test szerint, aki megbizonyított hatalmasan Isten Fiának a szentség lelke szerint, a halálból való feltámadás által, a mi Urunk Jézus Krisztus felől. Zsid 1,1-3: Minekutána az Isten sok rendben és sokféleképpen szólott hajdan az atyáknak a próféták által, ez utolsó időkben szólott nekünk Fia által, akit tett mindennek örökösévé, aki által a világot is teremtette, aki az ő dicsőségének visszatükröződése, és az ő valóságának képmása, aki hatalma szavával fenntartja a mindenséget, aki minket bűneinktől megtisztítván, üle a Felségnek jobbára a magasságban. ApCsel 3,22-24: Mert Mózes ezt mondotta az atyáknak: Prófétát támaszt néktek az Úr, a ti Istenetek a ti atyátokfiai közül, mint engem; azt hallgassátok mindenben, amit csak szólанд néktek. Lészen pedig, hogy minden lélek, valamely nem hallgatand arra a prófétára, ki fog irtatni a nép közül. De a próféták is mindnyájan Sámuelettől és a következőktől fogva, akik csak szóltak, e napokról jövendöltek. ApCsel 10,43: Erről a próféták mind bizonyosságot tesznek, hogy bűneinek bocsánatját veszi az ő neve által mindenki, aki hiszen őbenne. Jn 5,46: Mert ha hinnétek Mózesnek, nékem is hinnétek; mert én rólam írt ő. Zsid 10,7: Akkor mondám: Íme itt vagyok (a könyv fejezetében írva vagyon rólam), hogy cselekedjem óh Isten a te akaratodat. Róm 10,4: Mert a törvény vége Krisztus minden hívőnek igazságára. Gal 4,4-5: Mikor pedig eljött az időnek teljessége, kibocsátotta Isten az ő Fiát, aki asszonytól lett, aki törvény alatt lett, hogy a törvény alatt levőket megváltsa, hogy elnyerjük a fiúságot.

VII. Úrnapja

20. KÉRDÉS: Mindenek üdvözülhetnek?e Krisztus által, akik Ádám által elvesztek?

Nem mindenek, hanem csak azok, akik igaz hit által öbelé oltatnak,

és minden jótéteményét magukhoz kapcsolják.

Jn 1,12-13: Valakik befogadák őt, hatalmat ada azoknak, hogy Isten fiaivá legyenek, azoknak, akik az ő nevében hisznek; akik nem vérből, sem a testnek akaratából, sem a férfiúnak indulatjából, hanem Istentől születtek. Ézs 53,11: Mert lelke szenvedése folytán látni fog, és megelégszik, ismeretével igaz szolgám sokakat megigazít, és vétkeiket ő viseli. Zsolt 2,12: Csókoljátok a Fiút, hogy meg ne haragudjék és el ne vesszetek az úton, mert hamar felgerjed az ő haragja. Boldogok mindazok, akik őbenne bíznak! Róm 11,20: Úgy van; hitetlenség miatt törettek ki, te pedig hit által állasz; fel ne fuvalkodjál, hanem félj. Zsid 4,2-3: Mert nekünk is hirdettetett az evangélium, miképpen azoknak; de nem használt nekik a hallott beszéd, mivel nem párosították hittel azok, akik hallották. Mert mi, hívők, bemegyünk a nyugalomba, miképpen megmondotta: Amint megesküdtem az én haragomban, nem fognak bemenni az én nyugalomomba; jóllehet munkáit a világ megalapításától kezdve bevégezte. Zsid 10,39: De mi nem vagyunk meghátrálás emberei, hogy elveszünk, hanem hitéi, hogy életet nyerjünk.

21. KÉRDÉS: Mi az igaz hit?

Az igaz hit nemcsak oly biztos ismeret, amelynél fogva igaznak tartom mindazt, amit Isten az ő Igéjében nekünk kijelentett, hanem azon felül még az a szívbeli bizodalom is, melyet a Szentlélek az evangélium által gerjeszt bennem, hogy Isten nemcsak másoknak, hanem nekem is bűnbocsánatot, örök igazságot és üdvösséget ajándékozik az ő ingyen kegyelméből, egyedül a Krisztus érdeméért.

Jak 2,19: Te hiszed, hogy az Isten egy. Jól teszed. Az ördögök is hiszik, és rettegnek. Róm 4,16-18: Azért hitből, hogy kegyelemből legyen; hogy erős legyen az ígélet az egész magnak; nemcsak a törvényből valónak, hanem az Ábrahám hitéből valónak is, aki mindnyájunknak atyánk (amint megvan írva, hogy sok nép atyjává tettelek téged) az előtt az Isten előtt, akiben hitt, aki a holtakat megeleveníti, és azokat, amelyek nincsenek, előszólítja, mint meglevőket. Aki reménység ellenére reménykedve hitte, hogy sok népnek atyjává lesz, aszerint, amint megmondott: Így lésszen a te magod. Róm 5,1: Megigazulván azért hit által, békességünk van Istennel, a mi Urunk Jézus Krisztus által. 2Kor 4,13: Mivelhogy pedig a hitnek mi bennünk is ugyanaz a lelke van meg, amint írva van: Hittem és azért szóltam; hiszünk mi is, és azért szólunk. Mt 16,17: És felelvén Jézus, monda néki: Boldog vagy Simon, Jónának fia, mert nem test és vér jelentette ezt meg néked, hanem az én mennyei Atyám. Fil 1,19.29: Mert tudom, hogy ez nékem idvességemre lesz a ti könyörgésetek által és a Jézus Krisztus Lelkének segedelme által. - Mert néktek adatott az a kegyelem a Krisztusért, nemcsak hogy higgyetek Őbenne, hanem hogy szenvedjétek is Őérette. Róm 1,16: Mert nem szégyenlem a Krisztus evangéliumát; mert Istennek hatalma az minden hívőnek idvességére, zsidónak először meg görögnek. Róm 10,17: Azért a hit hallásból van, a hallás pedig Isten igéje által. Róm 1,17: Mert az Istennek igazsága jelentetik ki abban hitből hitbe, miképpen megvan írva: Az igaz ember pedig hitből él. Ef 2,7-9: Hogy megmutassa a következő időkben az Ő kegyelmének felséges gazdagságát hozzánk való jóságából a Krisztus Jézusban. Mert kegyelemből tartattatok meg, hit által; és ez nem töletek van: Isten ajándéka ez; nem cselekedetekből, hogy senki ne kérkedjék. Róm 3,24-25: Megigazulván ingyen az ő kegyelméből a Krisztus Jézusban való váltság által, kit az Isten eleve rendelt engesztelő áldozatul, hit által, az ő véreben, hogy megmutassa az ő igazságát az előbb elkövetett bűnöknek elnézése miatt. Gal 2,16: Tudván azt, hogy az ember nem igazul meg a törvény cselekedeteiből, hanem a Jézus Krisztusban való hit által, mi is Krisztus Jézusban hittünk, hogy megigazuljunk a Krisztusban való hitből és nem a törvény cselekedeteiből; mivel a törvény cselekedeteiből nem igazul meg egy test sem.

22. KÉRDÉS: Mit kell hinnie a keresztyén emberek?

Mindazt, amit nekünk az evangélium ígér, s amit a mi közönséges és kétségnélküli keresztyén hitvallásunk tételei az Apostoli Hitvallásban összefoglalva tanítanak.

Jn 20,31: Ezek pedig azért írtak meg, hogy higgyétek, hogy Jézus a Krisztus, az Istennek Fia, és hogy ezt hívén, életetek legyen az ő nevében. Mt 28,20: Tanítván őket, hogy megtartsák mindazt, amit én parancsoltam néktek: és íme én titeket vagyok minden napon a világ végezetéig.

23. KÉRDÉS: Hogyan szólnak a mi hitvallásunk tételei?*

Hiszek egy Istenben,
mindenható Atyában,
mennyei és földnek Teremtőjében.
És Jézus Krisztusban,
az ő egyszülött Fiában,
a mi Urunkban,

aki fogantatott Szentlélektől,
született Szűz Máriától,
szenvedett;
Poncius Pilátus alatt megfeszítették,
meghalt és eltemették.
Alászállt a poklokra,
harmadnapon feltámadt a halottak közül,
felment a mennybe,
ott ül a mindenható Atya Isten jobbján;
onnan jön el ítélni élőket és holtakat.
Hiszek Szentlélekben.
Hiszem az egyetemes keresztyén Anyaszentegyházat,
a szentek közösségét,
a bűneink bocsánatát,
a test feltámadását
és az örök életet. Ámen.

*Az Apostoli Hitvallás hagyományos szövege:

Hiszek egy Istenben, mindenható Atyában, mennynek és földnek Teremtőjében.
Hiszek Jézus Krisztusban, Isten egyszülött Fiában, a mi Urunkban, ki fogantaték Szentlélektől, születék Szűz Máriától, szenvedé, Poncius Pilátus alatt megfeszítették, meghala, és eltemették; szálla alá poklokra, harmadnapon halottaiból feltámadta, felméne mennyekbe, ül az Atya Isten jobbján; onnan leszen eljövendő, ítélni eleveneket és holtakat.
Hiszek Szentlélekben. Hiszek egy közönséges keresztyén Anyaszentegyházat; szenteknek egyességét, bűneinknek bocsánatát, testünknek feltámadását és az örök életet. Ámen.

VIII. Úrnapja

24. KÉRDÉS: Hány részre oszlik az Apostoli Hitvallás?

Háromra:

Az első szól az Atya Istenről és a mi teremtetésünkről.

A második a Fiú Istenről és a mi megváltásunkról.

A harmadik a Szentlélek Istenről

és a mi megszenteltetésünkről.

25. KÉRDÉS: Mivel Isten lényegében csak egy, miért beszélsz háromról: Atyáról, Fiúról, Szentlélekről?

Azért, mert Isten az ő Igéjében úgy jelentette ki magát, hogy ez a három egymástól megkülönböztetett személy az egy, valóságos, örök Isten.

5Móz 6,4: Halld Izráel: az Úr, a mi Istenünk, egy Úr! Ézs 61,1: Az Úr Isten lelke van énrajtam azért, mert fölkent engem az Úr, hogy a szegényeknek örömet mondjak; elküldött, hogy bekössem a megtört szívűeket, hogy hirdessek a foglyoknak szabadulást és megkötözötteknek megoldást. Zsolt 110,1: Monda az Úr az én uramnak: Ülj az én jobbomon, amíg ellenségeidet zsámolyul vetem a te lábaid alá. Mt 3,16-17: És Jézus megkeresztelkedvén, azonnal kijöve a vízből; és íme az egek megnyilatkoznak néki, és ő látá az Istennek Lelkét alájöni mint egy galambot és őreá szállani. És íme egy égi hang ezt mondja vala: Ez amaz én szerelmes fiam, akiben én gyönyörködöm. Mt 28,19: Elmentvén azért, tegyetek tanítványokká minden népeket, megkeresztelvén őket az Atyának, a Fiúnak és a Szent Léleknek nevében. 1Jn 5,7: Mert hárman vannak, akik bizonysgot tesznek a mennyben, az Atya, az Ige és a Szent Lélek; és ez a három egy.

AZ ATYA ISTEN

IX. Úrnapja

26. KÉRDÉS: Mit hiszel, mikor ezt vallod: Hiszek egy Istenben, mindenható Atyában, mennynek és földnek Teremtőjében?

Hiszem,
hogy a mi Urunk Jézus Krisztus örökkévaló Atyja,
aki a mennyet és a földet, minden benne levőkkel együtt
semmiből teremtette,
és azokat örökkévaló tanácsával és gondviselésével
fenntartja és igazgatja:
énnekem az ő Fiáért, a Krisztusért Istenem és Atyám;
ezért úgy bízom őbenne,

hogy semmit sem kételkedem afelől,
 hogy mind testi, mind lelki szükségeimre gondot visel,
 sőt még mindazt a rosszat is,
 amit e siralomvölgyben reám bocsát,
 javamra fordítja;
 mivelhogy ezt megcselekedheti mint mindenható Isten,
 s meg is akarja cselekedni mint hűséges Atya.

1Móz 1 (A világ teremtésének története). Zsolt 33,6: Az Úr szavára lettek az egek, és szájának leheletére minden seregük. Zsolt 104,2-5: Aki körülvette magát világossággal, mint egy öltözet, és kiterjesztette az egeket, mint egy kárpitot; aki vizeken építi fel az ő palotáját, a felhőket rendeli az ő szekérévé, jár a szeleknek szárnyain; aki a szeleket teszi követeivé, a lángoló tüzet szolgáláivá. Ő fundálta a földet az ő oszlopain, nem mozdul az meg soha örökké. Mt 10,29-31: Nemde, két verebecskét meg lehet venni egy kis fillérért? És egy sem esik azok közül a földre a ti Atyátok akarata nélkül! Néktek pedig még a fejetek hajszálai is mind számon vannak. Ne féljete azért; ti sok verebecskénél drágábbak vagytok. Zsid 1,3: Aki az ő dicsőségének visszatükröződése és az ő valóságának képmása, aki hatalma szavával fenntartja a mindenséget, aki minket minden bűneinktől megtisztítván, üle a Felségnek jobbjára a magasságban. Zsolt 115,3: A mi Istenünk az égben van, és amit akar, azt mind megcselekszi. Jn 1,12: Valakik pedig befogadák őt, hatalmat ada azoknak, hogy Isten fiaivá legyenek, azoknak, akik az ő nevében hisznek. Róm 8,15: Mert nem kaptatok szolgaság lelkét ismét a félelemre, hanem a fiúságnak Lelkét kaptátok, aki által kiáltjuk: Abbá, Atyám! Gal 4,5-6: Hogy a törvény alatt levőket megváltsa, hogy elnyerjük a fiúságot. Minthogy pedig fiak vagytok, kibocsátotta az Isten az ő Fiának Lelkét a ti szíveitekbe, ki ezt kiáltja: Abba, Atya! Ef 1,5: Eleve elhatározván, hogy minket a maga fiaivá fogad Jézus Krisztus által az ő akaratjának jó kedve szerint. Zsolt 55,23: Vessed az Úrra a te terhedet, ő gondot visel rólad és nem engedi, hogy valamikor ingadozzék az igaz. Mt 6,25-26: Azért azt mondom néktek: Ne aggodalmaskodjatok a ti éltetek felől, mit egyetek és mit igyatok; sem a ti testetek felől, mibe öltözködjete. Avagy nem több-e az élet hogynem az eledel, és a test hogynem az öltözet? Tekintsetek az égi madarakra, hogy nem vetnek, nem aratnak, sem csűrbe nem takarnak; és a ti mennyei Atyátok eltartja azokat. Nem sokkal különbek vagytok-e azoknál? Lk 12,22-24: Monda pedig az ő tanítványainak: Annak okáért mondom néktek, ne aggodalmaskodjatok a ti éltetek felől, mit egyetek; se a ti testetek felől, mibe öltözködjete. Az élet több, hogynem az eledel és a test, hogynem az öltözet. Tekintsétek meg a hollókat, hogy nem vetnek, sem nem aratnak; kiknek nincs tárházuk, sem csűrük; és az Isten eltartja őket: mennyivel drágábbak vagytok ti a madaraknál? Róm 8,28: Tudjuk pedig, hogy azoknak, akik Istent szeretik, minden javukra van, mint akik az ő végzése szerint hivatalosak. Róm 10,12: Mert nincs különbség zsidó meg görög között; mert ugyanaz az Ura mindenknek, aki kegyelemben gazdag mindenkhez, akik őt segítségül hívják. Mt 7,9-11: Avagy ki az az ember közölet, aki, ha az ő fia kenyeret kér tőle, követ ad néki? És ha halat kér, vajon kígyót ad-e néki? Ha azért ti gonosz léteketek tudtok a ti fiaitoknak jó ajándékokat adni, mennyivel inkább ad a ti mennyei Atyátok jókat azoknak, akik kérnek tőle?!

X. Úrnapja

27. KÉRDÉS: Mi az Isten gondviselése?

Isten mindenható és mindenütt jelenvaló ereje,
 mellyel a mennyet és a földet minden teremtménnyel együtt mintegy kézen tartja,
 és úgy igazgatja,
 hogy fa és fű,
 termékeny és terméketlen esztendő,
 eső és aszály,
 az étel és ital,
 a jó egészség és betegség,
 a gazdagság és szegénység,
 szóval minden, nem véletlenül,
 hanem az ő atyai tanácsából és akaratából jön.

ApCsel 17,25-26: Sem embereknek kezeitől nem tiszteltetik, mintha valami nélkül szűkölködnék, holott ő ad mindenknek életet, leheletet és mindent; és az egész emberi nemzetséget egy vérből teremtette, hogy lakozzanak a földnek egész színén, meghatározván eleve rendelt idejüket és lakásuknak határait. Zsid 1,2-3: Akit tett mindennek örökösévé, aki által a világot is teremtette, aki az ő dicsőségének visszatükröződése, és az ő valóságának képmása, aki hatalma szavával fenntartja a mindenséget, aki minket bűneinktől megtisztítván, üle a Felségnek jobbjára a magasságban. Jer 5,23-24: De ennek a népnek szilaj és dacos szíve van; elhajlottak és elmentek; és még szívükben sem mondják: Oh, csak félnök az Urat, a mi Istenünket, aki esőt, korai és késői záport ad annak idejében; az aratásnak rendelt heteit megőrzi számunkra! ApCsel 14,17: Jóllehet nem hagyta magát tanúbizonyság nélkül, mert jótevőnk volt, adván mennyből esőket és termő időket nekünk, és betöltvén eledellel és örömmel a mi szívünket. Jn 9,3: Felele Jézus: Sem ez nem vétkezett, sem ennek szülei; hanem, hogy nyilvánvalóvá legyenek benne az Isten dolgai. Péld 22,2: A gazdag és szegény összetalálkoznak, mindkettőt pedig az Úr szerzi.

28. KÉRDÉS: Mit használ nekünk Isten teremtő munkájának és gondviselésének ismerete?

Hogy a kedvünk ellenére való dolgokban türelmesek,
a boldogságban háládatosak,
jövendő dolgainkra nézve pedig
a mi hűséges Istenünkben és Atyánkban jó reménységünk
legyen afelől,
hogy semmi sem szakaszthat el minket az ő szerelmétől,
mivel minden teremtmény annyira az ő kezében van,
hogy az ő akarata nélkül semmit sem tehet,
sőt meg sem mozdulhat.

Róm 5,3: Nemcsak pedig, hanem dicsekedünk a háborúságokban is, tudván, hogy a háborúság békességes
tűrést nemz. Jak 1,3: Tudván, hogy a ti hiteteknek megpróbáltatása kitartást szerez. Jób 1,21-22: És monda:
Mezítelen jöttem ki az én anyámnak méhéből, és mezítelenen térek oda vissza. Az Úr adta, az Úr vette el.
Áldott legyen az Úrnak neve! Mindezekben nem vétkezék Jób, és Isten ellen semmi illetlent nem cselekedék.
5Móz 8,10: Ha azért eszel majd és megeledszel: dicsérjed az Urat, a te Istenedet azért a jó földért, amelyet
néked adott. 1Thessz 5,18: Mindenben hálákat adjatok; mert ez az Isten akarata a Jézus Krisztus által
tihozzátok. Róm 8,38-39: Mert meg vagyok győződve, hogy sem halál, sem élet, sem angyalok, sem
fejedelemségek, sem hatalmasságok, sem jelenvalók, sem következők, sem magasság, sem mélység, sem
semmi más teremtmény nem szakaszthat el minket az Istennek szerelmétől, mely vagyon a mi Urunk Jézus
Krisztusban. Jób 1,12: Az Úr pedig monda a Sátánnak: íme, mindazt, amiye van, kezébe adom; csak ő magára
ne nyújtsd ki kezedet. És kiméne a Sátán az Úr elől. ApCsel 17,28: Mert őbenne élünk, mozgunk és vagyunk;
miképpen a ti költőitek közül is mondották némelyek: Mert az ő nemzetsége is vagyunk. Péld 21,1: Mint a
vizeknek folyásai, olyan a királynak szíve az Úrnak kezében, valahová akarja, oda hajtja azt!

A FIÚ ISTEN**XI. Úrnapja****29. KÉRDÉS: Isten Fiát miért nevezzük Jézusnak, azaz Üdvözítőnek?**

Azért, mert ő minket minden bűneinkből üdvözít,
és mert üdvösséget másnál sem keresni nem kell,
sem kapni nem lehet.

Mt 1,21: Szül pedig fiat, és nevezd annak nevét Jézusnak, mert ő szabadítja meg az ő népét annak bűneiből.
Zsid 7,25: Ennek okáért ő mindenképpen idvezítheti is azokat, akik őáltala járulnak Istenhez, mert mindenha él,
hogy esedezzek érettük. ApCsel 4,12: És nincsen senkiben másban idvesség: mert nem is adatott emberek
között az ég alatt más név, mely által kellene nekünk megtartatnunk.

30. KÉRDÉS: Hisznek?e hát az egyedül üdvözítő Jézusban azok, akik a boldogságukat és üdvösségüket a szenteknél, vagy önmagukban, vagy másutt keresik?

Nem, mert noha dicsekszenek is Vele,
de valójában tagadják az egyedüli üdvözítő
és megváltó Jézust.

Mert vagy Jézus nem tökéletes Üdvözítő,
vagy akik ezt az Üdvözítőt igaz hittel elfogadják,
azoknak mindent őbenne kell bírniuk,
ami az üdvösségre szükséges.

1Kor 1,13.30-31: Vajon részekre osztatott-e a Krisztus? Vajon Pál feszítettet-e meg érettetek, vagy a Pál
névére kereszteltettetek-e meg? - Tőle vagytok pedig ti a Krisztus Jézusban, ki bölcsességül lőn nekünk
Istentől, és igazságul, szentségül és váltságul: hogy, amint meg van írva: Aki dicsekedik, az Úrban dicsekedjék.
Gal 5,4: Elszakadtatok Krisztustól, akik a törvény által akartok megigazulni, a kegyelemből kiestetek. Ézs 9,6:
Mert egy gyermek születik nekünk, fiú adatik nekünk, és az uralom az ő vállán lészen, és hívják nevét:
csodálatosnak, tanácsosnak, erős Istennek, örökkévalóság atyjának, békesség fejedelmének! Kol 1,19-20: Mert
tetszett az Atyának, hogy Őbenne lakozzék az egész teljesség; és hogy Őáltala békéltessen meg mindent
Magával, békességet szerezvén az Ő keresztyének vére által; Őáltala mindent, ami csak van, akár a földön, akár
a mennyekben. Kol 2,10: És ti Őbenne vagytok bételjesedve, aki feje minden fejedelemségnek és
hatalmasságnak. Jn 1,16: És az Ő teljességéből vettünk mindnyájan kegyelmet is kegyelemért.

XII. Úrnapja**31. KÉRDÉS: Miért nevezzük Krisztusnak, azaz Felkentnek?**

Azért, mert őt az Atya rendelte,
és Szentlélekkel felkente a mi legfőbb prófétánkká
és tanítónkká,
ki nekünk a mi váltságunk felől
Istennek titkos tanácsát és akaratát tökéletesen
kijelentette,
és a mi egyetlenegy főpapunkká,
ki az ő testének egyszeri áldozatával minket megváltott,
és érettünk az Atya előtt könyörgésével szüntelenül közbenjár,
és örökkévaló királyunkká,
aki minket Igéjével és Szentlelkével kormányoz,
és a nekünk szerzett váltságban oltalmaz és megtart.

Zsid 1,9: Szeretted az igazságot és gyűlölted a hamisságot: annak okáért felkent téged az Isten, a te Istened, örömmel olajával a te társaid felett. 5Móz 18,15: Prófétát támaszt néked az Úr, a te Istened te közüled, a te atyádfiai közül, olyat mint én: azt hallgassátok! ApCsel 3,22: Mert Mózes ezt mondotta az atyáknak: Prófétát támaszt néktek az Úr, a ti Istenedek a ti atyátokfiai közül, mint engem; azt hallgassátok mindenben, amit csak szólánd nektek. Jn 1,18: Az Istent soha senki nem látta; az egyszülött Fiú, aki az Atya kebelében van, az jelentette ki őt. Jn 15,15: Nem mondalak többé titeket szolgálknak; mert a szolgál nem tudja, mit cselekszik az ő ura; titeket pedig barátainak mondtalak; mert mindazt, amit az én Atyámtól hallottam, tudtul adtam néktek. Zsolt 110,4: Megesküdt az Úr és meg nem másítja: Pap vagy te örökké Melkisedek rendje szerint. Zsid 7,21: Ez esküvéssel (lett pappá), az által, aki azt mondá neki: Megesküdt az Úr, és nem bánja meg, te pap vagy örökké, Melkisedek rendje szerint. Róm 8,34: Kicsoda az, aki kárhoztat? Krisztus az, aki meghalt, sőt aki fel is támadott, aki az Istennek jobbján van, aki esedezik is érettünk. Róm 5,9-10: Minekutána azért most megigazultunk az ő vére által, sokkal inkább megtartatunk a harag ellen őáltala. Mert ha, mikor ellenségei voltunk, megbékéltünk Istennel az ő Fiának halála által, sokkal inkább megtartatunk az ő élete által, minekutána megbékéltünk vele. Zsolt 2,6: Én kentem ám fel az én királyomat a Sionon, az én szent hegyemen! Lk 1,33: És uralkodik a Jákób házában mindörökké; és az ő királyságának vége nem leszen! Mt 28,18: És hozzájuk menvén Jézus, szóla nékik, mondván: Nékem adatott minden hatalom mennyen és földön.

32. KÉRDÉS: És téged miért neveznek keresztyénnek?

Azért, mert hit által Krisztusnak tagja
és így az ő kenetének részese vagyok, azért,
hogy az ő nevét valljam,
magamat neki élő hálaáldozatul adjam,
és hogy ebben az életben a bűn és a Sátán ellen
szabad lelkiismerettel viaskodjam,
ez élet után pedig az örökkévalóságban Krisztussal
minden teremtményen uralkodjam.

ApCsel 11,26: A tanítványokat először Antióchiában nevezték keresztyéneknek. 1Jn 2,27: És az a kenet, amelyet ti kaptatok tőle, bennetek marad, és így nincs szükségetek arra, hogy valaki tanítson titeket; hanem amint az a kenet megtanít titeket mindenre, úgy igaz is az és nem hazugság, és amiként megtanított titeket, úgy maradjatok öbenne. ApCsel 2,17: És leszen az utolsó napokban, ezt mondja az Isten, kitöltök az én Lelkemből minden testre: és prófétálnak a ti fiaitok és lányaitok, és a ti ifjaitok látásokat látnak, és a ti véneitek álmokat álmodnak. Jóel 2,28: És leszen azután, hogy kiöntöm lelkemet minden testre, és prófétálnak a ti fiaitok és lányaitok; véneitek álmokat álmodnak; ifjaitok pedig látomásokat látnak. Mk 8,38: Mert valaki szégyell engem és az én beszédeimet e parázna és bűnös nemzetség között, az embernek Fia is szégyellni fogja azt, mikor eljő az ő Atyja dicsőségében a szent angyalokkal. Róm 12,1: Kérek azért titeket atyámfiak az Istennek irgalmasságára, hogy szánjátok oda a ti testeiteket élő, szent és Istennek kedves áldozatul, mint a ti okos tiszteleteteket. Jel 5,8-10: És mikor elvevé a könyvet, a négy lelkes állat és a huszonnégy Vén leborula a Bárány előtt, mindeniknél hárfák és aranypoharak lévén; jó illatokkal tele, amik a szentek imádságai. És éneklének új éneket, mondván: ...tettél minket a mi Istenünknek királyokká és papokká; és uralkodunk a földön. 1Pt 2,9: Ti pedig választott nemzetség, királyi papság, szent nemzet, megtartásra való nép vagytok, hogy hirdessétek Annak hatalmas dolgait, aki a sötétségből az ő csodálatos világosságára hívott el titeket. Róm 6,13: Szánjátok oda magatokat az Istennek, mint akik a halálból életre keltetek. Jel 1,6: És tett minket királyokká és papokká az ő Istene és Atyjának. 1Tim 1,18-19: Ezt a parancsolatot adom néked, fiam Timótheus, a rólad való korábbi jövendölések szerint, hogy vitézkedjél azokban ama jó vitézséggel, megtartván a hitet és jó lelkiismeretet, melyet némelyek elvetvén, a hit dolgában hajótörést szenvedtek. 2Tim 2,12: Ha tűrünk, vele együtt fogunk uralkodni is: ha megtagadjuk, ő is megtagad minket.

XIII. Úrnapja

33. KÉRDÉS: Miért nevezzük Krisztust Isten egyszülött Fiának, ha mi is Isten fiai vagyunk?

Azért, mert egyedül csak Krisztus
Istennek örök természete szerint való Fia;

minket pedig Isten őérette,
kegyelemből fogadott gyermekeivé.

Jn 1,14.18: És az Ige testté lett és lakozék miköztünk (és láttuk az ő dicsőségét, mint az Atya egyszülöttjének dicsőségét), aki teljes vala kegyelemmel és igazsággal. - Az Istent soha senki nem látta; az egyszülött Fiú, aki az Atya kebelében van, az jelentette ki őt. Zsid 1,2: Akit tett mindennek örökösévé, aki által a világot is teremtette. Róm 8,15-17: Mert nem kaptatok szolgaság lelkét ismét a félelemre, hanem a fiúságnak Lelkét kaptatok, aki által kiáltjuk: Abbá, Atyám! Ez a Lélek bizonyosságot tesz a mi lelkünkkel együtt, hogy Isten gyermekei vagyunk. Ha pedig gyermekek, örökösök is; örökösei Istennek, örökösársai pedig Krisztusnak; ha ugyan vele együtt szenvedünk, hogy vele együtt is dicsőüljünk meg. Ef 1,5.9: Eleve elhatározván, hogy minket a maga fiaivá fogad a Jézus Krisztus által az Ő akaratjának jó kedve szerint. - Megismertetvén velünk az Ő akaratjának titkát az Ő jókedve szerint, melyet eleve elrendelt magában.

34. KÉRDÉS: Miért nevezed őt mi Urunknak?

Mert ő mind testünket,
mind lelkünket a bűntől és a Sátán minden hatalmából
nem aranyon vagy ezüstön,
hanem az ő drága vérében váltotta meg
és tette a maga tulajdonává.

1Pt 1,18-19: Tudván, hogy nem veszendő holmin, ezüstön vagy aranyon váltattatok meg a ti atyáitoktól örökölt hiábavaló életetekből; hanem drága véren, mint hibátlan és szeplőtlen báránynak, a Krisztusén. 1Pt 2,9: Ti pedig választott nemzetség, királyi papság, szent nemzet, megtartásra való nép vagytok, hogy hirdessétek Annak hatalmas dolgai, aki a sötétségből az ő csodálatos világosságára hívott el titeket. 1Kor 6,20: Mert áron vétettetek meg; dicsőítétek azért az Istent a ti testetekben és lelketekben, amelyek az Istenéi. 1Kor 7,23: Áron vétettetek meg, ne legyetek embereknek szolgái.

XIV. Úrnapija

35. KÉRDÉS: Mit jelent az, hogy fogantatott Szentlélektől, született Szűz Máriától?

Azt, hogy Isten örökkévaló Fia,
aki valóságos és örök Isten,
és az is marad,
Szűz Máriának testéből és véréből a Szentlélek munkája által
igaz emberi természetet vett fel avégett,
hogy egyben Dávidnak valóságos magva,
és az ő atyjafiaihoz mindenben hasonlatos legyen,
kivéve a bűnt.

Jn 1,1: Kezdetben vala az Ige, és az Ige vala az Istennél, és Isten vala az Ige. Róm 1,3-4: Az Ő Fia felől, aki Dávid magvából lett test szerint, a ki megbizonyítottatott hatalmasan Isten Fiának a szentség Lelke szerint, a halálból való feltámadás által, a mi Urunk Jézus Krisztus felől. Róm 9,5: Akiké az atyák, és akik közül való test szerint a Krisztus, aki mindenknek felette örökké állandó Isten. Ámen. Gal 4,4-5: Mikor pedig eljött az időnek teljessége, kibocsátotta Isten az ő Fiát, aki asszonytól lett, aki törvény alatt lett, hogy a törvény alatt levőket megváltsa, hogy elnyerjük a fiúságot. Jn 1,14: És az Ige testté lett és lakozék mi közöttünk (és láttuk az ő dicsőségét, mint az Atya egyszülöttjének dicsőségét), aki teljes vala kegyelemmel és igazsággal. Mt 1,18-20: A Jézus Krisztus születése pedig így vala: Mária, az ő anyja, eljegyeztetvén Józsefnek, mielőtt egybekeltek volna, viselőnek találtatik a Szent Lélektől. József pedig, az ő férje, mivelhogy igaz ember vala és nem akará őt gyalázatba keverni, el akarta őt titkon bocsátani. Mikor pedig ezeket magában elgondolta: íme az Úrnak anygala álomban megjelenék néki, mondván: József, Dávidnak fia, ne félj magadhoz venni Máriát, a te feleségedet, mert a mi benne fogantatott, a Szent Lélektől van az. Lk 1,35: És felelvén az angyal, monda néki: A Szent Lélek száll te reád, és a Magasságosnak ereje árnyékoz meg téged; azért a mi születik is szentnek hívatik, Isten Fiának. Zsolt 132,11: Hűséget esküdt az Úr Dávidnak, nem tér el attól: Ágyékok gyümölcsét ültetem székedbe. Fil 2,7: Hanem önmagát megüresíté, szolgai formát vévén föl, emberekhez hasonlónak lévén. Zsid 4,15: Mert nem olyan főpapunk van, aki nem tudna megindulni gyarlóságainkon, hanem aki megkísértetett mindenkben, hozzánk hasonlóan, kivéve a bűnt.

36. KÉRDÉS: Mi hasznát veszed Krisztus szentséges fogantatásának és születésének?

Azt, hogy ő minekünk közbenjárónk,
aki ártatlanságával és tökéletes szentségével
bűneimet, melyekben én fogantattam,
Isten színe előtt elfedezi.

Zsid 2,16-18: Mert nyilván nem angyalokat karolt fel, hanem az Ábrahám magvát karolta fel. Annak okáért

mindenestől fogva hasonlatosnak kellett lennie az atyafiakhoz, hogy könnyű legyen és hív főpap az Isten előtt való dolgokban, hogy engesztelést szerezzen a nép bűneiért. Mert amennyiben szenvedett, ő maga is megkísértetvén, segíthet azokon, akik megkísértetnek. Zsolt 32,1-2: Boldog az, akinek hamissága megbocsáttatott, vétke elfedeztetett. Boldog ember az, akinek az Úr bűnt nem tulajdonít, és lelkében csalárság nincsen. 1Kor 1,30-31: Tőle vagytok pedig ti a Krisztus Jézusban, ki bölcsességül lőn nekünk Istentől, és igazságu, szentségül és váltságul: hogy, amint meg van írva: Aki dicsekedik, az Úrban dicsekedjék.

XV. Úrnapja

37. KÉRDÉS: Mit hiszel, mikor ezt mondd: szenvedett?

Azt, hogy ő földi életének egész idejében, különösen pedig a halálában, Istennek az egész emberi nemzet bűnei ellen való haragját testében-lelkében elhordozta, hogy szenvedésével mint egyetlenegy engesztelő áldozattal a mi testünket-lelkünket az örök kárhozattól megszabadítsa, és számunkra Istennek kegyelmét, az igazságot és az örök életet megszerezze.

1Pt 2,24: A ki a mi bűneinket maga vitte fel testében a fára, hogy a bűnöknek meghalván, az igazságnak éljünk: akinek sebeivel gyógyultatok meg. Ézs 53,12: Azért részt osztok néki a nagyokkal, és zsákmányt a hatalmasokkal oszt, mivelhogy életét halálra adta, és a bűnösök közé számláltatott; pedig ő sokak bűnét hordozá, és a bűnösökért imádkozott! 1Jn 2,2: És ő engesztelő áldozat a mi vétkeinkért; de nemcsak a mieinkért, hanem az egész világért is. 1Jn 4,10: Nem abban van a szeretet, hogy mi szeretjük az Istent, hanem hogy Ő szeretett minket, és elküldte az ő Fiát engesztelő áldozatul a mi bűneinkért. Róm 3,25-26: Kit az Isten eleve rendelt engesztelő áldozatul, hit által, az ő vérében, hogy megmutassa az ő igazságát az előbb elkövetett bűnöknek elnézése miatt, az Isten hosszútűrésénél fogva, az ő igazságának megbizonyítására, a mostani időben, hogy igaz legyen Ő és megigazítsa azt, aki a Jézus hitéből való.

38. KÉRDÉS: Miért szenvedett Jézus Poncius Pilátus bírósága alatt?

Azért, hogy ártatlan létére őt világi bíró ítélje el, és hogy ezáltal minket Isten kemény ítéletétől, amely reánk várt volna, megmentsen.

ApCsel 4,27-28: Mert bizony egybegyűltek a te szent Fiad, a Jézus ellen, akit felkentél, Heródes és Poncius Pilátus a pogányokkal és Izráel népével, hogy véghezvigyék, amikről a te kezéd és a te tanácsod eleve elvégezte volt, hogy megtörténjenek. Lk 23,13-15: Pilátus pedig a főpapokat, főembereket és a népet egybegyűjtve, monda nekik: Ide hoztátok nekem ez embert, mint aki a népet félrevezeti: és íme én ti előttetek kivallatván, semmi olyan bűnt nem találtam ez emberben, amivel őt vádoljátok: de még Heródes sem; mert titeket őhozza igazítalak; és íme semmi halálra való dolgot nem cselekedett ő. Jn 19,4: Majd ismét kiméne Pilátus, és monda nekik: Íme kihozom őt néktek, hogy értsétek meg, hogy nem találok benne semmi bűnt. Zsolt 69,5: Többen vannak fejem hajszálainál, akik ok nélkül gyűlölnék engem; hatalmasok a vesztetre török, akik ellenségeim alap nélkül; amit nem ragadtam el, azt kell megfizetnem! Ézs 53,4-5: Pedig betegségünket ő viselte, és fájdalmaikat hordozá, és mi azt hittük, hogy ostromoztatik, verettetik és kínoztatik Istentől! És ő megsebesítettett bűneinkért, megrontatott a mi vétkeinkért, békességünknek büntetése rajta van, és az ő sebeivel gyógyulánk meg. 2Kor 5,21: Mert azt, aki bűnt nem ismert, bűnné tette értünk, hogy mi Isten igazsága legyünk őbenne. Gal 3,13: Krisztus váltott meg minket a törvény átkától, átokká lévén érettünk; mert meg van írva: Átkozott minden, aki a fán függ.

39. KÉRDÉS: Nagyobb dolog-e az, hogy őt megfeszítették, mint ha másnemű halállal halt volna meg?

Bizonyára nagyobb: mert ebből vagyok bizonyos, hogy ő azt az átkot, amelynek terhe rajtam volt, magára vette; mert Isten a kereszthalált megátkozta.

Gal 3,13-14: Krisztus váltott meg minket a törvény átkától, átokká lévén érettünk; mert meg van írva: Átkozott minden, aki fán függ: hogy az Ábrahám áldása Krisztus Jézusban legyen a pogányokon, hogy a Lélek ígétét elnyerjük hit által. 5Móz 21,23: Ne maradjon éjjel az ő holtteste a fán, hanem temesd el azt még azon a napon; mert átkozott Isten előtt, aki fán függ.

XVI. Úrnapja

40. KÉRDÉS: Miért kellett Krisztusnak a halált elszenvednie?

Azért, mert Isten igazságának semmi más módon

a mi bűneinkért megfizetni nem lehetett volna, csakis Isten Fiának halála által.

1Móz 2,17: De a jó és gonosz tudásának fájáról, arról ne egyél; mert amely napon ejédel arról, bizony meghalsz. Zsid 2,9.14-15: Azt azonban látjuk, hogy Jézus, aki egy kevés időre kisebbé tétetett az angyaloknál, a halál elszenvedéséért dicsőséggel és tisztességgel koronáztatott meg, hogy az Isten kegyelméből mindenkiért megízlelje a halált. - Mivel tehát a gyermekek testből és vérből valók, ő is hasonlatosképpen részese lett azoknak, hogy a halál által megsemmisítse azt, akinek hatalma van a halálon, tudniillik az ördögöt, és megszabadítsa azokat, akik a haláltól való félelem miatt teljes életükben rabok valának.

41. KÉRDÉS: Miért fontos, hogy el is temették?

Azért, mert ez megbizonyítja, hogy valósággal meghalt.

Mt 27,59-60: És magához vévén József a testet, begöngyölé azt tiszta gyolcsba, és elhelyezé azt a maga új sírjába, amelyet a sziklába vágatott: és a sír szájára egy nagy követ hengerítvén, elméne. Lk 23,52-53: Ez oda menvén Pilátushoz, elkéré a Jézus testét. És levévén azt, begöngyölé azt gyolcsba, és helyezteté azt egy sziklába vágott sírboltba, melyben még senki sem feküdt. Jn 19,38-42: Ezek után pedig kéré Pilátust az arimathiai József (aki Jézus tanítványa vala, de csak titokban, a zsidóktól való félelem miatt), hogy levehesse Jézus testét. És megengedé Pilátus. Elméne azért és levevé a Jézus testét. Eljőve pedig Nikodémus is (aki éjszaka ment vala először Jézushoz), hozván mirhából és áloéból való kenetet, mintegy száz fontot. Vevék azért Jézus testét, és begöngyölék azt a lepedőkbe illatos szerekkel együtt, amint zsidóknál szokás temetni. Azon a helyen pedig, ahol megfeszítették, vala egy kert, és a kertben egy új sír, amelybe még senki sem helyeztetett vala. A zsidók péntekje miatt azért, mivelhogy az a sír közel vala, abba helyezteték Jézust. ApCsel 13,29: És mikor mindazokat elvégezték, amik öfelőle megíratnak, a fáról lévén sírba helyezteték.

42. KÉRDÉS: Ha Krisztus meghalt érettünk, miért kell nekünk is meghalnunk?

Mert a mi halálunk nem bűneinkért való megfizetés, hanem csak meghalás a bűnre nézve, és átmenet az örök életre.

Jn 5,24: Bizony, bizony mondom néktek, hogy aki az én beszédemet hallja és hisz annak, aki engem elbocsátott, örök élete van; és nem megy a kárhozatra, hanem általmént a halálból az életre. Fil 1,23: Mert szorongattatom e kettő között, kívánván elköltözni és a Krisztussal lenni; mert ez sokkal inkább jobb. Róm 7,24-25: Oh én nyomorult ember! Kicsoda szabadít meg engem e halálnak testéből? Hálát adok Istennek a mi Urunk Jézus Krisztus által.

43. KÉRDÉS: Mi további hasznunk van Krisztus kereszten való áldozatából és halálából?

Az, hogy az ő halálának erejével a mi ó emberünket ő vele együtt megfeszítik, megölik és eltemetik, hogy a test gonosz indulatai ne uralkodjanak többé bennünk, hanem mi magunkat hálaáldozatul őneki szenteljük.

Róm 6,6-7.11: Tudván azt, hogy a mi óemberünk övele megfeszítettetett, hogy megerőtelenüljön a bűnnek teste, hogy ezután ne szolgáljunk a bűnnek: mert aki meghalt, felszabadult a bűn alól. - Ezenképpen gondoljátok ti is, hogy meghaltatok a bűnnek, de éltek az Istennek a mi Urunk Jézus Krisztusban. Kol 2,12: Eltemettetvén Ővele együtt a keresztségben, akiben egyetemben fel is támasztattatok az Isten erejébe vetett hit által, aki feltámasztá Őt a halálból. Róm 6,12: Ne uralkodjék tehát a bűn a ti halandó testetekben, hogy en-gedjete néki az ő kívánságaiban. Róm 12,1: Kérlek azért titeket atyámfiai az Istennek irgalmasságára, hogy szánjátok oda a ti testeiteket, élő, szent és Istennek kedves áldozatul, mint a ti okos tiszteleteket.

44. KÉRDÉS: Miért teszed hozzá: alászállt a poklokra?

Hogy az én legnagyobb kísértéseimben biztosítva legyek afelől, hogy az én Uram, a Krisztus, az ő kimondhatatlan gyötrelmével, fájdalmaival és rettegéseivel, melyeket testében-lelkében a keresztfán és azelőtt is elszenvedett, engem a pokol rettegésétől és gyötrelmeitől megszabadított.

Ézs 53,10: És az Úr akarta őt megrontani betegség által; hogyha önlelkét áldozatul adja, magot lát, és napjait meghosszabbítja, és az Úr akarata az ő keze által jó szerencsés lesz. Mt 27,46: Kilenc óra körül pedig nagy fennszóval kiálta Jézus, mondván: ELI, ELI! LAMA SABAKTÁNI? azaz: Én Istenem, én Istenem! miért hagytál el engemet?

XVII. Úrnapja

45. KÉRDÉS: Mit használ nekünk Krisztus feltámadása?

Először, hogy az ő feltámadásával a halált meggyőzte, hogy minket részeseivé tehessen az ő halálával szerzett igazságnak. Másodszor, az ő ereje minket is új életre támaszt. Harmadszor, Krisztus feltámadása a mi dicsőséges feltámadásunk biztos záloga.

1Kor 15,16-17.54-55: Mert ha a halottak fel nem támadnak, a Krisztus sem támadott fel. Ha pedig a Krisztus fel nem támadott, hiábavaló a ti hitetek; még bűneitekben vagytok. - Mikor pedig ez a romlandó test romolhatatlanságba öltözik, és e halandó halhatatlanságba öltözik, akkor beteljesül amaz ige, mely meg vagy on írva: Elnyeletett a halál diadalra. Halál! hol a te fullánkod? Pokol! hol a te diadalmad? Róm 4,25: Ki a mi bűneinkért halálra adatott, és feltámasztatott a mi megigazulásunkért. 1Pt 1,3-5.21: Áldott az Isten és a mi Urunk Jézus Krisztusnak Atyja, aki az ő nagy irgalmassága szerint újonnan szült minket élő reménységre Jézus Krisztusnak a halálból való feltámadása által, romolhatatlan, szeplőtelen és hervadhatatlan örökségre, amely a mennyekben van fenntartva számunkra, akiket Isten hatalma őriz hit által az idvességre, amely készen van, hogy az utolsó időben nyilvánvalóvá legyen. - Akik őáltala hisztek Istenben, aki feltámasztotta őt a halálból és dicsőséget adott néki; hogy a ti hitetek reménység is legyen Istenben. Róm 6,4: Eltemettettünk azért övele együtt a keresztség által a halálba: hogy miképpen feltámasztatott Krisztus a halálból az Atyának dicsősége által, azonképpen mi is új életben járunk. Kol 3,1-4: Annak okáért ha feltámadtatok a Krisztussal, az odafelvalókat keressétek, ahol a Krisztus van, az Istennek jobbján ülén; az odafelvalókkal törődjete, nem a földiekkel. Mert meghaltatok, és a ti éltetek el van rejtve együtt a Krisztussal az Istenben. Mikor a Krisztus, a mi életünk, megjelen, akkor majd ti is, Övele együtt, megjelentek dicsőségben. Ef 2,5: Minket, kik meg voltunk halva a vétkek miatt, megelevenített együtt a Krisztussal (kegyelemből tartattatok meg!). 1Kor 15,12-14: Ha azért Krisztusról hirdettetik, hogy a halottak közül feltámadott, mi módon mondják némelyek tiköztetek, hogy nincsen halottak feltámadása? Mert ha nincsen halottak feltámadása, akkor Krisztus sem támadott fel. Ha pedig Krisztus fel nem támadott, akkor hiábavaló a mi prédikálásunk, de hiábavaló a ti hitetek is. Róm 8,11: De ha Annak a Lelke lakik bennetek, aki feltámasztotta Jézust a halálból, ugyanaz, aki feltámasztotta Krisztus Jézust a halálból, megeleveníti a ti halandó testeiteket is az ő tibennetek lakozó Lelke által.

46. KÉRDÉS: Hogyan érted azt, hogy felment a mennybe?

Hogy Krisztus a földről tanítványainak szeme láttára emelkedett föl az égbe, és érettünk most is ott van, míg ismét eljön ítélni eleveneket és holtakat.

ApCsel 1,9: És mikor ezeket mondotta, az ő láttokra felemelteték, és felhő fogá el őt szemeik elől. Mt 26,64: Monda néki Jézus: Te monád. Sőt mondom néktek: Mostantól fogva meglátjátok az embernek Fiát ülni az Istennek hatalmas jobbján, és eljöni az égnek felhőiben. Mk 16,19: Az Úr azért, minekutána szólott vala nékik, felviteték a mennybe, és üle az Istennek jobbjára. Lk 24,51: És lön, hogy míg áldá őket, tőlük elszakadván, felviteték a mennybe. Zsid 4,14: Léven annak okáért nagy főpapunk, aki áthatolt az egeken, Jézus, az Istennek Fia, ragaszkodjunk vallásunkhoz. Zsid 7,24-25: De ennek, minthogy örökké megmarad, változhatatlan a papsága. Ennek okáért ő mindenképpen idvezítheti is azokat, akik őáltala járulnak Istenhez, mert mindenha él, hogy esedezzék érettük. Zsid 9,11: Krisztus pedig megjelenvén, mint a jövődő javaknak főpapja, a nagyobb és tökéletesebb, nem kézzel csinált, azaz nem e világból való sátoron keresztül. Róm 8,34: Kicsoda az, aki kárhoztat? Krisztus az, aki meghalt, sőt aki fel is támadott, aki az Isten jobbján van, aki esedezik is érettünk. Ef 4,10: Aki leszállott vala, ugyanaz, aki fel is ment, feljebb minden egeknél, hogy mindeneket betöltsön. Kol 3,1-2: Annak okáért ha feltámadtatok a Krisztussal, az odafelvalókat keressétek, ahol a Krisztus van, az Istennek jobbján ülén; az odafelvalókkal törődjete, nem a földiekkel. ApCsel 1,11: Kik szóltak is: Galileabeli férfiak, mit állotok nézve a mennybe? Ez a Jézus, aki felviteték tőletek a mennybe, akképpen jő el, amiképpen láttátok őt felmenni a mennybe. Mt 24,30: És akkor feltetszik az ember Fiának a jele az égen. És akkor sír a föld minden nemzetsége, és meglátják az embernek Fiát eljöni az ég felhőiben nagy hatalommal és dicsőséggel.

47. KÉRDÉS: Mégis nincs?e velünk Krisztus a világ végezetéig, amint azt nekünk megígérte?

Krisztus valóságos ember és valóságos Isten; ennél fogva emberi természete szerint nincs többé a földön, de istensége, felséges volta, kegyelme és Szentlelke szerint soha sincs távol tőlünk.

Mt 28,20: Tanítván őket, hogy megtartsák mindazt, amit én parancsoltam néktek: és íme én tiveletek vagyok minden napon, a világ végezetéig. Ámen! Mt 26,11: Mert a szegények mindenkor veletek lesznek, de én nem leszek mindenkor veletek. Jn 16,28: Kijöttem az Atyától, és jöttem e világba: ismét elhagyom e világot, és elmegyek az Atyához. Jn 17,11: És nem vagyok többé e világon, de ők a világon vannak, én pedig tehozzád

megyek. ApCsel 3,21: Kit az égnek kell magába fogadnia mind az időkig, míglen újjá teremtetnek mindenek, amikről szólott az Isten minden ő szent prófétájának szája által eleitől fogva. Jn 14,16-17: És én kérem az Atyát, és más vigasztalót ad néktek, hogy veletek maradjon mindörökké. Az igazságnak ama Lelkét: akit a világ be nem fogadhat, mert nem látja őt és nem ismeri őt; de ti ismeritek őt, mert nálatok lakik, és bennetek marad. Jn 16,13: De mikor eljő amaz, az igazságnak Lelke, elvezérel majd titeket minden igazságra. Mert nem ő magától szól, hanem azokat szólja, amiket hall, és a bekövetkezendőket megjelenti néktek. Ef 4,8: Ez okáért mondja az Írás: Fölmenvén a magasságba foglyokat vitt fogva, és adott ajándékokat az embereknek.

48. KÉRDÉS: Nem válik?e el ily módon egymástól a Krisztusban való két természet, ha az emberi természet nincs mindenütt ott, ahol az isteni természet van?

Semmiképpen nem,
mert az isteni természet megfoghatatlan
és mindenütt jelenvaló;
ebből szükségképpen következik,
hogy noha az isteni természet
a magára öltött emberi természeten kívül is létezik,
mindazonáltal abban magában is benne van,
és azzal személy szerint egyesülve marad.

ApCsel 7,49: A menny nékem ülszékem, a föld pedig az én lábaimnak zsámolya; micsoda házat építhettek nékem? azt mondja az Úr, vagy melyik az én nyugodalmamnak helye? Jer 23,24: Vajon elrejtőzhetik-e valaki a rejtékhelyeken, hogy én ne lássam őt? azt mondja az Úr, vajon nem töltöm-e én be a mennyet és a földet? azt mondja az Úr. Kol 2,9: Mert Őbenne lakozik az istenségnek egész teljessége testileg. Jn 3,10: Felele Jézus és monda néki: Te Izráel tanítója vagy, és nem tudod ezeket? Jn 11,15: És örülök, hogy nem voltam ott, tiérettetek, hogy higgyetek. Mt 28,6: Nincsen itt, mert feltámadott, amint megmondotta volt.

XVIII. Úrnapja

49. KÉRDÉS: Mit használ nekünk Krisztus mennybemenetele?

Először, hogy ő a mennyben,
Atyja színe előtt nekünk közbenjárónk.
Másodszor, hogy a mi testünk őbenne a mennyben van,
hogy ez bizonyos záloga legyen annak,
hogy ő, mint a mi fejünk, minket,
tagjait szintén fölvisz majd önmagához.
Harmadszor, hogy ő viszontzálogul
az ő Szentlelkét küldi alá nekünk,
akinek ereje által nem a földieket keressük,
hanem az odafennvalókat,
ahol van a Krisztus, ülvén Istennek jobbján.

1Jn 2,1: Én fiacskáim, ezeket azért írom néktek, hogy ne vétkezzetek. És ha valaki vétkezik, van Szószólónk az Atyánál, az igaz Jézus Krisztus. Róm 8,34: Kicsoda az, aki kárhoztat? Krisztus az, aki meghalt, sőt aki fel is támadott, aki az Isten jobbján van, aki esedezik is érettünk. Jn 14,2: Az én Atyámnak házában sok lakóhely van; ha pedig nem volna, megmondtam volna néktek. Elmegyek, hogy helyet készítsek néktek. Jn 20,17: Monda néki Jézus: Ne illess engem; mert nem mentem még fel az én Atyámhoz: hanem menj az én atyámfiaihoz és mondd nékik: Felmegyek az én Atyámhoz és a ti Atyátokhoz, és az én Istenemhez, és a ti Istenetekhez. Ef 2,6: És együtt feltámasztott és együtt ültetett a mennyekben, Krisztus Jézusban. Jn 14,16: És én kérem az Atyát, és más vigasztalót ad néktek, hogy veletek maradjon mindörökké. ApCsel 2,33: Annak okáért az Istennek jobbjánál felmagasztaltatván, és a megígért Szent Lelket megnyervén az Atyától, kitöltötte ezt, amit ti most láttok és hallotok. 2Kor 1,21-22: Aki pedig minket tivatek egybe Krisztusban megerősít és megken minket, az Isten az; aki el is pecsételt minket, és a Léleknek zálogát adta a mi szíveinkbe. 2Kor 5,5: Aki pedig minket erre elkészített, az Isten az, aki a Lélek zálogát is adta minékünk. Kol 3,1: Annak okáért ha feltámadtatok a Krisztussal, az odafelvalókat keressétek, ahol a Krisztus van, az Istennek jobbján ülvén. Fil 3,20-21: Mert a mi országunk mennyekben van, honnét a megtartó Úr Jézus Krisztust is várjuk; ki elváltoztatja a mi nyomorúságos testünket, hogy hasonló legyen az Ő dicsőséges testéhez, amaz Ő hatalmas munkája szerint, mely által maga alá is vethet mindenedet.

50. KÉRDÉS: Miért teszed hozzá, hogy ő Istennek jobbján ül?

Mert Krisztus azért ment fel a mennyekbe,
hogy ezzel megbizonyítsa,
hogy ő az ő Anyaszentegyházának feje,
aki által igazgat az Atya mindenedet.

Ef 1,20-23: Amelyet megmutatott a Krisztusban, mikor feltámasztotta Őt a halálból, és ültette Őt a maga jobbjára

a mennyekben. Felül minden fejedelemségen és hatalmasságon és erőn és uraságon és minden néven, mely neveztetik nemcsak e világon, hanem a következendőkben is: és mindeneket vetett az Ő lábai alá, és Őt tette mindeneknek fölötté az anyaszentegyháznak fejévé, mely az Ő teste, teljessége Őnéki, aki mindeneket betölt mindenekkel. Kol 1,18: És Ő a feje a testnek, az egyháznak: aki a kezdet, elsőszülött a halottak közül; hogy mindenekben Ő legyen az első. Mt 28,18: És hozzájuk menvén Jézus, szóla nékik, mondván: Nekem adatott minden hatalom mennyen és földön. Jn 5,22: Mert az Atya nem ítél senkit, hanem az ítéletet egészen a Fiúnak adta.

XIX. Úrnapja

51. KÉRDÉS: Mit használ nekünk Krisztusnak, a mi fejünknek ez a dicsősége?

Először azt,
hogy Szentlelke által mibelénk,
az ő tagjaiba mennyei ajándékot áraszt.
Másodsor, hogy minket az ő hatalmával
minden ellenség ellen védelmez és megtart.

Ef 4,10-12: Aki leszállott vala, ugyanaz, aki fel is ment, feljebb minden egeknél, hogy mindeneket betöltsön. És Ő adott némelyeket apostolokul, némelyeket prófétákul, némelyeket evangélistákul, némelyeket pedig pásztorokul és tanítókul. Zsolt 2,9: Összetöröd őket vasvesszővel: széjjelzúrod őket, mint cserépedényt. Jn 10,28-30: És én örök életet adok nékik; és soha örökké el nem vesznek, és senki ki nem ragadja őket az én kezemből. Az én Atyám, aki azokat adta nékem, nagyobb mindeneknél; és senki sem ragadhatja ki azokat az én Atyámnak kezéből. Én és az Atya egy vagyunk. Ef 4,8: Ez okáért mondja az Írás: Fölmenvén a magasságba foglyokat vitt fogva, és adott ajándékokat az embereknek.

52. KÉRDÉS: Miféle vigasztalásod van abból, hogy Krisztus visszajön ítélni élőket és holtakat?

Az, hogy minden háborúságomban és üldöztetésemben
fölemelt fővel várom őt az égből ítélő bírámul,
aki előbb érettem Isten ítélőszéke elé állott,
és rólam minden kárhoztatást elvett,
hogy ő mind a maga ellenségeit,
mind az enyémekeket örök kárhozatra veti;
engem pedig minden választottjával együtt
a mennyei örömbé és dicsőségbe önmagához átvisz.

Lk 21,28: Mikor pedig ezek kezdenek meglenni, nézzetek fel és emeljétek fel a ti fejetekeket; mert elközelget a ti váltságatok. Róm 8,23-24: Nemcsak ez pedig, hanem maguk a Lélek zsenyéjének birtokosai, mi magunk is fohászkodunk magunkban, várván a fiúságot, a mi testünknek megváltását. Mert reménységben tartattunk meg; a reménység pedig, ha láttatik, nem reménység; mert amit lát valaki, miért reményli is azt? Tit 2,13: Várván ama boldog reménységet és a nagy Istennek és megtartó Jézus Krisztusunknak dicsősége megjelenését. 2Thessz 1,6.10: Mert igazságos dolog az az Isten előtt, hogy szorongattatással fizessen azoknak, akik titeket szorongatnak. - Amikor eljő majd, hogy megdicsőíttessék az ő szentjeiben, és csodáltassék mindazokban, akik hisznek (mivelhogy a mi tanúbizonyosságunknak a hitele volt tinálatok) ama napon. 1Thessz 4,16-17: Mert maga az Úr riadóval, arkangyal szózatával és isteni harsonával leszáll az égből: és feltámadnak először akik meghaltak volt a Krisztusban; azután mi, akik élünk, akik megmaradunk, elragadtatunk azokkal együtt a felhőkön az Úr elébe a levegőbe; és ekképpen mindenkor az Úrral leszünk. Mt 25,41-43: Akkor szól majd az ő bal keze felől állókhoz is: Távozzatok tőlem, ti átkozottak, az örök tűzre, amely az ördögöknek és az ő angyalainak készítettett. Mert éheztem, és nem adtatok ennem; szomjúhoztam, és nem adtatok innom; jövevény voltam, és nem fogadtatok be engem; mezítelen voltam, és nem ruháztatok meg engem; beteg és fogoly voltam, és nem látogattatok meg engem. Mt 25,34-36: Akkor ezt mondja a király a jobb keze felől állóknak: Jertek, én Atyámnak áldottai, örököljétek ez országot, amely számotokra készítettett a világ megalapítása óta. Mert éheztem, és ennem adtatok; szomjúhoztam, és innom adtatok; jövevény voltam, és befogadtatok engem; mezítelen voltam és megruháztatok; beteg voltam, és meglátogattatok; fogoly voltam, és eljöttetek hozzám.

A SZENTLÉLEK ISTEN

XX. Úrnapja

53. KÉRDÉS: Mit hiszel a Szentlélekről?

Hiszem először, hogy ő egyenlő örök Isten
az Atyával és a Fiúval.
Másodsor, hogy ő nekem is adatott,
engem igaz hit által a Krisztusnak
és minden ő jótéteményének részesévé tesz,

engem vigasztal,
és mindörökké velem marad.

1Móz 1,2: A föld pedig kietlen és pusztá vala, és setétség vala a mélység színén, és az Isten Lelke lebeg vala a vizek felett. Ézs 48,16: Közelegjétek hozzám, halljátok ezt, nem szóltam eleitől fogva titkon! mióta ez történik, ott vagytok! És most az Úr Isten engem küldött, és az ő lelkét. 1Kor 3,6: Én plántáltam, Apollós öntözött; de az Isten adja vala a növekedést. 1Kor 6,19: Avagy nem tudjátok-e, hogy a ti testetek a bennetek lakozó Szent Léleknek temploma, amelyet Istentől nyertetek; és nem a magatokéi vagytok? ApCsel 5,3-4: Monda pedig Péter: Anániás, miért foglalta el a Sátán a te szívedet, hogy megcsald a Szent Lelket, és a mezőnek árából félre tégy? Nemde megmaradva néked maradt volna meg, és eladva a te hatalmadban volt? Miért hogy ezt a dolgot cselekedted szívedben? Nem embereknek hazudtál, hanem Istennek. Mt 28,19-20: Elmenvén azért, tegyetek tanítványokká minden népeket, megkeresztelvén őket az Atyának, a Fiúnak és a Szent Léleknek nevében, tanítván őket, hogy megtartsák mindazt, amit én parancsoltam néktek: és íme én tiveletek vagyok minden napon a világ végezetéig. Ámen. 2Kor 1,21-22: Aki pedig minket tiveletek egybe Krisztusban megerősít és megken minket, az Isten az; aki el is pecsételt minket, és a Léleknek zálogát adta a mi szíveinkbe. Gal 3,14: Hogy az Ábrahám áldása Krisztus Jézusban legyen a pogányokon, hogy a Lélek ígérését elnyerjük hit által. 1Pt 1,1-2: Péter, Jézus Krisztusnak apostola, a Pontusban, Galátiában, Kappadóciában, Ázsiában és Bithiniában elszéledt jövevényeknek, akik ki vannak választva az Atya Isten eleve rendelése szerint, a Lélek megszentelésében, engedelmisségre és Jézus Krisztus vérével való meghintésre: kegyelem és békesség adassék néktek bőségesen. 1Kor 6,17: Aki pedig az Úrral egyesül, egy lélek övele. ApCsel 9,31: A gyülekezeteknek tehát egész Júdeában, Galileában és Samáriában békességük vala; épülvén és járván az Úrnak félelmében és a Szent Léleknek vigasztalásában, sokasodnak vala. Jn 14,16-17: És én kérem az Atyát, és más vigasztalót ad néktek, hogy veletek maradjon mindörökké. Az igazságnak ama Lelkét: akit a világ be nem fogadhat, mert nem látja őt és nem ismeri őt; de ti ismeritek őt, mert nálatok lakik, és bennetek marad. 1Pt 4,14: Boldogok vagytok, ha Krisztus nevéért gyaláznak titeket; mert megnyugszik rajtatok a dicsőségnek és az Istennek Lelke, amit amazok káromolnak ugyan, de ti dicsőítitek azt.

XXI. Úrnapija

54. KÉRDÉS: Mit hiszel az egyetemes keresztyén Anyaszentegyházról?

Hiszem,
hogy Isten Fia a világ kezdetétől fogva a világ végezetéig
az egész emberi nemzetségből
Szentlelke és Igéje által magának
az igaz hitben megegyező,
örök életre elválasztott sereget gyűjt,
azt oltalmazza és megtartja;
és hiszem,
hogy ennek a seregnek én is élő tagja vagyok,
és mindörökké az maradok.

Jn 10,11: Én vagyok a jó pásztor: a jó pásztor életét adja a juhokért. 1Móz 26,4: És megsokasítom a te magodat mint az ég csillagait, és a te magodnak adom mindezeket a földeket: és megáldatnak a te magodban a földnek minden nemzetségei. Róm 8,29-30: Mert akiket eleve ismert, eleve el is rendelte, hogy azok az ő Fia ábrázatához hasonlatosak legyenek, hogy ő legyen elsőszülött sok atyafi között. Akiiket pedig eleve elrendelt, azokat el is hívta; és akiket elhívott, azokat meg is igazította; akiket pedig megigazított, azokat meg is dicsőítette. Ef 1,10-13: Az idők teljességének rendjére nézve, hogy ismét egybeszerkeszt magának mindeneket a Krisztusban, mind amelyek a mennyekben vannak, mind amelyek a földön vannak; Őbenne, akiben vettük is az örökséget, eleve elrendeltetvén annak eleve elvégzése szerint, aki mindent az ő akaratjának tanácsából cselekszik, hogy legyünk mi magasztalására az Ő dicsőségének, akik előre reménykedtünk a Krisztusban: akiben ti is, minekutána hallottátok az igazságnak beszédét, idvességeitek evangéliumát, amelyben hittetek is, megpecsételtetetek az ígéretnak ama Szent Lelkével. Ézs 59,21: És én övelük ily szövetséget szerzek, szól az Úr: lelkem, amely rajtad nyugszik, és beszédeim, amelyeket szádba adtam, el nem távoznak szádból, és magodnak szájából, és magod magvának szájából, így szól az Úr, mostantól mindörökké! Róm 1,16: Mert nem szégyellem a Krisztus evangéliumát; mert Istennek hatalma az minden hívőnek idvességre, zsidónak először meg görögnek. Róm 10,14-17: Mi módon hívják ezért segítségül azt, akiben nem hisznek? Mi módon hisznek pedig abban, aki felől nem hallottak? Mi módon hallának pedig prédikáló nélkül? Mi módon prédikálnak pedig, ha el nem küldetnek? Amiképpen meg van írva: Mily szépek a békesség hirdetőinek lábai, akik jókat hirdetnek! De nem mindenek engedelmeskedtek az evangéliumnak. Mert Ésaías azt mondja: Uram! Kicsoda hitt a mi beszédünknek? Azért a hit hallásból van, a hallás pedig Isten igéje által. ApCsel 2,46: És minden nap egy akaratlanul kitartva a templomban, és megtörve házanként a kenyeret, részesednek vala eledelben örömmel és tiszta szívvel. Ef 4,3-6: Igyekezvén megtartani a Lélek egységét a békességnek kötelékében. Egy a test és egy a Lélek, miképpen elhivatásotoknak egy reménységében hívattatok el is; egy az Úr, egy a hit, egy a keresztség; egy az Isten és mindeneknek Atyja, aki mindeneknek felette van és mindenek által és mindnyájatokban munkálkodik. 1Kor 11,26: Mert valamennyiszer eszitek e kenyeret és isszátok e pohárt, az Úrnak halálát hirdessétek, amíg eljövend. Mt 16,18: De én is mondom néked, hogy te Péter vagy, és ezen a kösziklán építem

fel az én anyaszentegyházamat, és a pokol kapui sem vesznek rajta diadalmat. Jn 10,28-30: És én örök életet adok nekik; és soha örökké el nem vesznek, és senki ki nem ragadja őket az én kezemből. Az én Atyám, aki azokat adta nekem, nagyobb mindeneknél; és senki sem ragadhatja ki azokat az én Atyámnak kezéből. Én és az Atya egy vagyunk. 1Kor 1,8-10: Aki meg is erősít titeket mindvégig feddhetetlenségben, a mi Urunk Jézus Krisztusnak napján. Hű az Isten, ki elhívott titeket az ő Fiával, a mi Urunk Jézus Krisztussal való közösségre; kérlek azonban titeket atyámfiai, a mi Urunk Jézus Krisztus nevére, hogy mindnyájan egyképpen szóljatok és ne legyenek köztetek szakadások, de legyetek teljesen egyek ugyanazon értelemben és ugyanazon véleményben. 1Jn 3,1-3: Lássátok milyen nagy szeretetet adott nekünk az Atya, hogy Isten fiainak nevezetünk! A világ azért nem ismer minket, mert nem ismerte meg Őt. Szeretteim, most Isten gyermekei vagyunk, és még nem lett nyilvánvalóvá, hogy mivé leszünk. De tudjuk, hogy ha nyilvánvalóvá lesz, hasonlóká leszünk Őhöz; mert meg fogjuk őt látni, amint van. És akiben megvan ez a reménység Őiránta, az mind megtisztíthatja ő magát, amiképpen Ő is tiszta. 1Jn 2,19.27: Közülünk váltak ki, de nem voltak közülünk valók; mert ha közülünk valók lettek volna, velünk maradtak volna; de hogy nyilvánvalóvá legyen felőlük, hogy nem mindnyájan közülünk valók. - És ez a kenet, amelyet ti kaptatok tőle, bennetek marad, és így nincs szükségetek arra, hogy valaki tanítson titeket; hanem amint az a kenet megtanít titeket mindenre, úgy igaz is az és nem hazugság, és amiként megtanít titeket, úgy maradjatok őbenne.

55. KÉRDÉS: Mit értesz a szentek közösségén?

Először azt,
hogy a hívők egyenként és együttesen
mind tagok az Úr Krisztusban,
s minden ő javaiban és ajándékaiban részesek.
Másodsor, hogy mindenki kötelességének kell ismerje,
hogy ajándékaival a többi tagok javára és üdvösségére
készséggel és örömmel szolgáljon.

1Jn 1,3: Amit hallottunk és láttunk, hirdetjük néktek, hogy néktek is közösségetek legyen velünk, és pedig a mi közösségünk az Atyával és az ő Fiával, a Jézus Krisztussal. 1Kor 1,4-9: Hálát adok az én Istenemnek mindenkor tifeleitek az Isten ama kegyelméért, mely néktek a Krisztus Jézusban adatott, mivelhogy mindenben meggazdagodtatok őbenne, minden beszédben és minden ismeretben, amint megerősítettet tibenetek a Krisztus felől való bizonyágtétel. Úgy, hogy semmi kegyelmi ajándék nélkül nem szűkölködtek, várva a mi Urunk Jézus Krisztusnak a megjelenését, aki meg is erősít titeket mindvégig feddhetetlenségben, a mi Urunk Jézus Krisztus napján. Hű az Isten, ki elhívott titeket az ő Fiával, a mi Urunk Jézus Krisztussal való közösségre. Róm 8,32: Aki az ő tulajdon Fiának nem kedvezett, hanem őt mindnyájukért odaadta, mi módon ne ajándékozna vele együtt mindent minékünk? 1Kor 12. és 13. rész. Fil 2,4-6: Ne nézze ki-kí a maga hasznát, hanem mindenki a másokét is. Annak okáért az az indulat legyen bennetek, mely volt a Krisztus Jézusban is, aki, mikor Istennek formájában vala, nem tekintette zsákmánynak azt, hogy ő Istennel egyenlő.

56. KÉRDÉS: Mit hiszel a bűnöknek bocsánatáról?

Hiszem,
hogy Isten Krisztus elégtételéért
minden bűnömről és bűnös természetemről,
amely ellen egész életemben harcolnom kell,
soha többé meg nem emlékezik,
hanem engem Krisztus igazságával kegyelméből
megajándékoz,
hogy soha többé kárhozatba ne jussak.

1Jn 2,2: És ő engesztelő áldozat a mi vétkeinkért; de nemcsak a mienkéért, hanem az egész világért is. 2Kor 5,19.21: Minthogy az Isten volt az, aki Krisztusban megbékéltette magát a világot, nem tulajdonítván nekik az ő bűneiket, és reánk bízta a békéltetésnek ígését. - Mert azt, aki bűnt nem ismert, bűnné tette értünk, hogy mi Isten igazsága legyünk őbenne. Jer 31,34: És nem tanítja többé senki az ő felebarátját, és senki az ő atyjafiát, mondván: Ismerjétek meg az Urat, mert űk mindnyájan megismernek engem, kicsinytől fogva nagyig, azt mondja az Úr, mert megbocsátom az ő bűneiket, és vétkeikről többé meg nem emlékezem. Zsolt 103,3-4.10.12: Aki megbocsátja minden bűnödöt, meggyógyítja minden betegségedet. Aki megváltja életedet a koporsótól; kegyelemmel és irgalmassággal koronáz meg téged. - Nem bűneink szerint cselekszik velünk, és nem fizet nekünk álnokságaink szerint. - Amilyen távol van a napkelet a napnyugattól, olyan messze veti el tőlünk a mi vétkeinket. Róm 7,20.25: Ha pedig én azt cselekszem, amit nem akarok, nem én mívelem már azt, hanem a bennem lakozó bűn. - Hálát adok Istennek a mi Urunk Jézus Krisztus által. Azért jöllehet én az elmém az Isten törvényének, de testemmel a bűn törvényének szolgálok. Róm 8,1-4: Nincsen azért immár semmi kárhoztatásuk azoknak, akik Krisztus Jézusban vannak, akik nem test szerint járnak, hanem Lélek szerint. Mert a Jézus Krisztusban való élet lelkének törvénye megszabadított engem a bűn és a halál törvényétől. Mert ami a törvénynek lehetetlen vala, mivelhogy erőtelen vala a test miatt, az Isten az ő Fiát elbocsátván bűn testének hasonlatosságában és a bűnért, kárhoztatá a bűnt a testben, hogy a törvénynek igazsága beteljesüljön bennünk, kik nem test szerint járunk, hanem Lélek szerint. Jn 3,18: Aki hiszen őbenne, el nem kárhozik; aki pedig nem hisz, immár elkárhozott, mivelhogy nem hitt az Isten egyszülött Fiának nevében.

XXII. Úrnapja

57. KÉRDÉS: Miféle vigasztalásod van a testnek feltámadásából?

Az, hogy nemcsak lelkem vitetik azonnal
ez élet után Krisztushoz, az ő fejéhez,
hanem testem is Krisztus hatalma által feltámasztatva,
lelkemmel ismét egyesül,
és Krisztus dicsőséges testéhez hasonlatos lesz.

Lk 23,43: És monda néki Jézus: Bizony mondom néked: Ma velem leszel a paradicsomban. Fil 1,21-23: Mert nékem az élet Krisztus, és a meghalás nyereség. De ha e testben való életem munkámat gyümölcsözteti: hogy melyiket válasszam, meg sem mondhatom. Mert szorongattatom e kettő között, kívánván elköltözni és a Krisztussal lenni; mert ez sokkal inkább jobb. 1Kor 15,53-54: Mert szükség, hogy ez a romlandó test romolhatatlanságot öltöjön magára, és e halandó test halhatatlanságot öltöjön magára. Mikor pedig ez a romlandó test romolhatatlanságba öltözik, és e halandó halhatatlanságba öltözik, akkor beteljesül amaz ige, mely meg vagyon írva: Elnyeletett a halál diadalra. Jób 19,25-27: Mert én tudom, hogy az én megváltóm él, és utoljára az én porom felett megáll. És miután ezt a bőrt megmégájk, testem nélkül látom meg az Istent. Akit magam látok meg magamnak; az én szemeim látják meg, nem más. 1Jn 3,2: Szeretteim, most Isten gyermekei vagyunk, és még nem lett nyilvánvalóvá, hogy mivé leszünk. De tudjuk, hogy ha nyilvánvalóvá lesz, hasonlókká leszünk Őhöz; mert meg fogjuk őt látni, amint van. Fil 3,21: Ki elváltóztatja a mi nyomorúságos testünket, hogy hasonló legyen az Ő dicsőséges testéhez, amaz Ő hatalmas munkája szerint, mely által maga alá is vethet mindeneket.

58. KÉRDÉS: Miféle vigasztalásod van az örök életről szóló vallástételedből?

Az, hogy mivel már e mostani életben is érzem szívemben
az örök élet kezdetét,
ez élet után oly tökéletes boldogságom lesz,
amilyent soha szem nem látott,
fül nem hallott,
sem emberi szív meg nem gondolt,
amelyben Istent mindörökké magasztalom.

2Kor 5,2-3: Azért is sóhajtozunk ebben, óhajtván felöltözni erre a mi mennyei hajlékunkat; ha ugyan felöltözötten is mezíteleneknek nem találhatunk! 1Kor 2,9: Hanem, amint meg van írva: Amiket szem nem látott, fül nem hallott és embernek szíve meg nem gondolt, amiket Isten készített az őt szeretőknek. Jn 17,3: Az pedig az örök élet, hogy megismerjenek téged, az egyedül igaz Istent, és akit elküldtél, a Jézus Krisztust.

XXIII. Úrnapja

59. KÉRDÉS: Ha mindezeket hiszed: mi hasznát veszed?

Azt, hogy Krisztusban Isten előtt megigazulok,
és az örök élet örököse vagyok.

Hab 2,4: Íme, felfuvalkodott, nem igaz őbenne az ő lelke; az igaz pedig az ő hite által él. Róm 1,17: Mert az Istennek igazsága jelentetik ki abban hitből hitbe, miképpen meg van írva: Az igaz ember pedig hitből él. Jn 3,36: Aki hisz a Fiúban, örök élete van; aki pedig nem enged a Fiúnak, nem lát életet, hanem Isten haragja marad rajta.

60. KÉRDÉS: Mi módon igazulsz meg Isten előtt?

Egyedül csak a Jézus Krisztusban való igaz hit által,
oly módon,
hogy bár lelkiismeretem vádol,
hogy Isten minden parancsolata ellen súlyosan vétkeztem,
azoknak csak egyikét is soha nem tartottam meg,
sőt még mindig hajlandó vagyok minden gonoszra:
mégis Isten,
az én minden érdemem nélkül,
egyedül az ő ingyen kegyelméből
nekem ajándékozza és tulajdonítja
Krisztusnak tökéletes elégtételét, igazságát és szentségét, mintha én soha semmi bűnt nem tettem volna,
és semmi bűnöm nem lett volna,
sőt mintha én tanúsítottam volna
mindazt az engedelmességet,
amelyet Krisztus érettem tanúsított,
de csak úgy,
ha e jótéteményeket hívő szívvel elfogadom.

Róm 3,21-25.28: Most pedig törvény nélkül jelent meg az Istennek igazsága, amelyről tanúbizonyságot tesznek a törvény és a próféták; Istennek igazsága pedig a Jézus Krisztusban való hit által mindazokhoz és mindazoknak, akik hisznek. Mert nincs különbség, mert mindnyájan vétkeztek, és szűkölködnek az Isten dicsősége nélkül. Megigazulván ingyen az ő kegyelméből a Krisztus Jézusban való váltság által, kit az Isten eleve rendelt engesztelő áldozatul, hit által, az ő véreben, hogy megmutassa az ő igazságát az előbb elkövetett bűnöknek elnézése miatt. - Azt tartjuk tehát, hogy az ember hit által igazul meg, a törvény cselekedetei nélkül. Gal 2,16: Tudván azt, hogy az ember nem igazul meg a törvény cselekedeteiből, hanem a Jézus Krisztusban való hit által, mi is Krisztus Jézusban hittünk, hogy megigazuljunk a Krisztusban való hitből és nem a törvény cselekedeteiből; mivel a törvény cselekedeteiből nem igazul meg egy test sem. Ef 2,8-9: Mert kegyelemből tartattok meg, hit által; és ez nem töletek van: Isten ajándéka ez; nem cselekedetekből, hogy senki ne kérkedjék. Fil 3,9: És találtsam Őbenne, mint akinek nincsen saját igazságom a törvényből, hanem van igazságom a Krisztusban való hit által, Istentől való igazságom a hit alapján. Róm 3,9: Micsoda tehát? Különbek vagyunk-e? Semmiképpen nem. Mert az előbb megmutattuk nyilván, hogy zsidók és görögök mindnyájan bűn alatt vannak. Róm 7,23: De látok egy másik törvényt az én tagjaimban, mely ellenkezik az elmém törvényével, és engem rabul ad a bűn törvényének, mely van az én tagjaimban. Tit 3,5: Nem az igazságnak cselekedeteiből, amelyeket mi cselekedtünk, hanem az ő irgalmasságából tartott meg minket az újjászületésnek fürdője és a Szent Lélek megújítása által. 1Jn 2,2; 2,1: És ő engesztelő áldozat a mi vétkeinkért; de nemcsak a mienkért, hanem az egész világért is. - Én fiacskáim, ezeket azért írom néktek, hogy ne vétkezzetek. És ha valaki vétkezik, van Szószólónk az Atyánál, az igaz Jézus Krisztus. Róm 4,4-5: Annak pedig, aki munkálkodik, a jutalom nem tulajdoníttatik kegyelemből, hanem tartozás szerint; ellenben annak, aki nem munkálkodik, hanem hisz abban, aki az istentelent megigazítja, az ő hite tulajdoníttatik igazsággul. 2Kor 5,19.21: Minthogy az Isten volt az, aki Krisztusban megbékéltette magát a világot, nem tulajdonítván nekik az ő bűneiket, és reánk bízta a békéltetésnek ígését. - Mert azt, aki bűnt nem ismert, bűnné tette értünk, hogy mi Isten igazsága legyünk Őbenne. Jn 3,18: Aki hiszen Őbenne, el nem kárhozik; aki pedig nem hisz, immár elkárhozott, mivelhogy nem hitt az Isten egyszülött Fiának nevében.

61. KÉRDÉS: Miért állítod, hogy egyedül csak a hit által igazulsz meg?

Nem azért,
mintha hitemnek érdemeért volnék kedves Isten előtt,
hanem azért,
mert Isten előtt az én igazságom egyedül
a Krisztus elégtétele, igazsága és szentsége,
amit pedig én másként el nem fogadhatok,
sem el nem sajátíthatok,
csupán csak hit által.

1Kor 1,30-31: Tőle vagytok pedig ti a Krisztus Jézusban, ki bölcsességül lőn nekünk Istentől, és igazsággul, szentségül és váltságul: hogy amint meg van írva: Aki dicsekedik, az Urban dicsekedjék. 1Kor 2,2: Mert nem végeztem, hogy egyébről tudjak ti köztetek, mint a Jézus Krisztusról, mégpedig mint megfeszítettéről. 1Jn 5,10-11: Aki hisz az Isten Fiában, bizonyágtétele van önmagában. Aki nem hisz az Istennek, hazuggá tette őt; mert nem hitt abban a bizonyágtételben, amellyel bizonyágot tett Isten az ő Fiáról. És ez az a bizonyágtétel, hogy örök életet adott nekünk az Isten és ez az élet az ő Fiában van.

XXIV. Úrnapja

62. KÉRDÉS: És jó cselekedetünk miért nem lehet Isten előtt igazsággá, vagy annak valamelyes részévé?

Azért, mert annak az igazságnak,
amely Isten előtt megállhat,
vétek nélkül valónak, tökéletesnek
és Isten törvényével mindenben egyezőnek kell lennie.
Ámde a mi legjobb cselekedeteink is ebben az életben
mind tökéletlenek és bűnökkel fertőzöttek.

Gal 3,10: Mert akik törvény cselekedeteiből vannak, átok alatt vannak; minthogy meg van írva: Átkozott minden, aki meg nem marad mindazokban, amik megírtak a törvény könyvében, hogy azokat cselekedje. 5Móz 27,26: Átkozott, aki meg nem tarja e törvénynek ígését, hogy cselekedje azokat! És mondja az egész nép: Ámen! Ézs 64,6: S nem volt, aki segítségül hívta volna nevedet, aki felserkenne és beléd fogóznék, mert orcádat elrejtéd tőlünk, és álnokságainkban minket megolvasztál.

63. KÉRDÉS: Hogy lehet, hogy a mi jó cselekedeteinknek semmi érdeme se legyen, mikor Isten azokat mind ebben, mind a jövő életben jutalmazni akarja?

A jutalmat nem a mi érdemünkért kapjuk,
hanem kegyelemből.

Lk 17,10: Ezenképpen ti is, ha mindazokat megcselekedtéték, amik néktek parancsoltattak, mondjátok, hogy:

Haszontalan szolgálunk; mert amit kötelesek voltunk cselekedni, azt cselekedtük.

64. KÉRDÉS: Nem tesz?e ez a tan könnyelművé és gonosz emberekké?

Nem, mert lehetetlen, hogy azok,
akik igaz hit által Krisztusba oltattak,
a háládatosság gyümölcsét ne teremjék.

Mt 7,18: Nem teremhet jó fa rossz gyümölcsöt; romlott fa nem teremhet jó gyümölcsöt.

A SZENT SÁKRAMENTUMOK

XXV. Úrnapja

65. KÉRDÉS: Mivel egyedül a hit tesz Krisztusnak és minden ő jótéteményének részesévé, honnan származik ez a hit?

A Szentlélektől,
ki azt a szent evangélium prédikálása által
szívünkben felgerjeszti,
és a szent sákramentumokkal való élés által
bennünk megerősíti.

Ef 2,8-9: Mert kegyelemből tartattatok meg, hit által; és ez nem töletek van: Isten ajándéka ez; nem cselekedetekből, hogy senki ne kérkedjék. Jn 3,5: Felele Jézus: Bizony, bizony mondom néked: Ha valaki nem születik víztől és Lélektől, nem mehet az Isten országába. Mt 28,19-20: Elmenvén azért, tegyetek tanítványokká minden népeket, megkeresztelvén őket az Atyának, a Fiúnak és a Szent Léleknek nevében, tanítván őket, hogy megtartsák mindazt, amit én parancsoltam néktek: és íme én titeletek vagyok minden napon a világ végezetéig. Ámen. 1Pt 1,22-23: Lelketeket az igazság iránt való engedelmisségből képmutatás nélkül való atyafiúi szeretetre tisztítván meg a Lélek által, egymást tiszta szívből buzgón szeressétek; mint akik újonnan születtek nem romlandó magból, de romolhatatlanból, Istennek ígéje által, amely él és megmarad örökké.

66. KÉRDÉS: Mik a sákramentumok?

Látható szent jegyek és pecsétek,
amelyeket Isten azért szerzett,
hogy az azokkal való élés által az evangélium ígérését
velünk annál inkább megértesse és megpecsételje,
tudniillik azt az ígérését,
hogy ő Krisztus keresztfán való egyetlen áldozatáért,
kegyelemből közülünk kinek-kinek
bűnbocsánatot és örök életet ajándékozik.

1Móz 17,11: És metéljétek körül a ti férfitestetek bőrének elejét, és az lesz az én közöttetek és tiközöttetek való szövetségnek jele. Róm 4,11: És a körülmetélkedés jegyét körülmetéletlenségében tanúsított hite igazságának pecsétjéül nyerte: hogy atyja legyen mindazoknak, akik körülmetéletlen létükre hisznek, hogy azoknak is tulajdoníttassék az igazság. 5Móz 30,6: És körülmetéli az Úr, a te Istened a te szívedet, és a te magodnak szívét, hogy szeressed az Urat, a te Istenedet teljes szívedből és teljes lelkedből, hogy élj. 3Móz 6,25: Szólj Áronnak és az ő fiainak, mondván: Ez a bűnért való áldozat törvénye: amely helyen meg szokták ölni az egészen égőáldozatot, azon a helyen öljék meg a bűnért való áldozatot az Úr előtt; igen szentséges az. Zsid 9,8-9,24: Azt jelentvén ki ezzel a Szent Lélek, hogy még nem nyílt meg a szentély útja; fennállván még az első sátor. Ami példázat a jelenkori időre, mikor áldoznak oly ajándékokkal és áldozatokkal, melyek nem képesek lelkiismeret szerint tökéletessé tenni a szolgálattelvőt. - Mert nem kézzel csinált szentélybe, az igaznak csak másolatába ment be Krisztus, hanem magába a mennybe, hogy most Isten színe előtt megjelenjék érettünk. Ez 20,12: És adám nékik szombatjaimat is, hogy legyenek jegyül köztem és öközöttük; hogy megtudják, hogy én vagyok az Úr, az ő megszentelőjük.

67. KÉRDÉS: Arra valók?e tehát az Ige és a sákramentumok, hogy hitünket Krisztusnak a keresztfán történt áldozatára, mint üdvösségünk egyedüli alapjára irányítsák?

Igenis arra valók,
mert a Szentlélek az evangéliumban tanítja,
a szent sákramentumokkal pedig megerősíti,
hogy a mi teljes üdvösségünk
Krisztus egyetlenegy áldozatában rejlik,
amely miérettünk a keresztfán ment végbe.

Róm 6,3: Avagy nem tudjátok-e, hogy akik megkeresztelkedtünk Krisztus Jézusba, az ő halálába keresztelkedtünk meg? Gal 3,26-27: Mert mindnyájan Isten fiai vagytok a Krisztus Jézusban való hit által. Mert

akik Krisztusba keresztelkedtetek meg, Krisztust öltöztették fel.

68. KÉRDÉS: Hány sákramentumot szerzett Krisztus az Újszövetségben?

Kettőt: a szent keresztséget és az Úr szent vacsoráját.

A SZENT KERESZTSÉG

XXVI. Úrnapja

69. KÉRDÉS: Miképpen emlékeztet és biztosít téged Isten a keresztségben arról, hogy Krisztusnak a keresztfán való egyetlenegy áldozata neked javadra szolgál?

Úgy, hogy a vízzel való külső leöntést maga Krisztus rendelte, és egyúttal azt ígérte, hogy az ő vére és Lelke az én lelkem tisztátalanságát, azaz minden bűnömet oly biztosan lemossa, mint amilyen bizonyosan leviszi külsőleg a test szennyét a víz, amellyel megmosakodom.

Mt 28,19-20: Elmentvén azért, tegyetek tanítványokká minden népeket, megkeresztelvén őket az Atyának, a Fiúnak és a Szent Léleknek nevében, tanítván őket, hogy megtartsák mindazt, amit én parancsoltam néktek: és íme én titeket vagyok, minden napon a világ végezetéig. Ámen. ApCsel 2,38: Péter pedig monda nékik: Térjete meg és keresztelkedjete meg mindnyájan a Jézus Krisztusnak nevében a bűnöknek bocsánatára; és veszitek a Szent Lélek ajándékát. Mt 3,11: Én ugyan vízzel keresztelek titeket megtérésre, de aki utánam jő, erősebb nálamnál, akinek saruját hordozni sem vagyok méltó; ő Szent Lélekkel és tűzzel és keresztel majd titeket. Mk 16,16: Aki hiszen és megkeresztelkedik, idvezül; aki pedig nem hiszen, elkárhozik. Róm 6,3-4: Avagy nem tudjátok-e, hogy akik megkeresztelkedtünk Krisztus Jézusba, az ő halálába keresztelkedtünk meg? Eltemettettünk azért övele együtt a keresztség által a halálba: hogy miképpen feltámasztatott Krisztus a halálból az Atyának dicsősége által, azonképpen mi is új életben járjunk. Mk 1,4: Előáll vala János, keresztelvén a pusztában és prédikálván a megtérésnek keresztségét a bűnöknek bocsánatára. Lk 3,3: És méne a Jordán mellett lévő minden tartományba prédikálván a megtérés keresztségét a bűnöknek bocsánatjára.

70. KÉRDÉS: Mit jelent a Krisztus vérével és Lelkével való megmosatás?

Jelenti, hogy Istentől bűnbocsánatot nyerünk kegyelemből, Krisztus véréért, amelyet érettünk az ő áldozatában a keresztfán kiontott. Továbbá jelenti, hogy a Szentlélek megújít és Krisztus tagjává szentel, hogy a bűnöknek napról napra mindinkább meghaljunk, és istenfélő és feddhetetlen életet éljünk.

Zsid 12,24: És az újszövetség közbenjárójához Jézushoz, és a meghintésnek véréhez, mely jobbat beszél, mint az Ábel vére. 1Pt 1,1-2: Péter, Jézus Krisztusnak apostola, a Pontusban, Galátiában, Kappadóciában, Ázsiában és Bithiniában elszéledt jövevényeknek, akik ki vannak választva az Atya Isten eleve rendelése szerint, a Lélek megszentelésében, engedelmességre és Jézus Krisztus vérével való meghintésre: kegyelem és békesség adassék néktek bőségesen. Jel 1,5: És a Jézus Krisztustól, aki a hű tanúbizonyság, a halottak közül az elsőszülött, és a föld királyainak fejedelme. Annak, aki minket szeretett, és megmosott bennünket a mi bűneinkből az ő vére által. Zak 13,1: Azon a napon kútforrás fakad a Dávid házának és Jeruzsálem lakosainak a bűn és tisztátalanság ellen. Ez 36,25-27: És hintek reátok tiszta vizet, hogy megtisztuljatok, minden tisztátalanságotoktól és minden bálványaitoktól megtisztítlak titeket. És adok néktek új szívet, és új lelket adok belétek, és elveszem a kőszívet testetekből, és adok néktek hússzívet. És az én lelkemet adom belétek, és azt cselekszem, hogy az én parancsolataimban járjatok és az én törvényeimet megőrizzétek és betöltsétek. Jn 1,33: És én nem ismertem őt; de aki elküldte engem, hogy vízzel kereszteljek, az mondá nekem: Akire látod a Lelket leszállani és rajta megnyugodni, az az, aki keresztel Szent Lélekkel. Jn 3,5: Felele Jézus: Bizony, bizony mondom neked: Ha valaki nem születik víztől és Lélektől, nem mehet be az Isten országába. 1Kor 6,11: Ilyenek voltatok pedig némelyek, de megmosattattatok, de megszenteltettetek, de megigazítottatok az Úr Jézusnak nevében és a mi Istenünk Lelke által. 1Kor 12,13: Mert hiszen egy Lélek által mi mindnyájan egy testté kereszteltettünk meg, akár zsidók, akár görögök, akár szolgák, akár szabadok; és mindnyájan egy Lélekkel itattattunk meg. Róm 6,4: Eltemettettünk azért övele együtt a keresztség által a halálba: hogy miképpen feltámasztatott Krisztus a halálból az Atyának dicsősége által, azonképpen mi is új életben járjunk. Kol 2,11-12: Akiben körül is metéltettekél kézzel nélkül való körülmetéléssel, levetkezvén az érzéki bűnök testét a Krisztus körülmetélésében; eltemettettvén Övele együtt a keresztségben, akiben egyetemben fel is támasztattatok az

isten erejébe vetett hit által, aki feltámasztá Őt a halálból.

71. KÉRDÉS: Hol ígérte Krisztus, hogy ő minket vérével és Lelkével oly bizonyosan megmos, mint ahogy a keresztség vize megmos bennünket?

A keresztség szereztetési Igéjében,
ahol így szól:

Elmenvén azért, tegyetek tanítványokká minden népeket,
megkeresztelvén őket az Atyának, a Fiúnak
és a Szentléleknek nevébe.

Aki hisz és megkeresztelkedik, idvezül;

aki pedig nem hisz, elkárhozik.

Ez ígéretet másutt is ismétli az Írás,

mikor a keresztséget újjászületés fürdőjének
és bűneink elmosásának nevezi.

Mt 28,20: Tanítván őket, hogy megtartsák mindazt, amit én parancsoltam néktek: és íme én titeket vagyok minden napon a világ végezetéig. Ámen! Mk 16,17: Azokat pedig, akik hisznek, ilyen jelek követik: az én nevemben ördögöket űznek; új nyelveken szólnak. Tit 3,5: Nem az igazságnak cselekedeteiből, amelyeket mi cselekedtünk, hanem az ő irgalmasságából tartott meg minket az újjászületésnek fürdője és a Szent Lélek megújítása által. ApCsel 22,16: Most annak okáért mit késedelmezel? Kelj fel és keresztelkedjél meg és mosd le a te bűneidet, segítségül hívván az Úrnak nevét.

XXVII. Úrnapja

72. KÉRDÉS: Tehát a vízzel való külső leöntés maga a bűnök elmosása-e?

Nem, mert egyedül Jézus Krisztus vére
és a Szentlélek tisztít meg minket minden bűntől.

Mt 3,11: Én ugyan vízzel keresztellek titeket megtérésre, de aki utánam jő, erősebb nálamnál, akinek saruját hordozni sem vagyok méltó; ő Szent Lélekkel és tűzzel keresztel majd titeket. 1Pt 3,21: Ami minket is megtart most képmás gyanánt, mint keresztség, ami nem a test szennyének a lemosása, hanem jó lelkiismeret keresése Isten iránt, a Jézus Krisztus feltámadása által. Ef 5,26-27: Hogy azt megszentelje, megtisztítván a víznek fürdőjével az ige által, hogy majd Őnmaga elébe állítsa dicsőségben az egyházat, úgy, hogy azon ne legyen szeplő, vagy sömörgözés, vagy valami afféle; hanem hogy legyen szent és feddhetetlen. 1Jn 1,7: Ha pedig a világosságban járunk, amint őmaga a világosságban van: közösségünk van egymással, és Jézus Krisztusnak, az ő Fiának vére megtisztít minket minden bűntől. 1Kor 6,11: Ilyenek voltatok pedig némelyek, de megmosattattatok, de megszenteltettetek, de megigazítottatok az Úr Jézusnak nevében és a mi Istenünk Lelke által.

73. KÉRDÉS: Miért nevezi a Szentlélek a keresztséget újjászületés fürdőjének és a bűnök elmosásának?

Isten nem ok nélkül szól ekképpen.

Mert nemcsak arra akar ezzel tanítani minket,
hogy miképpen a test szennjét a víz,
akképpen a mi bűneinket a Krisztus vére és Lelke mossa le,
hanem sokkal inkább arra,
hogy ez az isteni zálog és jegy biztosít minket afelől is,
hogy mi bűneinktől lelkileg oly bizonyosan megtisztulunk,
amiképpen a látható vízzel megmosatunk.

Jel 1,5: És a Jézus Krisztustól, aki a hű tanúbizonyság, a halottak közül az elsőszülött, és a föld királyainak fejedelme. Annak, aki minket szeretett, és megmosott bennünket a mi bűneinkből az ő vére által. Jel 7,14: És monda nékem: Ezek azok, akik jöttek a nagy nyomorúságból, és megmosták az ő ruháikat, és megfehérítették ruháikat a Bárány vérében. 1Kor 6,11: Ilyenek voltatok pedig némelyek, de megmosattattatok, de megszenteltettetek, de megigazítottatok az Úr Jézusnak nevében és a mi Istenünk Lelke által. Mk 16,16: Aki hiszen és megkeresztelkedik, idvezül; aki pedig nem hiszen, elkárhozik. Gal 3,17: Ezt mondom pedig, hogy a kötést, melyet Isten először megerősített a Krisztusra nézve, a négyszázharminc esztendő múltán keletkezett törvény nem teszi erőtlenné, hogy megsemmisítse az ígéretet.

74. KÉRDÉS: Meg kell-e keresztelni a kis gyermekeket?

Meg, mert miután ők is éppúgy Isten szövetségéhez
és az Anyaszentegyházhoz tartoznak, mint a felnőttek,
s mivel Isten Krisztus vére által a bűnöktől való váltságot
és a hitet munkáló Szentlelket nekik is éppúgy ígéri,
mint a felnőtteknek:

ennélfogva a keresztség mint a szövetség jegye által őket is szükséges beoltani Isten Anyaszentegyházába, és megkülönböztetni a hitetlenek gyermekeitől úgy, amint az Ószövetségben is történt a körülmetélkedés által, amelynek helyébe Krisztus az Újszövetségben a keresztséget szerezte.

1Móz 17,7: És megállapítom az én szövetségemet énközöttem és teközötted, és teutánad a te magod között annak nemzedékei szerint örök szövetségül, hogy legyenek tenéked Istened, és a te magodnak te utánad. Mt 19,14: Jézus pedig monda: hagyjatok békét e kisgyermeknek, és ne tiltsátok meg nekik, hogy hozzám jöjjenek; mert ilyenekké a mennyeknek országa. Lk 1,14-15: És léssen tenéked örömdre és vigasságodra, és sokan fognak örvendezni az ő születésén; mert nagy léssen az Úr előtt, és bort és részegítő italt nem iszik; és betelik Szent Lélekkel még az ő anyjának méhétől fogva. Ézs 44,1-3: És most hallgass Jákób, én szolgám, és Izráel, akit én elválasztottam. Így szól az Úr, teremőd és alkotód anyád méhétől fogva, aki megsegít: Ne félj, én szolgám Jákób, és te igaz nép, akit elválasztottam! Mert vizet öntök a szomjúhozóra, és folyóvizet a szárazra; kiöntöm lelkemet a te magodra, és áldásomat a te csemetéidre. Zsolt 22,11: Születésem óta a te gondod voltam; anyám méhétől fogva te voltál Istennem. ApCsel 2,39: Mert néktek lett az ígélet és a ti gyermekeiteknek, és mindazoknak, ki messze vannak, valakiket csak elhív magának az Úr, a mi Istenuk. ApCsel 10,47: Vajon eltilthatja-e valaki a vizet, hogy ezek meg ne kereszteskedjenek, kik vették a Szent Lelket miképpen mi is? 1Móz 17,14: A körülmetéletlen férfi pedig, aki körül nem metélteti az ő férfi testének bőrét, az ilyen lélek kivá-gattatik az ő népe közül, mert felbontotta az én szövetségemet. Kol 2,11-13: Akiben körül is metéltettek kéz nélkül való körülmetéléssel, levetkezvén az érzéki bűnök testét a Krisztus körülmetélésében, eltemetvén Ővele együtt a keresztségben, akiben egyetemben fel is támasztattatok az Isten erejébe vetett hit által, aki feltámasztá Őt a halálból. És titeket, kik holtak valátok a bűnökben és a ti testeteknek körülmetéletlenségében, megelevenített együtt Ővele, megbocsátván minden bűnötöket.

AZ ÚR SZENT VACSORÁJA

XXVIII. Úrnapja

75. KÉRDÉS: Mi emlékeztet és mi biztosít téged az Úr szent vacsorájában afelől, hogy Krisztusnak a keresztfán történt egyetlenegy áldozatában és minden ő javaiban neked is részed van?

Az, hogy Krisztus nekem és minden hívőnek megparancsolta, hogy egyem ama megtöretett kenyérből, és igyam ama pohárból az ő emlékezetére, megígérvén ezzel együtt, először, hogy az ő teste a keresztfán enérettem oly bizonynyal megáldoztatott és megtöretett, vére pedig kiontatott, amily bizonynyal szemeimmel látom, hogy az Úrnak kenyere részemre megtöretik, és a pohár velem közöltetik.

Továbbá, hogy ő az én lelkemet a maga megtöretett testével és kiontatott vérével oly bizonyosan táplálja az örök életre, amily bizonynyal én az Úr szolgájának kezéből az Úr kenyerét és poharát, mint a Krisztus testének és vérenek nekem adott bizonyos jegyeit elfogadom, s szájjammal magamhoz veszem.

Mt 26,26-28: Mikor pedig evének, vevé Jézus a kenyeret és hálákat adván, megtöré és adá a tanítványoknak, és monda: Vegyétek, egyétek; ez az én testem. És vevén a poharat és hálákat adván, adá azoknak, ezt mondván: Igyatok ebből mindnyájan, mert ez az én vérem, az új szövetségnek vére, amely sokakért kiontatik bűnöknek bocsánatára. Mk 14,22-24: És mikor ők evének, vevén Jézus a kenyeret, és hálákat adván, megtöré és adá nekik, mondván: Vegyétek, egyétek; ez az én testem. És vevén a poharat, és hálákat adván, adá nekik; és ivának abból mindnyájan; és monda nekik: Ez az én vérem, az újszövetség vére, amely sokakért kiontatik. Lk 22,19-20: És minekutána a kenyeret vette, hálákat adván megszégé, és adá nekik, mondván: Ez az én testem, mely ti érettetek adatik: ezt cselekedjétek az én emlékezetemre. Hasonlóképpen a pohárt is, minekutána vacsorált, ezt mondván: E pohár amaz új szövetség az én véremben, mely tiérettetek kiontatik. 1Kor 10,16-17: A hálaadásnak pohara, amelyet megáldunk, nem a Krisztus vérével való közösségünk-e? A kenyér, amelyet megszégünk, nem a Krisztus testével való közösségünk-e? Mert egy a kenyér, egy test vagyunk sokan; mert mindnyájan az egy kenyérből részesedünk. 1Kor 11,23-25: Mert én az Úrtól vettem, amit néktek előtökbe is adtam: hogy az Úr Jézus azon az éjszakán, melyen elárultaték, vette a kenyeret, és hálákat adván, megtörte és ezt mondotta: Vegyétek, egyétek! Ez az én testem, mely tiérettetek megtöretik; ezt cselekedjétek az én emlékezetemre. Hasonlatosképpen a pohárt is vette, minekutána vacsorált volna, ezt mondván: E pohár amaz új

testamentum az én vérem által; ezt cselekedjétek, valamennyiszer isszátok az én emlékezetemre. 1Kor 12,13: Mert hiszen egy Lélek által mi mindnyájan egy testté kereszteltettünk meg, akár zsidók, akár görögök, akár szolgák, akár szabadok: és mindnyájan egy Lélekkel itattattunk meg.

76. KÉRDÉS: Mit jelent Krisztus megfeszített testét enni és az ő vérét inni?

Nem csupán azt jelenti,
 hogy Krisztus minden szenvedését és halálát
 hívő szívvel elfogadjuk,
 és ezáltal bűnbocsánatot és örök életet nyerünk,
 hanem ezenfelül azt is,
 hogy a Szentlélek által, aki Krisztusban
 és együttal bennünk is lakozik,
 az ő testével mind inkább-inkább oly módon egyesülünk,
 hogy - ámbár ő a mennyben van,
 mi pedig a földön vagyunk -
 mindazáltal testéből való test
 és csontjaiból való csont vagyunk,
 és így, amint testünk tagjait egy lélek,
 úgy minket a Szentlélek éltesse és kormányozzon örökké.

Jn 6,35.40.47-48.50-51.53-56: Jézus pedig monda nékik: Én vagyok az életnek ama kenyere; aki hozzám jő, semmiképpen meg nem éhezik, és aki hisz bennem, meg nem szomjúhozik soha. - Az pedig annak az akarata, aki elküldött engem, hogy mindaz, aki látja a Fiút és hisz őbenne, örök élete legyen; és én feltámasszam azt az utolsó napon. - Bizony, bizony mondom néktek: Aki énbennem hisz, örök élete van annak. Én vagyok az életnek kenyere. - Ez az a kenyér, amely a mennyből szállott alá, hogy ki-ki egyék belőle és meg ne haljon. Én vagyok amaz élő kenyér, amely a mennyből szállott alá; ha valaki eszik e kenyérből, él örökké. És az a kenyér pedig, amelyet én adok, az én testem, amelyet én adok a világ életéért. - Monda azért nékik Jézus: Bizony, bizony mondom néktek: Ha nem eszitek az ember Fiának testét és nem isszátok az ő vérét, nincs élet bennetek. Aki eszi az én testemet és issza az én véretem, örök élete van annak, és én feltámasztom azt az utolsó napon. Mert az én testem bizony étel és az én vérem bizony ital. Aki eszi az én testemet és issza az én véretem, az énbennem lakozik és én is abban. ApCsel 3,21: Kit az égnek kell magába fogadnia mind az időkig, míglen újjá teremtettnek mindenek, amikről szólt az Isten minden Ő szent prófétájának szája által eleitől fogva. 1Kor 11,26: Mert valamennyiszer eszitek e kenyeret és isszátok e pohárt, az Úrnak halálát hirdessétek, amíg eljövend. Ef 3,16-17: Hogy adja meg néktek az Ő dicsősége gazdagságáért, hogy hatalmasan megerősödjétek az Ő Lelke által a belső emberben; hogy lakozzék a Krisztus a hit által a ti szívetekben. Ef 5,29-30.32: Mert soha senki az ő tulajdon testét nem gyűlölte; hanem táplálgatja és ápolgatja azt, miképpen az Úr is az egyházat; mert az Ő testének tagjai vagyunk, az Ő testéből és az Ő csontjaiból valók. - Felette nagy titok ez: de én a Krisztusról és az egyházzal szólok. 1Kor 6,15-16.19: Nem tudjátok-e, hogy a ti testeitek a Krisztusnak tagjai? Elszakítva hát a Krisztus tagjait, paráznának tagjaivá tegyem? Távol legyen. Avagy nem tudjátok-e, hogy aki paráználval egyesül, egy test vele? Mert ketten lesznek, úgymond, egy testté. - Avagy nem tudjátok-e, hogy a ti testetek a benne lakozó Szent Léleknek temploma, amelyet Istentől nyertetek; és nem a magatokéi vagytok? 1Jn 3,24: És aki az ő parancsolatait megtartja, az Őbenne marad és Ő is abban; és abból ismerjük meg, hogy bennünk marad, abból a Lélekből, amelyet nékünk adott. 1Jn 4,13: Erről ismerjük meg, hogy benne maradunk és ő mibennünk; mert a maga Lelkéből adott minékünk. Jn 14,13: És akármint kérték majd az én nevemben, megcselekszem azt, hogy dicsőíttessék az Atya a Fiúban. Jn 6,56-58: Aki eszi az én testemet és issza az én véretem, az énbennem lakozik és én is abban. Amiként elküldött engem amaz élő Atya, és én az Atya által élek: akként az is, aki engem eszik, él énáltalam. Ez az a kenyér, amely a mennyből szállott alá; nem úgy, amint a ti atyáitok evék a mannat és meghalának: aki ezt a kenyeret eszi, él örökké. Jn 15,1-6: Én vagyok az igazi szőlőtő, és az én Atyám a szőlőműves. Minden szőlővesszőt, amely énbennem gyümölcsöt nem terem, lemetsz; mindazt pedig, amely gyümölcsöt terem, megtisztítja, hogy több gyümölcsöt teremjen. Ti már tiszták vagytok ama beszéd által, amelyet szóltam néktek. Maradjatok énbennem és én is tibennetek. Miképpen a szőlővessző nem teremhet gyümölcsöt magától, hanemha a szőlőtökén marad; akképpen ti sem, hanemha énbennem maradtok. Én vagyok a szőlőtő, ti a szőlővesszők: Aki énbennem marad, én pedig őbenne, az terem sok gyümölcsöt: mert nálam nélkül semmit sem cselekedhettek. Ha valaki nem marad énbennem, kivettetik, mint a szőlővessző, és megszárad; és egybegyűjtik ezeket és a tűzre vetik, és megégnek. Ef 4,15-16: Hanem az igazságot követvén szeretetben, mindenestől fogva növekedjünk Abban, aki a fej, a Krisztusban; akiből az egész test, szép renddel egyberaktván és egybeszerkesztvén az Ő segedelmének minden kapcsaival, minden egyes tagnak mértéke szerint való munkássággal teljesíti a testnek növekedését a maga fölépítésére szeretetben.

77. KÉRDÉS: Hol ígérte Krisztus, hogy ő a hívőket testével és vérével oly bizonyosan táplálja, amiképpen ők a megszegett kenyérből esznek, és a pohárból isznak?

Az úrvacsora szereztetési Igéjében a következőképpen:

"Az Úr Jézus azon az éjszakán, melyen elárultaték,
 vette a kenyeret, és hálákat adván megtörte,

és ezt mondotta:

Vegyétek, egyétek!

Ez az én testem, mely tiérettetek megtöretik;

ezt cselekedjétek az én emlékezetemre.

Hasonlatosképpen a pohárt is vette,

minekutána vacsorált volna

ezt mondván:

E pohár amaz új testamentum az én vérem által;

ezt cselekedjétek, valamennyiszer isszátok

az én emlékezetemre.

Mert valamennyiszer eszitek e kenyeret,

és isszátok e pohárt, az Úrnak halálát hirdessétek,

amíg eljövend."

Ez ígéretet Pál apostol meg is ismétli,

mikor azt mondja:

"A hálaadásnak pohara,

amelyet megáldunk,

nem a Krisztus vérével való közösségünk?é?

A kenyér, amelyet megszegünk,

nem a Krisztus testével való közösségünk?é?

Mert egy a kenyér,

egy test vagyunk sokan;

mert mindnyájan az egy kenyérből részesedünk."

1Kor 11,23-25; Mt 26,26-28; Mk 14,22-24; Lk 22,19-20; 1Kor 10,16-17. Lásd a 75. kérdés alatt.

XXIX. Úrnapja

78. KÉRDÉS: Az úrvacsorában lévő kenyér és bor átváltozik-e Krisztus tulajdon testévé és vérévé?

Nem; sőt miként a keresztségben lévő víz nem változik át Krisztus vérévé,

és nem maga a bűnök elmosása,

hanem annak csak isteni jegye és záloga:

éppen úgy az úrvacsorában lévő szent kenyér is

nem Krisztus tulajdon teste,

noha a sákramentumok mivoltáért

és a Szentlélek beszédmódja szerint

a kenyeret Krisztus testének nevezzük.

Mt 26,29: Mondom pedig néktek, hogy: Mostantól fogva nem iszom a szőlőtőkének ebből a terméséből mind ama napig, amikor újan iszom azt veletek az én Atyámnak országában. Mk 14,24: És monda nékik: Ez az én vérem, az új szövetség vére, amely sokakért kiontatik. 1Kor 10,16-17: A hálaadásnak pohara, amelyet megáldunk, nem a Krisztus vérével való közösségünk-e? A kenyér, amelyet megszegünk, nem a Krisztus testével való közösségünk-e? Mert egy a kenyér, egy test vagyunk sokan; mert mindnyájan az egy kenyérből részesedünk. 1Kor 11,26-28: Mert valamennyiszer eszitek e kenyeret és isszátok e pohárt, az Úrnak halálát hirdessétek, amíg eljövend. Azért aki méltatlanul eszi e kenyeret, vagy issza az Úrnak poharát, vétkezik az Úr teste és vére ellen. Próbálja meg azért az ember magát, és úgy egyék abból a kenyérből, és úgy igyék abból a pohárból. 1Móz 17,10-14: Ez pedig az én szövetségem, melyet meg kell tartanotok én közöttem és ti közöttetek, és a teutánad való magod között: minden férfi körülmetéltessék nálatok. És metéljétek körül a ti férfi testetek bőrének elejét, és az lesz az én közöttem és ti közöttetek való szövetségnek jele. Nyolcnapos korában körülmetéltessék nálatok minden férfigyermek nemzedékeiteknek; akár háznál született, akár pénzen vásároltatott valamely idegentől, aki nem a te magodból való. Körülmetéltetvén körülmetéltessék a házában született és a pénzeden vett; és örökkévaló szövetségül lesz az én szövetségem a ti testeteken. A körülmetéletlen férfi pedig, aki körül nem metélteti az ő férfitestének bőrét, az ilyen lélek kivágattatik az ő népe közül, mert felbontotta az én szövetségemet. 2Móz 12,26-27.43.48: Mikor pedig a ti fiaitok mondandják néktek: Micsoda ez a ti szertartástok? Akkor mondjátok: Páska-áldozat ez az Úrnak, aki elment az Izráel fiainak háza mellett Egyiptomban, mikor megverte az egyiptombelieket, a mi házainkat pedig megoltalmazta. És a nép meghajtá magát és leborula. - És monda az Úr Mózesnek és Áronnak: Ez a Páska rendtartása: Egy idegen származású se egyék abból. - És ha jövevény tartózkodik nálad, és páskát akarna készíteni az Úrnak: metéltessék körül minden férfiai, és úgy foghat annak készítéséhez, és legyen olyan, mint az országnak szülötte. Egy körülmetéletlen se egyék abból. Tit 3,5: Nem az igazságnak cselekedeteiből, amelyeket mi cselekedtünk, hanem az ő irgalmasságából tartott meg minket az újjászületésnek fürdője és a Szent Lélek megújítása által. 1Pt 3,21: Ami minket is megtart most képmás gyanánt, mint keresztség, ami nem a test szennýének lemosása, hanem jó lelkiismeret keresése Isten iránt, a Jézus Krisztus feltámadása által. 1Kor 10,1-4: Nem akarom pedig, hogy ne tudjátok, atyámfiai, hogy a mi atyáink mindnyájan a felhő alatt voltak, és mindnyájan a tengeren mentek által; és mindnyájan Mózesre keresztelkedtek meg a felhőben és a tengerben; és mindnyájan egy lelki eledelt ettek; és mindnyájan egy lelki italt ittak, mert ittak a lelki kösziklából, amely követi

vala őket, e köszikla pedig a Krisztus volt.

79. KÉRDÉS: Miért nevezi tehát Krisztus a kenyeret az ő testének, a poharat az ő vérének, vagy az ő vére által való új szövetségnek? Azonképpen Pál apostol is miért nevezi a kenyeret és a bort Krisztus teste és vére velünk való közlésének?

Krisztus nem ok nélkül szól ekképpen;
mert nemcsak arra tanít minket ezzel,
hogy amiképpen a kenyér és a bor táplálják a földi életet,
azonképpen az ő megfeszített teste és kiontott vére
a mi lelkünknek valóságos étele és itala az örök életre;
hanem sokkal inkább arra tanít,
hogy e látható szent jegyekkel és e záloggal biztosít afelől,
hogy a Szentlélek munkája által oly bizonynal részesekké tesz minket az ő testében és vérében,
mint amily bizonynal e szent jegyeket az ő halálának
emlékezetére testi szánkkal magunkhoz vesszük.
Azonfelül, hogy az ő szenvedése és engedelmessége
oly bizonynal a miénk,
mintha a mi bűneinkért a mi saját személyünkben
mi magunk szenvedtünk volna el mindent,
és mi magunk tettünk volna eleget.

Jn 6,51.55: Én vagyok amaz élő kenyér, amely a mennyből szállott alá; ha valaki eszik e kenyérből, él örökké. És az a kenyér pedig, amelyet én adok, az én testem, amelyet én adok a világ életéért. - Mert az én testem bizony étel és az én vérem bizony ital. 1Kor 10,16-17: A hálaadásnak pohara, amelyet megáldunk, nem a Krisztus vérével való közösségünk-e? A kenyér, amelyet megszegünk, nem a Krisztus testével való közösségünk-e? Mert egy a kenyér, egy test vagyunk sokan; mert mindnyájan az egy kenyérből részesedünk.

XXX. Úrnapja

80. KÉRDÉS: Mi különbség van az úrvacsora és a pápista mise között?

Az úrvacsora nekünk arról tesz bizonyosságot,
hogy bűneink teljességgel megbocsáttatnak
Krisztus amaz egy áldozatáért,
amelyet ő maga a keresztfán egyszer véghezvitt.
Továbbá, hogy mi a Szentlélek által Krisztusba oltatunk,
aki most a maga valóságos testével a mennyekben,
az Atyának jobbján van, és azt akarja,
hogy őt ott imádjuk.
A misében pedig azt tanítják,
hogy élők és holtak bűnei nem bocsáttatnak meg
Krisztus kínszenvedéséért,
ha misemondó papok által Krisztus azokért
naponként is meg nem áldoztatik.
Azonfelül azt is tanítják,
hogy Krisztus teste szerint igazán és testileg
jelen van a kenyér és a bor színe alatt,
és ennek okáért azokban kell őt imádni.
Eszerint a mise alapjában véve nem más,
mint megtagadása Jézus Krisztus egyetlenegy áldozatának
és kínszenvedésének.*

Zsid 7,26: Mert ilyen főpap illet vala minket, szent, ártatlan, szeplőtlen, a bűnösöktől elválasztott, és aki az egeknél magasságosabb lőn. Zsid 9,12.25-28: És nem bakok és tulkok vére által, hanem az ő tulajdon vére által ment be egyszer s mindenkorra a szentélybe, örök váltságot szerezve. - Nem is, hogy sokszor adja magát áldozatul, mint ahogy a főpap évenként bemegy a szentélybe idegen vérről; mert különben sokszor kellett volna szenvednie a világ teremtése óta; így pedig csak egyszer jelent meg az időknél végén, hogy áldozatával eltörölje a bűnt. És miképpen elvégezett dolog, hogy az emberek egyszer meghaljanak, azután az ítélet: azonképpen Krisztus is egyszer megáldoztatván sokak bűneinek eltörlése végett, másodszor bűn nélkül jelen meg azoknak, akik őt várják idvességükre. Zsid 10,10.12-14: Amely akarattal szenteltettünk meg egyszer s mindenkorra, a Jézus Krisztus testének megáldozása által. - Ő azonban, áldozattal áldozván a bűnökért, mindörökké üle az Istennek jobbjára, várván immár, míg lábainak zsámolyául vettetnek az ő ellenségei. Mert egyetlenegy áldozatával örökre tökéletesekké tette a megszentelteket. Jn 19,30: Mikor azért elvette Jézus az ecetet, monda: Elvégeztetett! És lehajtván a fejét, kibocsátá lelkét. Mt 26,28: Mert ez az én vérem, az új szövetségnek vére, amely sokakért kiontatik bűnöknek bocsánatára. Lk 22,19-20: És minekutána a kenyeret vette, hálákat adván megszegé, és adá nekik, mondván: Ez az én testem, mely tiérettetek adatik: ezt cselekedjétek az én emlékezetemre. Hasonlóképpen a pohárt is, minekutána vacsorált, ezt mondván: E pohár

amaz új szövetség az én véremben, mely tiérettetek kiontatik. 1Kor 6,17: Aki pedig az Úrral egyesül, egy lélek ő vele. 1Kor 10,16-17: A hálaadásnak pohara, amelyet megáldunk, nem a Krisztus vérével való közösségünk-e? A kenyér, amelyet megszegünk, nem a Krisztus testével való közösségünk-e? Mert egy a kenyér, egy test vagyunk sokan; mert mindnyájan az egy kenyérből részesedünk. Zsid 1,3: Aki az ő dicsőségének visszatükröződése, és az ő valóságának képmása, aki hatalma szavával fenntartja a mindenséget, aki minket bűneinktől megtisztítván, üle a Felségnek a jobbára a magasságban. Zsid 8,1-2: Fődolog pedig azokra nézve, amiket mondunk, az, hogy olyan főpapunk van, aki a mennyei Felség királyi székének jobbára üle, mint a szent helynek és amaz igazi sáornak szolgálja, amelyet az Úr és nem ember épített. Jn 4,21-24: Monda néki Jézus: Asszony, hidd el nékem, hogy eljő az óra, amikor sem nem ezen a hegyen, sem nem Jeruzsálemben imádjátok az Atyát. Ti azt imádjátok, amit nem ismertek; mi azt imádjuk, amit ismerünk: mert az idvesség a zsidók közül támadt. De eljő az óra, és az most vagyon, amikor az igazi imádók lélekben és igazságban imádják az Atyát: mert az Atya is ilyeneket keres, az ő imádóit. Az Isten lélek: és akik őt imádják szükség, hogy lélekben és igazságban imádják. Jn 20,17: Monda néki Jézus: Ne illess engem; mert nem mentem még fel az én Atyámhoz: hanem menj az én atyámfiaihoz és mondd nekik: Felmegyek az én Atyámhoz és a ti Atyátokhoz, és az én Istenemhez, és a ti Istenetekhez. Lk 24,52-53: Ők pedig imádván őt, visszatérének nagy örömmel Jeruzsálembe; és mindenkor a templomban valának, dicsérvén és áldván az Istent. ApCsel 7,55-56: Mivel pedig teljes vala Szent Lélekkel, a mennybe függesztvén szemeit, látá Istennek dicsőségét, és Jézust állni az Istennek jobbjára felől, és monda: Íme látom az egetek megnyílni, és az embernek Fiát az Isten jobbjára felől állani. Kol 3,1: Annak okáért ha feltámadtatok a Krisztussal, az odafelvalókat keressétek, ahol a Krisztus van, az Istennek jobbján ülven. Fil 3,20-21: Mert a mi országunk meny-nyekben van, honnét a megtartó Úr Jézus Krisztust is várjuk; ki elváltoztatja a mi nyomorúságos testünket, hogy hasonló legyen az Ő dicsőséges testéhez, amaz Ő hatalmas munkája szerint, mely által maga alá vethet mindeneket. 1Thessz 1,9-10: Mert azok maguk hirdetik felőlünk, milyen volt a mi hozzátok való menetelünk, és miként tértetek meg az Istenhez a bálványoktól, hogy az élő és igaz Istennek szolgáljatok, és várjátok az Ő Fiát az égből, akit feltámasztott a halálból, a Jézust, aki megszabadít minket amaz eljövendő haragtól. Lásd még Zsid 9. és 10. részeket.

81. KÉRDÉS: Kik járulhatnak az Úr asztalához?

Azok, akik bűneink miatt valóban bánkódnak,
mindazonáltal bíznak abban,
hogy bűneik meg vannak bocsátva,
és a mégis fennálló emberi gyarlóságot Krisztus szenvedése
és halála elfedezi,
egyszersmind buzgón törekednek is,
hogy hitüket erősítsék,
és életüket megjobbítsák.

A meg nem térők és a képmutatók pedig
ítéletet esznek és isznak önmaguknak.

1Kor 10,19-22: Mit mondok tehát? Hogy a bálvány valami, vagy hogy a bálványáldozat valami? Sőt, hogy amit a pogányok áldoznak, ördögöknek áldozzák és nem Istennek; nem akarom pedig, hogy ti az ördögökkel legyetek közösségben. Nem ihatjátok az Úr poharát és az ördögök poharát; nem lehettek az Úr asztalának és az ördögök asztalának részesei. Vagy haragra ingereljük az Urat? vagy erősebbek vagyunk-e nála? 1Kor 11,28-29: Próbálja meg azért az ember magát, és úgy egyék abból a kenyérből, és úgy igyék abból a pohárból. Mert aki méltatlanul eszik és iszik, ítéletet eszik és iszik magának, mivelhogy nem becsüli meg az Úrnak testét.

82. KÉRDÉS: Bocsáthatók-e az Úr asztalához azok is, akik tudományukkal és életükkel azt bizonyítják, hogy hitetlenek és istentelenek?

Nem: mert ez Isten szövetségét sértené meg,
és az ő haragját felgerjesztené az egész gyülekezetre.
Éppen ezért a keresztyén egyház kötelessége,
hogy Krisztus és az apostolok rendelése szerint,
a kulcsok hatalmával az ilyeneket kizárja,
amíg életüket meg nem jobbítják.

1Kor 11,20.34: Mikor tehát egybegyűltök egyazon helyre, nincs úrvacsorájával való élés. - Ha pedig valaki éhez, otthon egyék, hogy ítéletre ne gyűljetek egybe. Ézs 1,11-15: Mire való nékem véres áldozataitoknak sokasága? ezt mondja az Úr; megelégetem a kosok egészen égő áldozatait és a hizlalt barmok kövérét; s a tulkok, bárányok és bakok véreben nem gyönyörködöm; ha eljöttök, hogy színem előtt megjelenjétek, ki kívánja azt tőletek, hogy pitvarimat tapossátok? Ne hozzátok többé hazug ételáldozatot, a jó illattétel utálat előttem; újhoid, szombat s ünnepre felhívás: bűnt és ünneplést el nem szenvedhetek. Újhoidaitokat és ünnepeiteket gyűlöli lelkem; terhemre vannak, elfáradtam viselni. És ha kiterjesztitek kezeiteket, elrejttem szemeimet előttem; sőt ha megsokasítjátok is az imádságot, én meg nem hallgatom: vérrel rakvák kezeiteket. Ézs 66,3: Aki bikát öl, embert üt agyon; aki juhval áldozik, az ebet öl; aki ételáldozattal jó, disznóvért hoz elélem; aki tömjént gyűjt, bálványt imád! Jer 7,21-23: Ezt mondja a Seregek Ura, Izrael Istene: Égőáldozataitokat rakjátok a ti véres áldozataitokhoz, és egyetek húst! Mert nem szóltam a ti atyáitokkal, és nem rendelkeztem velük, amikor kihoztam őket Egyiptom földéről, az égőáldozat és véres áldozat felől; hanem ezekkel a szavakkal utasítottam

őket, mondván: Hallgassatok az én szómra, és én Istenetekké leszek, ti pedig az én népemmé lesztek, és mind csak azon az úton járjatok, amelyre utasítottalak titeket, hogy jól legyen dolgotok! Zsolt 50,15-23: És hívj segítségül engem a nyomorúság idején, és megszabadítlak téged és te dicsőítesz engem. A gonosznak pedig ezt mondja Isten: Miért beszélsz te rendeléseimről, és veszed szádra az én szövetségemet? Hiszen te gyűlölöd a fenytést, és hátad mögé veted rendeléseimet! Ha lopót látsz, mellé adod magad, és ha paráznákat, társalkodol velük. A szádát gonoszságra tárod, és a nyelved csalárdságot sző. Leülsz és felebarátodra beszélsz, anyád fiát is megszidalmazod. Ezeket teszed, és én hallgassak? Azt gondolod, olyan vagyok, mint te? Megfeddlek téged, és elédbe sorozom azokat. Értsétek meg ezt, ti Istent felejtők, hogy el ne ragadjalak menthetetlenül: aki hálával áldozik, az dicsőít engem; és aki az útra vigyáz, annak mutatom meg Istennek szabadítását.

XXXI. Úrnapja

83. KÉRDÉS: Mi a kulcsok hatalma?

A szent evangélium prédikálása
és a keresztyén egyházfegyelem,
amely kettővel a mennyország a hívőknek megnyílik,
a hitetlenek előtt pedig bezárul.

Mt 16,18-19: De én is mondom neked, hogy te Péter vagy, és ezen a kösziklán építem fel az én anyaszentegyházamat, és a pokol kapui sem vesznek rajta diadalmat. És néked adom a mennyek országának kulcsait; és amit megkötsz a földön, a mennyekben is kötve lesz; és amit megoldasz a földön, a mennyekben is oldva lesz. Mt 18,18: Bizony mondom néktek: Amit megkötöttök a földön, a mennyben is kötve lesz; és amit megoldotok a földön, a mennyben is oldva lesz.

84. KÉRDÉS: Mi módon nyílik meg, és mi módon zárul be a mennyország az evangélium prédikálásával?

Oly módon,
hogy Krisztus parancsolatából minden hívőnek egyenként
és egyetemesen hirdetik és nyilvánosan megbizonyítják,
hogy Isten nekik Krisztus érdeméért
minden bűneiket valósággal megbocsátja,
valahányszor az evangélium ígéreteit
igaz hittel magukhoz kapcsolják.
Viszont minden hitetlennek és képmutatónak hirdettetik,
hogy mindaddig Isten haragja
és az örök kárhozat alá vannak zárva,
amíg meg nem térnek.
Ez evangéliumi bizonyágtétel szerint ítél Isten
mind ebben, mind a jövő életben.

Jn 20,21-23: Ismét monda azért nékik Jézus: Békesség néktek! Amiként engem küldött vala az Atya, én is akképpen küldelek titeket. És mikor ezt mondta, rájuk lehele, és monda nékik: Vegyetek Szent Lelket: Akinek bűneit megbocsátjátok, megbocsátatnak azoknak; akikéit megtartjátok, megtartatnak. Mt 16,19: És néked adom a mennyek országának kulcsait; és amit megkötsz a földön, a mennyekben is kötve lesz; és amit megoldasz a földön, a mennyekben is oldva lesz.

85. KÉRDÉS: Mi módon nyílik meg és zárul be a mennyország a keresztyén egyházfegyelem által?

Oly módon,
hogy Krisztus parancsolatából azok,
akik jóllehet névleg keresztyének,
de nem keresztyén tant és életet folytatnak,
miután egynéhányszor atyafiságosan intést kaptak,
de tévelygéseikkel és bűneikkel fel nem hagynak,
az egyháznak, vagy azoknak bejelentetnek,
akiket az Anyaszentegyház arra rendelt.
És ha intésükre sem térnek meg,
akkor azok a szent sákramentumoktól való eltiltás által
kirekesztik őket a keresztyén gyülekezetből,
és így Isten maga is kizárja őket Krisztus országából.
De ha igazi megjobbulást ígérnek és azt megbizonyítják,
mint Krisztusnak és az egyháznak tagjai
ismét visszafogadhatók.

Mt 18,15-18: Ha pedig a te atyádfia vétkezik ellened, menj el dorgáld meg őt négy szemközött: ha hallgat rád, megnyerted a te atyádfiát; ha pedig nem hallgat rád, végy magad mellé egyet vagy kettőt, hogy két vagy három tanú vallomásával erősítesse minden szó. Ha azokra nem hallgat, mond meg a gyülekezetnek; ha a

gyülekezetre sem hallgat, legyen előtted olyan, mint a pogány és a vámszedő. Bizony mondom néktek: Amit megkötök a földön, a mennyben is kötve lesz; és amit megoldok a földön, a mennyben is oldva lesz. 1Kor 5,3-5: Mert én távol lévén ugyan testben, de jelen lévén lélekben, már elvégeztem, mintha jelen volnék, hogy azt, aki ekként ezt cselekedete, ti és az én lelkem a mi Urunk Jézus Krisztusnak nevében egybegyűlvén, a mi Urunk Jézus Krisztus hatalmával, átadjuk az ilyent a Sátánnak a testnek veszedelmére, hogy a Lélek megtartassék az Úr Jézusnak ama napján. 2Thessz 3,14-15: Ha pedig valaki nem engedelmeskedik a mi levél által való beszédünknek, azt jegyezzétek meg; és ne társalkodjatok vele, hogy megszégyenüljön. De ne tartsátok ellenségnek, hanem intsetek, mint atyáfit. 2Jn 10-11: Ha valaki elmegy hozzátok és nem ezt a tudományt viszi, ne fogadjátok azt be házatokba, és azt ne köszöntsetek; mert aki köszönti azt, részes annak gonosz cselekedeteiben.

HARMADIK RÉSZ

A HÁLÁDATOSSÁG A TÖRVÉNY

XXXII. Úrnapija

86. KÉRDÉS: Miért kell jót cselekednünk, ha Krisztus a mi nyomorúságunkból minden érdemünk nélkül, kegyelemből vált meg?

Azért, mert Krisztus, miután minket az ő vérével megváltott, egyszersmind meg is újít minket az ő Szentlelkével a maga hasonlatosságára avégre, hogy sok jótéteményéért Isten iránt való hálánkat egész életünkkel megmutassuk, és őt dicsőítsük. Ezenkívül azért is, hogy a magunk igaz hite felől annak gyümölcséből bizonyosak legyünk. Végül pedig, hogy a mi istenfélő életünkkel embertársainkat is megnyerjük a Krisztusnak.

Róm 6,13: Se ne szánjátok oda a ti tagjaitokat hamisságnak fegyvereiül a bűnnek; hanem szánjátok oda magatokat az Istennek, mint akik a halálból életre keltetek, és a ti tagjaitokat igazságnak fegyvereiül az Istennek. Róm 12,1-2: Kérlek azért titeket atyámfiai az Istennek irgalmasságára, hogy szánjátok oda a ti testeiteket élő, szent és Istennek kedves áldozatul, mint a ti okos tiszteleteket. És ne szabjátok magatokat e világhoz, hanem változzatok el a ti elméteknek megújulása által, hogy megvizsgáljátok, mi az Istennek jó, kedves és tökéletes akarata. 1Pt 2,5.9-10.11-12: Ti magatok is mint élő kövek épüljétek fel lelki házzá, szent papsággá, hogy lelki áldozatokkal áldozzatok, amelyek kedvesek Istennek a Jézus Krisztus által. - Ti pedig választott nemzetség, királyi papság, szent nemzet, megtartásra való nép vagytok, hogy hirdessétek Annak hatalmas dolgait, aki a sötétségből az ő csodálatos világosságára hívott el titeket; akik hajdan nem nép voltatok, most pedig Isten népe vagytok; akik nem kegyelmezettek voltatok, most pedig kegyelmezettek vagytok. - Szeretteim, kérlek titeket, mint jövevényeket és idegeneket, tartóztassátok meg magatokat a testi kívánságoktól, amelyek a Lélek ellen vitéznek; magatokat a pogányok közt jól viselvén, hogy amiben rágalmaznak titeket mint gonosztevőket, a jó cselekedetekből, ha látják azokat, dicsőítsék Istent a meglátogatás napján. 1Kor 6,19-20: Avagy nem tudjátok-e, hogy a ti testetek a bennetek lakozó Szent Léleknek temploma, amelyet Istentől nyertetek; és nem a magatokéi vagytok? Mert áron vétettetek meg; dicsőítsétek azért az Istent a ti testetekben és lelketekben, amelyek az Istenéi. Mt 5,16: Úgy fénylik a ti világosságtok az emberek előtt, hogy lássák a ti jó cselekedeteiteket, és dicsőítsék a ti mennyei Atyátokat. 2Pt 1,10-11: Annak okáért, atyámfiai, igyekezzetek inkább a ti elhivatástokat és kiválasztatásotokat erőssé tenni; mert ha ezeket cselekszitek, nem ütköztök meg soha. Mert ekképpen gazdagon adatik majd néktek a mi Urunknak és megtartónknak, a Jézus Krisztusnak örök országába való bemenetel. Mt 7,17-18: Ekképpen minden jó fa jó gyümölcsöt terem; a romlott fa pedig rossz gyümölcsöt terem. Nem teremhet jó fa rossz gyümölcsöt; romlott fa sem teremhet jó gyümölcsöt. Gal 5,5-6.22-25: Mert mi a Lélek által, hitből várjuk az igazság reménységét. Mert Krisztus Jézusban sem a körülmetélkedés nem ér semmit, sem a körülmetélkedetlenség, hanem a szeretet által munkálkodó hit. - De a Léleknek gyümölcse: szeretet, öröm, békesség, béketűrés, szívésség, jóság, hűség, szelídség, mértékletesség. Az ilyenek ellen nincs törvény, akik pedig Krisztuséi, a testet megfeszítették indulataival és kívánságaival együtt. Ha Lélek szerint élünk, Lélek szerint is járunk. 1Pt 3,1-2: Hasonlóképpen az asszonyok engedelmeskedjenek az ő férjüknek, hogy ha némelyek nem engedelmeskednének is az igének, feleségük magaviselete által ige nélkül is megnyeressenek; szemlélvén a ti félelemben való feddhetetlen életeteket. Róm 14,19: Azért tehát törekedjünk azokra, amik a békességre és az egymás épülésére valók.

87. KÉRDÉS: Nem üdvözülhetnek-e tehát azok, akik háládatlan és bűnben megátalkodott életükből Istenhez

meg nem térnek?

Semmiképpen nem,
 mert mint az Írás mondja:
 sem a szemérmetlenek,
 sem a bálványimádók,
 sem a paráznák,
 sem a lopók,
 sem a fősvények,
 sem részegesek,
 sem a szitkozódók,
 sem a ragadozók és az ezekhez hasonlók
 Isten országát örökségül nem bírhatják.

1Kor 6,9-10: Avagy nem tudjátok-e, hogy igazságtalanok nem örökölhetik Istennek országát? Ne tévelyegjete; se paráznák, se bálványimádók, se házasságtörők, se pulyák, se férfiszexplősítők, se lopók, se telhetetlenek, se részegesek, se szidalmazók, se ragadozók nem örökölhetik Isten országát. Ef 5,5-6: Mert azt jól tudjátok, hogy egy paráznának is, vagy tisztátalanoknak, vagy fősvényeknek, ki bálványimádó, nincs öröksége a Krisztusnak és Istennek országában. Senki titeket meg ne csaljon üres beszédekkel; mert ezekért jő az Isten haragja a hitetlenség fiaira. 1Jn 3,14-15: Mi tudjuk, hogy általmentünk a halálból az életbe, mert szeretjük a mi atyánkfiait. Aki nem szereti az ő atyjafiát, a halálban marad. Aki gyűlöli az ő atyjafiát, mind embergyilkos az: és tudjátok, hogy egy embergyilkosnak sincs örök élete, ami megmaradhatna őbenne.

XXXIII. Úrnapja**88. KÉRDÉS: Hány részből áll az igazi bűnbánat, vagyis az ember megtérése?**

Kettőből:

az óember megökléséből

és az új ember megelevenítéséből.

Róm 6,4-6: Eltemettünk azért övele együtt a keresztség által a halálba: hogy miképpen feltámasztatott Krisztus a halálból az Atyának dicsősége által, azonképpen mi is új életben járunk. Mert ha az ő halálának hasonlatossága szerint vele eggyé lettünk, bizonyára feltámasztásáé szerint is azok leszünk. Tudván azt, hogy a mi óemberünk övele megfeszítettett, megerőtlenül jön a bűnnek teste, hogy ezután ne szolgáljunk a bűnnek. Ef 4,22-24: Hogy levetkezzétek ama régi élet szerint való óembert, mely megvan romolva a csalárdság kívánságai miatt; megújultatok pedig a ti elméteknek lelke szerint, és felöltözzétek amaz új embert, mely Isten szerint teremtetett igazságban és valóságos szentségben. Kol 3,5-10: Öldökljétek meg azért a ti földi tagjaitokat, paráznaságot, tisztátalanságot, bujaságot, gonosz kívánságot és a fősvénységet, ami bálványimádás; melyek miatt jő az Isten haragja az engedetlenség fiaira; melyekben ti is jártatok régente, mikor éltetek azokban. Most pedig vessétek el magatokat ti is mindazokat; haragot, fölgerjedést, gonosztságot és szátokból a káromkodást és gyalázatos beszédet. Ne hazudjatok egymás ellen, mivelhogy levetkeztétek amaz óembert, az ő cselekedeteivel együtt, és felöltöztétek amaz új embert, melynek újulása van Annak ábrázatja szerint való ismerete, aki teremtette azt. 1or 5,7: Tisztítsátok el azért a régi kovászt, hogy legyetek új tészta, aminthogy kovász nélkül való vagytok; mert hiszen a mi húsvéti bárányunk, a Krisztus, megáldoztatott érettünk.

89. KÉRDÉS: Mi az óember megöklése?

Az, hogy szívünk szerint bánkódjunk bűneinken,
 és azokat mindinkább gyűlöljük és kerüljük.

Róm 8,13: Mert, ha test szerint éltek, meghaltok; de ha a test cselekedeteit a lélekkel megöklitek, éltek. Jóel 2,13: És szíveteket szaggassátok meg, ne ruhátokat, úgy térjete meg az Úrhoz, a ti Istenetekhez; mert könyörülő és irgalmas ő; késedelmes a haragra és nagy kegyelmű, és bánkodik a gonosz miatt.

90. KÉRDÉS: Mi az új ember megelevenítése?

Istenben való szívbéli öröm Krisztus által,
 és az Isten akarata szerint való minden jó cselekedetben
 gyönyörködő szeretet.

Róm 5,1: Megigazulván azért hit által, békességünk van Istennel, a mi Urunk Jézus Krisztus által. Róm 14,17: Mert az Isten országa nem evés, nem ivás, hanem igazság, békesség és Szent Lélek által való öröm. Ézs 57,15: Mert így szól a magasságos és felséges, aki örökké lakozik, és akinek neve szent: Magasságban és szentségben lakom, de a megrontottal és alázatos szívűvel is, hogy megelevenítsem az alázatosok lelkét, és megelevenítsem a megtörték szívét. Róm 6,10-11: Mert hogy meghalt, a bűnnek halt meg egy-szer; hogy pedig él, az Istennek él. Ezenképpen gondoljátok ti is, hogy meghaltatok a bűnnek, de éltek az Istennek a mi Urunk Jézus Krisztusban. Gal 2,19-20: Mert én a törvény által meghaltam a törvénynek, hogy Istennek éljek. Krisztussal együtt megfeszítetttem. Élek pedig többé nem én, hanem él bennem a Krisztus; amely életet pedig most testben élek, az Isten Fiában való hitben élem, aki szeretett engem és önmagát adta érettem.

91. KÉRDÉS: Melyek azok a jó cselekedetek?

Csak azok,
amelyek igaz hitből vannak,
Isten törvényének megfelelőek,
és az ő dicsőségére történnek,
nem pedig azok,
amelyeket mi gondolunk jónak,
vagy amelyek emberi rendelkezés alapjának.

Róm 14,23: Aki pedig kételkedik, ha eszik, kárhoztatva van, mert nem hitből eszik. Ami pedig hitből nincs, bűn az. 1Sám 15,22: Sámuel pedig monda: Vajon kedvesebb-e az Úr előtt az égő és véres áldozat, mint az Úr szava iránt való engedelmesség? Íme, jobb az engedelmesség a véres áldozatnál és a szófogadás a kosok kövérénél! Ef 2,10: Mert az Ő alkotása vagyunk, teremtetvén Általa a Krisztus Jézusban jó cselekedetekre, amelyeket előre elkészített az Isten, hogy azokban járjunk. 1Kor 10,31: Azért akár esztek, akár isztok, akármit cselekesztek, mindent az Isten dicsőségére műveljétek. 5Móz 11,32: Vigyázzatok, hogy mind e rendelések és végzések szerint cselekedjétek, amelyeket én ma adok ti előttökbe. Ez 20,18-19: És mondék fiaiknak a pusztában: A ti atyáitok parancsolataiban ne járjatok, és az ő törvényeiket meg ne tartsátok, s bálványaikkal magatokat meg ne fertőztessétek. Én vagyok a ti Uratok, Istenetek; az én parancsolataimban járjatok, az én törvényeimet tartsátok meg, és azokat cselekedjétek. Ézs 29,13: És szólt az Úr: Mivel e nép szájjal közelget hozzám, és csak ajkaival tisztel engem, szíve pedig távol van tőlem, úgyhogy irántam való félelmük betanított emberi parancsolat lőn. Mt 15,7-9: Képmutatók, igazán prófétált fölőletek Ésaiás, mondván: Ez a nép szájával közelget hozzám, és ajkával tisztel engemet; szíve pedig távol van tőlem. Pedig hiába tisztelnek engem, ha oly tudományokat tanítanak, amelyek embereknek parancsolatai.

92. KÉRDÉS: Melyik Istennek törvénye?

És szólá Isten mindezeket az Igéket:

I. parancsolat. Én, az Úr vagyok a te Istened,
aki kihoztalak téged Egyiptomnak földéről,
a szolgálat házából.

Ne legyenek néked idegen isteneid énelőttem.

II. parancsolat. Ne csinálj magadnak faragott képet,
és semmi hasonlót azokhoz,
amelyek fenn az égben,
vagy amelyek alant a földön,
vagy amelyek a vizekben a föld alatt vannak.

Ne imádd és ne tiszteld azokat;
mert én az Úr, a te Istened,
féltőn szerető Isten vagyok,
aki megbüntetem az atyák vétkét a fiakban,
harmad- és negyedíziglen,
akik engem gyűlölnék.
De irgalmasságot cselekszem ezeríziglen azokkal,
akik engem szeretnek,
és az én parancsolataimat megtartják.

III. parancsolat. Az Úrnak, a te Istenednek nevét
hiába fel ne vedd;
mert nem hagyja azt az Úr büntetés nélkül,
aki az ő nevét hiába felveszi.

IV. parancsolat. Megemlékezzél a szombatnapról,
hogy megszenteljed azt.
Hat napon át munkálkodjál
és végezd minden dolgodat;
de a hetedik nap
az Úrnak, a te Istenednek szombatja:
semmi dolgot se tégy azon se magad, se fiad, se leányod,
se szolgád, se szolgálóleányod, se barmod, se jövevényed
aki a te kapuidon belül van;
mert hat napon teremté az Úr az eget és a földet,
a tengert és mindent, ami azokban van,
a hetedik napon pedig megnyugovék.
Azért megáldá az Úr a szombat napját
és megszentelé azt.

V. parancsolat. Tiszteld atyádat és anyádat,
hogy hosszú ideig élj azon a földön,
amelyet az Úr, a te Istened ád te néked.

VI. parancsolat. Ne ölj.

VII. parancsolat. Ne paráználkodj.

VIII. parancsolat. Ne lopj.

IX. parancsolat. Ne tégy a te felebarátod ellen hamis tanúbizonyságot.

X. parancsolat. Ne kívánd a te felebarátodnak házát.
Ne kívánd a te felebarátodnak feleségét, se szolgáját,
se szolgálóleányát, se ökrét, se szamarát, és semmit,
ami a te felebarátodé.

2Móz 20. és 5Móz 5. részében.

XXXIV. Úrnapja

93. KÉRDÉS: Miképpen oszthatók fel ezek a parancsolatok?

Két táblára:

melyek közül az első tábla négy parancsolatban arra tanít,
miképpen kell magunkat viselnünk Isten iránt.

A második tábla arra tanít hat parancsolatban,
hogy mivel tartozunk felebarátainknak.

2Móz 34,28: És ott vala az Úrral negyven nap és negyven éjjel: kenyeret nem evett, vizet sem ivott. És felírá a táblákra a szövetség szavait, a tíz parancsolatot. 5Móz 10,3-4: Csinálék azért ládát sittimfából, és faragék két kőtáblát is, az előbbiekhöz hasonlókat; és felmenék a hegyre, és a két kőtábla kezemben vala. És felírá a táblákra az előbbi írás szerint a tíz ígét, amelyeket szólott vala az Úr tihozzátok a hegyen, a tűznek közepéből a gyülekezésnek napján, és átadá az Úr azokat nékem. Mt 22,37-40: Jézus pedig monda néki: Szeresd az Urat, a te Istenedet teljes szívedből, teljes lelkedből és teljes elmédből. Ez az első és nagy parancsolat. A második pedig hasonlatos ehhez: Szeresd felebarátodat, mint magadat. E két parancsolattól függ az egész törvény és a próféták.

94. KÉRDÉS: Mit követel Isten az első parancsolatban?

Azt, hogy amint lelkem üdvösségét szeretem,

oly szorgalmasan eltávoztassak

és kerüljek minden bálványozást, varázslást, babonáskodást, szenteknek vagy más teremtményeknek segítségül hívását.

Az egyetlen és igaz Istent pedig igazán megismerjem,

csak őbenne bízzam,

nagy alázatossággal és béketűréssel minden jót

csak egyedül őtőle várjak,

és őt teljes szívemből szeressem, féljem és tiszteljem:

úgyannyira, hogy minden teremtetett dolgok nélkül

el legyek inkább,

semhogy csak a legkisebb dologban is az ő akarata

ellen vétkezzem.

1Kor 6,9-10: Avagy nem tudjátok-e, hogy igazságtalanok nem örökölhetik Istennek országát? Ne tévelyegjete; se paráználj, se bálványimádók, se házasságtörők, se pulyák, se férfiszéplősítők, se lopók, se telhetetlenek, se részegesek, se szidalmazók, se ragadozók nem örökölhetik Isten országát. 1Kor 10,7,14: Se bálványimádók ne legyetek, mint azok közül némelyek, amint meg van írva: Leüle a nép enni és inni, és felkelének játszani. - Azért, szerelmeseim, kerüljétek a bálványimádást. 3Móz 19,31: Ne menjetek igézökhöz, és a jövőmondókat ne tudakozzatok, hogy magatokat azokkal megfertőztessétek. Én vagyok az Úr, a ti Istenedek. 5Móz 18,10-12: Ne találtsatok tekőztöket, aki az ő fiát vagy leányát átvigye a tűzön, se jövőmondó, se igézö, se jegymagyarázó, se varázsló; se bűbajos, ördögösöktől tudakozó, se titokfejtő, se halott idéző. Mert mind utálja az Úr, aki ezeket műveli, és az ilyen utálatosságokért üzi ki őket az Úr, a te Istened te előled. Mt 4,10: Ekkor monda néki Jézus: Eredj el Sátán, mert meg van írva: Az Urat, a te Istenedet imádd és csak néki szolgálj. Jel 19,10: És leborulék annak lábai előtt, hogy imádjam őt, de monda nékem: Meglásd, ne tedd; szolgatársad vagyok néked és a te atyádfiainak, akiknél a Jézus bizonyágtétele van; Istent imádd, mert a Jézus bizonyágtétele a prófétaság lelke. Jel 22,8-9: És én János vagyok az, aki ezeket hallottam és láttam: és mikor hallottam és láttam, leborulék az angyal lábai előtt, hogy őt imádjam, aki nékem ezeket megmutatta vala. Az pedig monda nékem: Meglásd, ne tedd; mert szolgatársad vagyok néked, és a te atyádfiainak a prófétáknak, és azoknak, akik megtartják e könyvnek beszédeit. Az Istent imádd. Jn 17,3: Az pedig az örök élet, hogy megismerjenek téged, az egyedül igaz Istent, és akit elküldtél, a Jézus Krisztust. Jer 17,5: Ezt mondja az Úr: Átkozott az a férfi, aki emberben bíz és testbe helyezi erejét, az Úrtól pedig eltávozott az ő szíve! 1Pt 5,5-6: Hasonlatosképpen ti ifjabbak engedelmeskedjétek a véneknek: mindnyájan pedig, egymásnak engedelmeskedvén, az alázatosságot öltsetek fel, mert az Isten a kevélyeknek ellene áll, az alázatosoknak pedig kegyelmet ad. Alázzatotok meg tehát magatokat Istennek hatalmas keze alatt, hogy felmagasztaljon titeket

annak idején. Zsid 10,36: Mert békességes tűrésre van szükségetek, hogy az Isten akaratát cselekedvén, elnyerjétek az ígéretet. Kol 1,11: Minden erővel megerősítettvén az Ő dicsőségének hatalma szerint minden kítartásra és hosszútűrésre örömmel. Róm 5,3-4: Nemcsak pedig, hanem dicsekedünk a háborúságokban is, tudván, hogy a háborúság békességes tűrést nemz, a békességes tűrés pedig próbatételt, a próbatétel pedig reménységet. 1Kor 10,10: Se pedig ne zúgolódjatok, miképpen öközlők zúgolódnak némelyek, és elveszének a pusztító által. Fil 2,14: Mindeneket zúgolódások és versengések nélkül cselekedjétek. Zsolt 104,27-30: Mindazok tereád néznek, hogy megadjad eledelüket alkalmas időben. Adsz nékik és ők takarnak; megnyitod kezedet, és megtelnek a te jóvoltoddal. Elfordítod orcádat, megháborodnak; elveszed a lelküket, kimúlnak és porrá lesznek újra. Kibocsátod a te lelkedet, megújulnak, és újjá teszed a földnek színét. Ézs 45,7: Ki a világosságot alkotom és a sötétséget teremtem, ki békességet szerzek és gonoszt teremtek; én vagyok az Úr, aki mindezt cselekszem! Jak 1,17: Minden jó adomány és minden tökéletes ajándék felülről való, és a világosságok Atyjától száll alá, akinél nincs változás, vagy változásnak árnyéka. 5Móz 6,5: Szeresd azért az Urat, a te Istenedet teljes szívedből, teljes lelkedből és teljes erődből. Mt 22,37: Jézus pedig monda néki: Szeresd az Urat, a te Istenedet teljes szívedből, teljes lelkedből és teljes elmédből. 5Móz 6,2: Hogy féljed az Urat, a te Istenedet, és megtartsad minden ő rendelését és parancsolatát, amelyeket én parancsolok néked: te és a te fiad, és a te unokád, teljes életedben, és hogy hosszú ideig élhess. Zsolt 111,10: A bölcsesség kezdete az Úrnak félelme; jó belátása van mindenkinek, aki ezt gyakorolja; annak dicsérete megmarad mindvégig. Péld 1,7: Az Úrnak félelme feje a bölcsességnek; a bölcsességet és erkölcsi tanítást a bolondok megutálják. Péld 9,10: A bölcsesség kezdete az Úrnak félelme; és a Szentnek ismerete az eszeség. Mt 10,28: És ne féljétek azoktól, akik a testet ölik meg, a lelket pedig meg nem ölhetik; hanem attól féljétek inkább, aki mind a lelket, mind a testet elvesztheti a gyehennában. 5Móz 10,20-21: Az Urat, a te Istenedet féljed, őt tiszteljed, őhozzá ragaszkodjál, és az ő nevére esküdjél. Ő a te dicséreted, és a te Istened, aki azokat a nagy és rettenetes dolgokat cselekedte veled, amelyeket láttak a te szemeid. Mt 5,29-30: Ha pedig a te jobb szemed megbotráncoztat téged, vágd ki azt és vedd el magadtól; mert jobb néked, hogy egy vesszen el a te tagjaid közül, semhogy egész tested a gyehennára vessessék. És ha a te jobb kezed botráncoztat meg téged, vágd le azt és vedd el magadtól; mert jobb néked, hogy egy vesszen el a te tagjaid közül, semhogy egész tested a gyehennára vessessék. Mt 10,37-39: Aki inkább szereti atyját és anyját, hogynem engemet, nem méltó énhozzám; és aki inkább szereti fiát és leányát, hogynem engemet, nem méltó énhozzám. És aki föl nem veszi az ő keresztyét és úgy nem követ engem, nem méltó énhozzám. Aki megtalálja az ő életét, elveszti azt, és aki elveszti az ő életét énérttem, megtalálja azt. ApCsel 5,29.38-39: Felelvén pedig Péter és az apostolok, mondának: Istennek kell inkább engedni, hogynem az embereknek. - Mostanra nézve is mondom néktek, álljatok el az emberektől, és hagyjatok békét nékik: mert ha emberektől van e tanács, vagy e dolog, semmivé lesz; ha pedig Istentől van, ti fel nem bonthatjátok azt; nehogy esetleg Isten ellen harcolóknak is találtassatok.

95 KÉRDÉS: Micsoda a bálványozás?

Az, ha az ember az egy igaz Isten helyett, vagy ömellette, aki az ő Igéjében magát kijelentette, valami mást képzel vagy tart istennek, s az ő bizalmát abba helyezi.

Ef 5,5: Mert azt jól tudjátok, hogy egy paráznának is, vagy tisztátalannak, vagy fősvénynek, ki bálványimádó, nincs öröksége a Krisztusnak és Istennek országában. 1Kron 16,26: Mert a pogányoknak minden isteneik csak bálványok, de az Úr teremtette az egeket. Fil 3,19: Kiknek végük veszedelem, kinek Istenük az ő hasuk, és akiknek dicsőségük az ő gyalázatukban van, kik mindig a földiekkel törődnek. Gal 4,8: Ámde akkor, mikor még nem ismertétek az Istent, azoknak szolgáltatok, amik természet szerint nem istenek. Ef 2,12: Hogy ti, mondom, abban az időben Krisztus nélkül valók voltatok, Izráel társaságától idegenek, és az ígéret szövetségétől távolvalók, reménységetek nem vala, és Isten nélkül valók voltatok e világon. 1Jn 2,23: Senkiben nincs meg az Atya, aki tagadja a Fiút. Aki vallást tesz a Fiúról, abban az Atya is megvan. 2Jn 9: Aki félrelép és nem marad meg a Krisztus tudománya mellett, annak egynek sincs Istene. Aki megmarad a Krisztus tudománya mellett, mind az Atya, mind a Fiú az övé. Jn 5,23: Hogy mindenki úgy tisztelje a Fiút, miként tisztelik az Atyát. Aki nem tiszteli a Fiút, nem tiszteli az Atyát, aki elküldte őt.

XXXV. Úrnapja

96. KÉRDÉS: Mit akar Isten a második parancsolatban?

Azt, hogy Istent semmi módon ki ne ábrázoljuk, se másképpen ne tiszteljük, hanem csak úgy, amint azt Igéjében parancsolta.

5Móz 4,15-19: Őrizzétek meg azért jól a ti lelketeket, mert semmi alakot nem láttatok akkor, amikor a tűznek közepéből szólott hozzátok az Úr a Hórebbe; hogy el ne vetemedjétek, és faragott képet, valamely bálványféle alakot ne csináljatok magatoknak, férfi vagy asszony képére; képére valamely baromnak, amely van a földön; képére valamely repdeső madárnak, amely röpköd a levegőben; képére valamely földön csúszó-mászó állatnak; képére valamely hálnak, amely van a föld alatt lévő vizekben. Se szemeidet fel ne emeld az égre, hogy meglásd

a napot, a holdat és a csillagokat, az égnek minden seregét, hogy meg ne tántorodjál, és le ne borulj azok előtt, és ne tisztelj azokat, amelyeket az Úr, a te Istened minden néppel közlött, az egész ég alatt. Ézs 40,18-25: És kihez hasonlítottok az Istent, és minő képet készítették Őröla? A bálványt a mester megönti, és az ötvös megaranyozza azt, és olvaszt ezüstláncot rá; aki szegény ily áldozatra, oly fát választ, amely meg nem rothad; okos mestert keres, hogy oly bálványt állítson, amely nem ingadoz. Hát nem tudjátok és nem hallottátok-e, hát nem hirdettetett néktek eleitől fogva, hát nem értettétek-e meg a föld fundamentumait? Ki ül a föld kerekisége fölött, amelynek lakói mint sáskák előtte, ki az egeket kiterjeszti mint egy kárpitot, és kifeszíti, mint a sátort, lakásra; ki a fejedelmeket semmivé teszi, és a föld béráit hiábavalókká változtatja; még alig plántáltattak, még alig vettetének el, alig vert gyökeret a földben törzsük, és Ő csak rájuk fuvall, és kiszáradnak, és őket, mint polyvát, forgószél ragadja el: Kihez hasonlítottok hát engem, hogy hasonló volnék? szól a Szent. Róm 1,23-24: És az örökkévaló Istennek dicsőségét felcserélték a mulandó embereknek és madaraknak és négy lábú állatoknak és csúszó-mászó állatoknak képmásával. Annak okáért adta is őket az Isten szívük kívánságaiban tisztátalanságra, hogy egymás testét megszeplőssék. ApCsel 17,29: Mivelhogy azért az Istennek nemzetsége vagyunk, nem kell azt gondolnunk, hogy aranyhoz, vagy ezüsthöz, vagy köhöz, emberi mesterség és kitalálás faragványához hasonlatos az istenség. 1Sám 15,23: Mert, mint a varázslásnak bűne, olyan az engedetlenség; és bálványozás és bálványimádás az ellenszegülés. 5Móz 12,30-32: Vigyázz magadra, hogy őket követván törbe ne essél, miután már kivesznek előled; és ne tudakozzál az ő isteneik felől; mondván: Miképpen tisztelik e nemzetek az ő isteneiket? én is akképpen cselekszem. Ne cselekedjél így az Úrral, a te Isteneddel, mert mind azt az utálatosságot, amit gyűlöl az Úr, megcselekedték az ő isteneikkel; mert még fiaikat és leányaikat is megégetik vala tűzzel az ő isteneiknek. Mindazt, amit én parancsolok néktek, megtartsátok, és aszerint cselekedjétek: semmit ne tégy ahhoz, és el se végy abból! Mt 15,9: Pedig hiába tisztelnek engem, ha oly tudományokat tanítanak, amelyek embereknek parancsolatai.

97. KÉRDÉS: Semmiféle képet nem szabad csinálni?

Istent nem lehet, és nem is szabad kiábrázolni.

A teremtmények pedig,
noha kiábrázolhatók,
mindazonáltal megtiltja Isten,
hogy az ember azokról képeket csináljon vagy tartson avégből,
hogy vagy azokat,
vagy azok által Istent tisztelje.

2Móz 23,24-25: Ne imádd azoknak isteneit és ne tiszteld azokat, és ne cselekedjél az ő cselekedeteik szerint; hanem inkább döntögesd le azokat és tördeld össze bálványait. És szolgáljátok az Urat, a ti Istenedeket, akkor megáldja a te kenyeredet és vizedet; és eltávolítom tiközületek a nyavalyát. 2Móz 34,13-14: Hanem oltárait rontsátok el, törjétek össze bálványait, és vágjátok ki berkeiket. Mert nem szabad imádnod más istent; mert az Úr, akinek neve féltőn szerető, féltőn szerető Isten ő. 4Móz 33,51: Szólj Izráel fiainak, és mondd meg nekik: Mikor átmentek ti a Jordánon a Kanaán földre: Űzzétek ki akkor a földnek minden lakosát a ti színetek elől, és vesszétek el minden írott képeiket, és minden ő öntött bálványképeiket is elveszéssétek, és minden magaslatokat rontsátok el! 5Móz 7,5: Hanem így cselekedjétek velük: Oltárait rontsátok le, oszlopaikat törjétek össze, berkeiket vágjátok ki, faragott képeiket pedig tűzzel égessétek meg. 5Móz 12,3: És rontsátok el azoknak oltárait, törjétek össze oszlopaikat, tűzzel égessétek meg berkeiket, és vagdaljátok szét az ő isteneiknek faragott képeit, a nevüket is pusztítsátok ki arról a helyről. 5Móz 16,22: Oszlopot se emelj magadnak, amit gyűlöl az Úr, a te Istened. 2Kir 18,3-4: És kedves dolgot cselekedék az Úr szemei előtt, amint az ő atyja, Dávid cselekedett volt. Ő rontotta le a magaslatokat, törte el az oszlopokat, és vágta ki az Aserát, és törte össze az érc kígyót is, amelyet Mózes csinált; mert mind az ideig az Izráel fiai jó illatot tettek annak, és nevezék azt Nékhushtánnak.

98. KÉRDÉS: Szabad-e tehát a templomokban a képeket megtűni, hogy azok az avatatlan népnek könyvek gyanánt szolgáljanak?

Semmiképpen nem,
mert ne legyünk bölcsebbek Istennél,
aki az ő Anyaszentegyházát nem a néma bálványképekkel,
hanem az ő szent Igéjének prédikálásával akarja tanítani.

Jer 10,8: Mind egyig balgatagok és bolondok; hiábavalóságokra tanít; fa az. Hab 2,18-19: Mit használ a faragott kép, hogy a faragója kifaragta azt? vagy az öntött kép és amely hazugságot tanít, hogy a képnek faragója bízik abban, csinálván néma bálványokat? Jaj annak, aki fának mondja: Serkenj fel! néma kőnek: Ébredj fel! Taníthat-e ez? Íme, borítva van arannyal és ezüsttel, lélek pedig nincs benne semmi! 2Pt 1,19: És igen biztos nálunk a prófétai beszéd is, amelyre jól teszitek, ha figyelmeztetek, mint sötét helyen világító szövétnekre, míg nappal virrad, és hajnalcsillag kél fel szívetekben. 2Tim 3,16-17: A teljes írás Istentől ihletett és hasznos a tanításra, a feddésre, a megjobbításra, az igazságban való nevelésre, hogy tökéletes legyen az Isten embere, minden jó cselekedetre felkészített.

XXXVI. Úrnapja

99. KÉRDÉS: Mit követel Isten a harmadik parancsolatban?

Azt, hogy nemcsak átkozódással, vagy hamis esküvéssel,
de még szükségtelen esküdözéssel se káromoljuk Isten nevét,
se tiszteletlenül ne említsük;
se ezekben a rettenetes bűnökben még csak elhallgatással vagy eltűréssel se vegyünk részt,
hanem Isten szentséges nevét félelemmel
és hódolattal említsük avégből,
hogy a mi igaz vallástételünkkel, segítségül hívásunkkal
és minden beszédünkkel és cselekedetünkkel őt magasztaljuk.

3Móz 24,10-16: Kiméne pedig egy izráelbeli asszonynak fia, aki egyiptomi férfiútól való vala, Izráel fiai közé, és versengének a táborban az izráelbeli asszonynak fia és egy izráelbeli férfi. És káromlá az izráelbeli asszony fia az Isten nevét és átkozódék; elvivék azért azt Mózeshez. Az ő anyjánk neve pedig Selomith vala, Dibrinek leánya, Dán nemzetségéből. És őrizet alá veték azt, míg kijelentést nyemének az Úr akarata felől. Szóla azért az Úr Mózesnek, mondván: Vidd ki az átkozódót a táboron kívül, és mindazok, akik hallották, tegyék kezeiket annak fejére és kövezzék agyon azt az egész gyülekezet. Izráel fiainak pedig szólj, ezt mondván: Ha valaki az ő Istenét átkozza, viselje az ő bűnének terhét. És aki szidalmazza az Úrnak nevét, halállal lakoljon, kövezzék azt agyon az egész gyülekezet, akár jövevény, akár bennszülött, ha szidalmazza az Úrnak nevét, halállal lakoljon. 3Móz 19,12: És ne esküdjete hamisan az én nevemre, mert megfertőztetted a te Istenednek nevét. Én vagyok az Úr. Mt 5,37: Hanem legyen a ti beszédetek: Úgy úgy; nem nem; ami pedig ezeken felül vagyon, a gonosztól vagyon. Jak 5,12: Mindeneknek előtte pedig ne esküdjete, atyámfiai, se az égre, se a földre, se semmi más esküvéssel. Hanem legyen a ti igenetek igen, és a nem nem; hogy kárhoztatás alá ne essetek. Ézs 45,23: Magamra esküdtem és igazság jött ki számból, egy szó, mely vissza nem tér: hogy minden térd nékem hajol meg, rám esküszik minden nyelv! Mt 10,32-33: Valaki azért vallást tesz én rólam az emberek előtt, én is megtagadom azt az én mennyei Atyám előtt. 1Tim 2,8: Akarom azért, hogy imádkozzanak a férfiak minden helyen, tiszta kezeket emelvén föl harag és versengés nélkül. Róm 2,24: Mert az Istennek neve miattatok káromoltatik a pogányok között, amint meg van írva. 1Tim 6,1: Akik iga alatt vannak mint szolgák, az ő uraikat minden tisztességre méltóknak tekintsék, hogy Isten neve és a tudomány ne káromoltassék. Kol 3,16-17: A Krisztusnak beszéde lakozzék tibennetek gazdagon, minden bölcsességben; tanítván és intvén egymást zsoltárokkal, dicséretekkel, lelki énekekkel, hálával zengedezvén a ti szívetekben az Úrnak. És mindent, amit csak cselekesztek szóval vagy tettel, mindent az Úr Jézusnak nevében cselekedjete, hálát adván az Istennek és Atyának Őáltala.

100. KÉRDÉS: Oly súlyos bűn-e esküvéssel vagy átkozódással az Úr nevét káromolni, hogy Isten még azokra is haragszik, akik amennyire tehetnék, azt meg nem tiltják, vagy meg nem akadályozzák?

Bizonyára nagy:

mert nincsen is nagyobb bűn,
vagy amely ellen Isten haragja rettenetesebb lenne,
mint az ő nevének káromlása.
Azért meg is parancsolta,
hogy ezt a bűnt halállal büntessék.

3Móz 5,1: Ha azzal vétkezik valaki, hogy hallotta a káromló beszédet, és bizonyosság lehetne, hogy látta, vagy tudja: ha meg nem jelenti azt, de hordozza az ő vétségének terhét. 3Móz 24,15-16: Izráel fiainak pedig szólj, ezt mondván: Ha valaki az ő Istenét átkozza, viselje az ő bűnének terhét. És aki szidalmazza az Úrnak nevét, halállal lakoljon, kövezzék azt agyon az egész gyülekezet; akár jövevény, akár bennszülött, ha szidalmazza az Úrnak nevét, halállal lakoljon.

XXXVII. Úrnapja

101. KÉRDÉS: Esküdhetik-e valaki keresztyén módon Isten nevére?

Igen, ha az alattvalóitól a felsőbbség,
vagy valami szükség követeli,
hogy hitelünket és igazságunkat Isten dicsőségére
és embertársaink javára fenntartsuk és felhasználjuk.
Mert az ilyen esküvés Isten Igéjén alapszik,
ez okból a hívek
mind az Ó-, mind az Újszövetségben igazán használták is.

5Móz 6,13: Féljed az Urat, a te Istenedet, ő neki szolgálj, és az ő nevére esküdjél. 5Móz 10,20: Az Urat, a te Istenedet féljed, őt tiszteljed, őhöz ragaszkodjál, és az ő nevére esküdjél. Ézs 48,1: Halljátok ezt Jákób háza, akik Izráel névről neveztettek, és Júda forrásából származának, akik az Úr nevére esküsznek, és Izráel Istenét emlegetik. Zsid 6,16: Mert az emberek nagyobbra esküsznek, és náluk minden versengésnek vége megerősítésül az eskü. 1Móz 21,24: És monda Ábrahám: Én megesküszöm. 1Móz 31,53: Az Ábrahám Istene, és a Nákhor Istene, és az ő atyjok Istene tegyenek ítéletet közöttünk: És megesküvék Jákób az ő atyjának Izsáknak félelmére. Józs 9,15.19: És békességesen bánt velük Józsué, és frigyét kötött velük, hogy életben hagyja őket, a gyülekezet fejedelmei pedig megesküdének nekik. - Mondának azért mind a főemberek az egész gyülekezetnek: Mi megesküdtünk nekik az Úrra, Izráel Istenére, most hát nem bánthatjuk őket. 1Sám 24,22:

Esküdjél meg nékem most az Úrra, hogy én utánam nem fogod kiirtani maradékomat és nevemet nem fogod kitörölni atyám házából! 2Sám 3,35: Eljőve pedig mind az egész nép, hogy enni adjanak Dávidnak, mikor még a nap fenn vala, De megesküvék Dávid, ezt mondván: Úgy cselekedjék énvelem az Isten most és ezután is, hogy míg a nap le nem megy, sem kenyeret, sem egyebet nem eszem. 1Kir 1,28-30: És felelvén Dávid király, monda: Hívjátok hozzám Bethsabét, aki beméne a király eleibe, és megáll a király előtt. És megesküvék a király, mondván: Él az Úr, aki megszabadította az én lelkemet minden nyomorúságból, hogy amiképpen megesküdtem neked az Úrra, Izráel Istenére, ezt mondván: A te fiad Salamon uralkodik énutánam, és ő ül az én királyi székembe én helyettem: ezt ma így meg is teszem. Róm 1,9: Mert bizonyságom nékem az Isten, kinek lelkem szerint szolgálók az ő Fiának evangéliumában, hogy szüntelen emlékezem felőletek. 2Kor 1,23: Én pedig az Istent hívom bizonyságul az én lelkemre, hogy titeket kímélve nem mentem el eddig Korinthusba.

102. KÉRDÉS: Szabad-e a szentekre vagy más teremtményekre esküdni?

Nem szabad:

mert a törvény szerint való esküvés Istennek tanúbizonyosság hívása, hogy ő mint a szíveknek egyedüli vizsgálója tegyen bizonyosságot az igazságról, és büntessen meg engem, ha én hamisan esküszöm. Ez a tisztesség nem illet meg egy teremtményt sem.

2Kor 1,23: Én pedig az Istent hívom bizonyságul az én lelkemre, hogy titeket kímélve nem mentem el eddig Korinthusba. Mt 5,34-36: És pedig azt mondom néktek: Teljességgel ne esküdjétek; se az égre, mert az az Istennek királyi széke; se a földre, mert az az ő lábainak zsámolya; se Jeruzsálemre, mert a nagy Királynak városa; se a te fejedre ne esküdjél, mert egyetlen hajszaát sem tehetsz fehérré vagy feketévé. Jak 5,12: Mindeneknek előtte pedig ne esküdjétek, atyámfiai, se az égre, se a földre, se semmi más esküvéssel. Hanem legyen a ti igenetek igen, és a nem nem; hogy kárhoztatás alá ne essetek.

XXXVIII. Úrnapja

103. KÉRDÉS: Mit követel Isten a negyedik parancsolatban?

Először azt, hogy az igehirdetést és az iskolákat fenntartsák, és én különösen ünnepnapokon Isten gyülekezetébe szorgalmasan eljárjak, Isten Igéjét tanuljam, a szent sákramentumokkal éljek; az Urat a szentek közösségében segítségül hívjam, és Krisztus szerint adakozzam. Továbbá, hogy gonosz cselekedeteimmel felhagyjak, engedvén, hogy az Úr végezze bennem Szentlelke által a maga munkáját, és így az örökkévaló ünnepet már e földi életben elkezdjem.

Tit 1,5: A végett hagyta lak téged Krétában, hogy a hátramaradt dolgokat hozd rendbe, és rendelj városonként presbitereket, amiképpen én neked meghagytam. 1Tim 3, 4, 5. részek. 1Kor 9,11.13-14: Ha mi néktek a lelkieket vetettük, nagy dolog-e, ha mi a ti testi javaitokat aratjuk? - Nem tudjátok-e, hogy akik a szent dolgokban munkálkodnak, a szent helyből élnek, és akik az oltár körül forgolódnak, az oltárral együtt veszik el részüket? Ekképpen rendelte az Úr is, hogy akik az evangéliumot hirdetik, az evangéliumból éljenek. 2Tim 2,2: És amiket tölem hallottál sok bizonyág által, azokat bízzad hív emberekre, akik másoknak a tanítására is alkalmasak lesznek. 2Tim 3,15: És hogy gyermekségedtől fogva tudod a szent írásokat, melyek téged bölccsé tehetnek az idvességre a Krisztus Jézusban való hit által. Zsolt 40,10-11: Vígán hirdetem az igazságosságot a nagy gyülekezetben; ime, nem tartom vissza ajkamat, te tudod, oh Uram! Igazságosságodat nem rejtem el szívemben, elmondom a te hűségedet és segítségégedet; nem titkolom el kegyelmedet és igazságodat a nagy gyülekezetben. Zsolt 68,27: A gyülekezetekben áldjátok az Istent, az Urat áldjátok, ti Izráel magvából valók! ApCsel 2,42.46: És foglalatosak valának az apostolok tudományában és a közösségben, a kenyér megtörésében és a könyörgésekben. - És mindennap egy akarattal kitartva a templomban, és megtörve házanként a kenyeret, részesednek vala eledelben örömmel és tiszta szívvel. 1Kor 14,19.29.31: De a gyülekezetben inkább akarok öt szót szólani értelemmel, hogy egyebeket is tanítsak, hogy nem tízezer szót nyelveken. - A próféták pedig ketten vagy hárman beszéljenek; és a többiek ítéljék meg. - Mert egyenként mindnyájan prófétálhattok, hogy mindenki tanuljon, és mindenki vigasztalást vegyen. 1Kor 11,33: Azért atyámfiai, amikor egybegyűltök az evésre, egymást megvárjátok. 1Tim 2,1-3.8-10: Intellek azért mindenekelőtt, hogy tartassanak könyörgések, imádságok, esedezések, hálaadások minden emberekért, királyokért és minden méltóságban levőkért, hogy csendes és nyugodalmas életet éljünk, teljes istenfélelemmel és tisztességgel. Mert ez jó és kedves dolog a mi megtartó Istenünk előtt. - Akarom azért, hogy imádkozzanak a férfiak minden helyen, tiszta kezeket emelvén föl harag és versengés nélkül. Hasonlatosképpen az asszonyok tisztességes öltözetben, szemérmességgel és

mértékletességgel ékesítsék magukat; nem hajfonatokkal és arannyal vagy gyöngyökkel, vagy drága öltözékekkel, hanem amint illik az istenfélelmet valló asszonyokhoz, jó cselekedetekkel. 1Kor 14,16: Mert ha lélekkel mondasz áldást, az ott lévő avatatlan miképpen fog a te hálaadásodra Áment mondani, mikor nem tudja, mit beszélsz? 1Kor 16,2: A hétnek első napján mindegyitek tegye félre magánál, amit sikerül összegyűjtenie, hogy ne akkor történjék a gyűjtés, amikor odamegyek. Ézs 66,23: És lesz, hogy hónapról hónapra és szombatról szombatra eljő minden test engem imádni, szól az Úr.

XXXIX. Úrnapja

104. KÉRDÉS: Mit követel Isten az ötödik parancsolatban?

Azt, hogy atyámnak, anyámnak és valamennyi előjárómnak minden tiszteletet, szeretetet és hűséget megadjak, és magamat minden jó tanításnak és büntetésnek illő engedelmességgel alávessem, azonfelül az ő gyengeségeik iránt türelmes legyek, mivel Isten minket az ő kezük által akar vezetni.

Ef 5,22: Ti asszonyok a ti saját férjetekek engedelmesek legyetek, mit az Úrnak. Ef 6,1-3: Ti gyermekek szót fogadjatok a ti szüleiteknek az Úrban; mert ez az igaz. Tiszteljed a te atyádat és a te anyádat (ami az első parancsolat ígérettel), hogy jól legyen néked dolgod és hosszú életű légy e földön. Kol 3,18.20-24: Ti asszonyok engedelmeskedjétek a ti férjetekek, amiképpen illik az Úrban. - Ti gyermekek, szót fogadjatok a ti szüleiteknek mindenben; mert ez kedves az Úrnak. Ti atyák, ne bosszantsátok a ti gyermekeiteket, hogy kétségbe ne essenek. Ti szolgálók, szót fogadjatok mindenben a ti test szerint való uraitoknak, nem a szemnek szolgálván, mint akik embereknek akarnak tetszeni, hanem szívetekek egyenességében, félvén az Istent. És valamit tesztek, lélekből cselekedjétek, mint az Úrnak és nem embereknek; tudván, hogy ti az Úrtól veszitek az örökségnek jutalmát: mert az Őr Krisztusnak szolgáltok. Péld 1,8: Hallgasd, fiam, a te atyádnak erkölcsi tanítását, és a te anyádnak oktatását el ne hagyd. Péld 4,4: Tehát tanított engem, és monda nékem: tartsa meg az én beszédemet a te elméd, hogy megtartván az én parancsolataimat, élj. Péld 15,20; 20,20: A bölcs fiú örvendezteti az atyát; a bolond ember pedig megutálja az anyját. - Aki az ő atyját vagy anyját megátkozza, annak kialszik szövétéke a legnagyobb setétségben. 2Móz 21,17: Aki szidalmazza az ő atyját vagy anyját, halállal lakoljon. Róm 13,1: Minden lélek engedelmeskedjék a felső hatalmasságoknak; mert nincs hatalmasság, hanem csak Istentől: és amely hatalmasságok vannak, az Istentől rendeltettek. Péld 23,22: Hallgasd a te atyádat, aki nemzett téged; és meg ne utáld a te atyádat, mikor megvénhedik. 1Móz 9,24-25: Hogy felserkene Noé móróról, és megtudá amit az ő kisebbik fia cselekedett vala, monda: Átkozott Kánaán! Szolgák szolgája legyen atyjafiai közt. 1Pt 2,18: A cselédek teljes félelemmel engedelmeskedjenek az uraknak; nem csak a jóknak és kíméleteseknek, de a szívteleneknek is. Ef 6,4.9: Ti is atyák ne ingereljétek gyermekeiteket, hanem neveljétek azokat az Úr tanítása és intése szerint. - Ti is urak, ugyanazt cselekedjétek övelük, elhagyván a fenyegetést; tudván, hogy a ti Uratok is menyben van, és személyválogatás nincs Önála. Kol 3,19: Ti férfiak szeressétek a ti feleségeiteket, és ne legyetek irántuk keserű kedvűek. Róm 13,2-7: Azért, aki ellene támad a hatalmasságnak, az Isten rendelésének támad ellene; akik pedig ellene támadnak, önmaguknak ítéletet szereznek. Mert a fejedelmek nem a jó, hanem a rossz cselekedetnek rettegésére vannak. Akarod-e pedig, hogy ne félj a hatalmasságtól? Cselekedj a jót, és dicséreted lesz attól. Mert Isten szolgálja ő a te javadra. Ha pedig a gonoszt cselekszed, félj: mert nem ok nélkül viseli a fegyvert: mert Isten szolgálja, bosszúálló a haragra annak, aki a gonoszt cselekszik. Annak okáért szükség engedelmeskedni, nemcsak a haragért, hanem a lelkiismeretért is. Mert azért fizettek adót is; mivelhogy Istennek szolgálai, kik ugyanabban foglalatoskodnak. Adjátok meg azért mindenkinek, amivel tartoztok: akinek az adóval, az adót; akinek a vámmal, a vámot; akinek a félelemmel, a félelmet; akinek a tisztességgel a tisztességet. Mt 22,21: Akkor monda nékik: Adjátok meg ami a császáré a császárnak; és ami az Istené, az Istennek.

XL. Úrnapja

105. KÉRDÉS: Mit követel Isten a hatodik parancsolatban?

Hogy felebarátomat sem gondolatommal, sem beszédemmel, sem magaviseletemmel, annál kevésbé cselekedetemmel, vagy magam, vagy mások által bosszúsággal ne illessem, ne gyűlöljem, meg ne sértsem, vagy meg ne öljem; sőt minden bosszúvagyat magamból kiirtsak; magam rontására ne törjek, önmagamát könnyelműen veszedelembe ne ejtsem. A közhatalom kezében pedig azért van fegyver, hogy a vérontást megelőzze.

Mt 5,21-22: Hallottátok, hogy megmondatott a régieknek: Ne öl, méltó az ítéletre. Én pedig azt mondom néktek, hogy mindaz, aki haragszik az ő atyjafiára ok nélkül, méltó az ítéletre; aki pedig azt mondja az ő atyjafiának: Ráka, méltó a főtörvényszékre; aki pedig ezt mondja: Bolond, méltó a gyehenna tűzére. Mt 26,52:

Akkor monda néki Jézus: Tedd helyére szabályadat; mert akik fegyvert fognak, fegyverrel kell veszniük. 1Móz 9,6: Aki embervért ont, annak vére ember által oltassék ki; mert Isten a maga képére teremté az embert. Ef 4,26: Ám haragudjatok, de ne vétkezzetek: a nap le ne menjen a ti haragotokon. Róm 12,19: Magatokért bosszút ne álljatok szerelmeseim, hanem adjatok helyet ama haragnak; mert meg van írva: Enyém a bosszúállás, én megfizetek, ezt mondja az Úr. Mt 5,25; 18,35: Légy jóakarója a te ellenségednek hamar, amíg az úton vagy vele, hogy ellenséged valamiképpen a bíró kezébe ne adjon, és a bíró oda ne adjon a poroszló kezébe, és tömlőcbe ne vessen téged. - Ekképpen cselekszik az én menyei Atyám is veletek, ha szívetekből meg nem bocsátjátok, ki-ki az ő atyjafiának, az ő vétkéiket. Róm 13,14: Hanem öltözzétek fel az Úr Jézus Krisztust, és a testet ne tápláljátok kívánságokra. Kol 2,23: Amelyek bölcsességnek látszanak ugyan a maga választotta istentiszteletben és alázatosságban és a test gyötrésében; de nincs bennük semmi becsülni való, mivelhogy a test hízlalására valók. Mt 4,7: Monda néki Jézus: Viszont meg van írva: Ne kísértsd az Urat, a te Istenedet. 2Móz 21,14: Ha pedig valaki szándékosan tör felebarátja ellen, hogy azt orvul megölje, oltáromtól is elvidd azt a halálra. Róm 13,4: Ha pedig a gonoszt cselekszed, félj: mert nem ok nélkül viseli a fegyvert: mert Isten szolgálja, bosszúálló a haragra annak, aki gonoszt cselekszik.

106. KÉRDÉS: Ez a parancsolat csak a gyilkosságról szól?

Nemcsak, hanem amikor Isten a gyilkosságot tiltja, ugyanakkor arra tanít, hogy ő a gyilkosságnak már a gyökerét gyűlöli, mint az irigységet, gyűlölséget, a haragot és a bosszúvágyat, s minden ilyen titkos gyilkosságnak tart.

Róm 1,28-32: És amiképpen nem méltatták az Istent arra, hogy ismeretükben megtartsák, azonképpen oda adta őket az Isten méltatlan gondolkodásra, hogy illetlen dolgokat cselekedjenek; akik teljesek minden hamissággal, paráznasággal, gonosszággal, kapzsisággal, rosszasággal; rakvák irigységgel, gyilkossággal, versengéssel, álnoksággal, rossz erkölccsel; súsárlók, rágalmazók, istengyűlölők, dölgyfősek, kevélyek, dicsekedők, rosszban mesterkedők, szüleiknek engedetlenek, balgatagok, összeférhetetlenek, szeretet nélkül valók, engesztelhetetlenek, irgalmatlanok. Kik jóllehet az Isten végzését ismerik, hogy akik ilyeneket cselekesznek, méltók a halálra, mégis nemcsak cselekszik azokat, hanem az akképpen cselekvőkkel egyet is értenek. 1Jn 2,9-11: Aki azt mondja, hogy a világosságban van, és gyűlöli az ő atyjafiát, az még mindig a sötétségben van. Aki szereti az ő atyjafiát, a világosságban marad, és nincs benne botránkozásra való. Aki pedig gyűlöli az ő atyjafiát, a sötétségben van, és a sötétségben jár, és nem tudja hová megy, mert a sötétség megvakította az ő szemeit. Jak 1,20: Mert ember haragja Isten igazságát nem munkálja. Gal 5,19-21: A testnek cselekedetei pedig nyilvánvalók, melyek ezek: házasságtörés, paráznaság, tisztátalanság, bujálkodás. Bálványimádás, varázslás, ellenségeskedések, versengések, gyűlölködések, harag, patvarkodások, visszavonások, pártütések, irigységek, gyilkosságok, részezségek, dobzódások és ezekhez hasonló: melyekről előre mondom néktek, amiképpen már ezelőtt is mondtam, hogy akik ilyeneket cselekszenek, Isten országának örökösei nem lesznek. 1Jn 3,15: Aki gyűlöli az ő atyjafiát, mind embergyilkos az: és tudjátok, hogy egy embergyilkosnak sincs örök élete, ami megmaradhatna őbenne.

107. KÉRDÉS: Elég-e, ha így senkit meg nem ölünk?

Nem elég, mert mikor Isten az irigységet, gyűlölséget és haragot kárhoztatja, ezzel azt is kívánja, hogy a mi felebarátunkat úgy szeressük, mint magunkat, hogy iránta türelemmel, békességgel, szelídséggel, könyörületességgel és szívességgel viseltessünk, kárát tölünk telhetőleg róla elhárítsuk, és ellenségeinkkel is jót tegyünk.

Mt 7,12; 22,39: Amit akartok azért, hogy az emberek tiveletek cselekedjenek, mindazt ti is úgy cselekedjétek azokkal; mert ez a törvény és a próféták. - A második pedig hasonlatos ehhez: Szeresd felebarátodat, mint magadat. Ef 4,1-3: Kérlek azért titeket én, ki fogoly vagyok az Úrban, hogy járjatok úgy, mint illik elhívátásokhoz, mellyel elhívatatok. Teljes alázatossággal és szelídséggel, hosszútűréssel, elszenvedvén egymást szeretetben, igyekeztél megtartani a Lélek egységét a békességnek kötelékében. Gal 6,1-2: Atyámfiai, még ha előfogja is az embert valami bűn, ti lelkiek igazítsátok útba az olyant szelídségnek lelkével, ügyelvén magadra, hogy meg ne kísértessél temagad is. Egymás terhét hordozzátok, és úgy töltsétek be a Krisztus törvényét. Mt 5,5: Boldogok a szelídek: mert ők örökségül bírják a földet. Róm 12,18: Ha lehetséges, amennyire rajtatok áll, minden emberrel békességesen éljétek. Mt 5,7: Boldogok az irgalmasok: mert ők irgalmasságot nyernek. Lk 6,36: Legyetek azért irgalmasok, mint a ti Atyátok is irgalmas. Róm 12,10.15: Atyafiúi szeretettel egymás iránt gyöngédek; a tiszteltetésben egymást megelőzők legyetek. - Örüljétek az örülőkkel, és sírjátok a sírókkal. 2Móz 23,5: Ha látod, hogy annak a számára, aki téged gyűlöl, a teher alatt fekszik, vigyázz, rajta ne hagyd; oldd le azt övele együtt. Mt 5,44-45: Én pedig azt mondom néktek: Szeressétek ellenségeiteket, áldjátok azokat, akik titeket átkoznak, jót tegyetek azokkal, akik titeket gyűlölnék, és imádkozzatok azokért, akik

háborgatnak és kergetnek titeket. Hogy legyetek a ti mennyei Atyátoknak fiai, aki felhozza az ő napját mind a gonoszokra, mind a jókra, és erőt ad mind az igazaknak, mind a hamisaknak. Róm 12,20-21: Azért ha éhezik a te ellenséged, adj ennie; ha szomjúhozik, adj innia; mert ha ezt míveled, eleven szentet gyűjtesz az ő fejére. Ne győzöttségével meg a gonosztól, hanem a gonoszt jóval győzd meg.

XLI. Úrnapja

108. KÉRDÉS: Mit követel a hetedik parancsolatban?

Mivel Isten minden förtelmet megátkozott, azért azt nekünk is szívből gyűlölünk kell, s mind a szent házasságban, mind azon kívül tiszta és fegyelmezett életet kell élnünk.

3Móz 18,27-29: Mert mindezeket az utálatosságokat megcselekedték annak a földnek lakosai, amely előttetek van; és fertelmessé lőn az a föld. Hogy ki ne okádjon titeket az a föld, ha megfertőztetitek azt, amint kiokádja azt a népet, amely előttetek van. Mert aki megcselekszik valamit ez utálatosságból, mind kiirtatik az így cselekvő ember az ő népe közül. Júd 22-23: És könyörüljetez némelyeken, megkülönböztetvén őket. Másokat pedig rettentéssel mentsetek meg, kiragadva őket a tűzből, és utálva még a ruhát is, amelyet a test beszennyezett. 1Thessz 4,3-5: Mert ez az Isten akarja, a ti szentté lételetek, hogy magatokat a paráznaságtól megtartoztassátok; hogy mindenitek szentségben és tisztességben tudja bírni a maga edényét, nem kívánság gerjedelmével, mint a pogányok, akik nem ismerik az Istent. Zsid 13,4: Tisztességes minden tekintetben a házasság és a szeplőtelen a házasság, a paráznakat pedig és a házasságrontókat megítéli az Isten. 1Kor 7,4: A feleség nem ura a maga testének, hanem a férje; hasonlóképpen a férj sem ura a maga testének, hanem a felesége.

109. KÉRDÉS: Csak a házasságtörést és a más efféle förtelmet tiltja-e Isten e parancsolatban?

Mivelhog testünk és lelkünk a Szentlélek temploma, Isten azt akarja, hogy mindkettőt tisztán és szentül őrizzük meg. Ezért megtilt Isten minden tisztátalan cselekedetet, viselkedést, beszédet, gondolatot, vágyat, és mindazt, ami erre ingerelhetne.

Ef 5,3-4: Paráznaság pedig és akármely tisztátalanság vagy fösvenység ne is neveztessék ti közöttetek, amint szentekhez illik; sem undokság, vagy bolond beszéd, vagy trágárság, melyek nem illenek: hanem inkább hálaadás. 1Kor 6,18-20: Kerüljétek a paráznaságot. Minden bűn, melyet az ember cselekszik, a testen kívül van, de aki paráználkodik, a maga teste ellen vétkezik. Avagy nem tudjátok-e, hogy a ti testetek a bennetek lakozó Szent Léleknek temploma, amelyet Istentől nyertetek; és nem a magatokéi vagytok? Mert áron vétettetek meg; dicsőítsétek azért az Istent a ti testetekben és lelketekben, amelyek az Istenéi. Mt 5,27-28: Hallottátok, hogy megmondattok a régieknek: Ne paráználkodjál! Én pedig azt mondom néktek, hogy valaki asszonyra tekint gonosz kívánságnak okáért, immár paráználkodott azzal az ő szívében. Ef 5,18-19: És meg ne részegedjetez bortól, miben kicsapongás van: hanem teljesedjetez be Szent Lélekkel, beszélgetvén egymás között zsoltárokból és dicséretekből és lelki énekekből, énekelvén és dicséretet mondván szívetekben az Úrnak. 1Kor 15,33: Ne tévelyegjetez. Jó erkölcsöt megrontanak gonosz társaságok.

XLII. Úrnapja

110. KÉRDÉS: Mit tilt meg Isten a nyolcadik parancsolatban?

Nemcsak azt a lopást és rablást tiltja meg, amelyet a polgári hatóság megbüntet, hanem lopásnak nevezi Isten mindazon gonosz mesterkedéseket és fogásokat is, amelyek által felebarátunk tulajdonát akár erőszakkal, akár hamissággal magunkhoz ragadni szándékszunk, mint például hamis súly és mérték, hitvány áru és hamis pénz, vagy uzsora, vagy bármi más eszköz által, amit Isten megtiltott. Ideszámítandó minden fösvenység és Isten ajándékainak haszontalan tékozlása is.

1Kor 6,10: Se lopók, se telhetetlenek, se részegesek, se szidalmazók, se ragadozók nem örökölhettek Isten országát. 1Kor 5,10: De nem általában e világ paráznáival, vagy csalóival, vagy ragadozóival, vagy bálványimádóival; mert hiszen így ki kellene e világból mennetek. Lk 3,14: És megkérdezték őt a vitézek is, mondván: Hát mi mit cselekedjünk? És monda nékik: senkit se háborítsatok, se ne patvarkodjatok; és elégedjetez meg a zsoldotokkal. 1Thessz 4,6: Hogy senki túl ne lépjen és meg ne károsítsa valamely dologban az ő atyjafiát: mert bosszút áll az Úr mindezekért, amint előbb is mondtunk néktek és bizonyosságot tettünk. Péld

11,1; 16,11: Az álnok font utálatos az Úrnál; az igaz mérték pedig kedves neki. - Az Úré az igaz mérték és mérőserpenyő, az ő műve minden mérőkő. Ez 45,9-10: Ezt mondja az Úr Isten: Legyen elég már néktek, Izráel fejedelmei! A törvényteleniséget és erőszakot távoztassátok el, és cselekedjétek törvény szerint és igazságot. Vegyétek le népemről sarcolástokat, ezt mondja az Őr Isten. Igaz mérőserpenyőitek legyenek és igaz éfátok és igaz báthotok. 5Móz 25,13-15: Ne legyen a te zsákodban kétféle font: nagyobb és kisebb. Ne legyen a te házadban kétféle éfa: nagyobb és kisebb. Teljes és igaz fontod legyen néked; teljes és igaz éfád legyen néked; hogy hosszú ideig élj azon a földön, amelyet az Úr, a te Istened ad néked. Zsolt 15,5: Pénzét nem adja uzsorára, és nem vesz el ajándékot az ártatlan ellen. Aki ezeket cselekszi, nem rendül meg soha örökké. Lk 6,35: Hanem szeressétek ellenségeiteket, és jót tegyetek, és adjatok kölcsönt, semmit érte nem várván; és a ti jutalmatok sok lesz, és ama magasságos Istennek fiai lesztek: mert ő jóltevő a háládatlanokkal és gonoszokkal. Péld 5,16: Kifolyjanak-e a te forrásaid, az utcákra a te vized folyásai?

111. KÉRDÉS: Mit követel tőled Isten e parancsolatban?

Hogy felebarátom hasznát tőlem telhetőleg előmozdítsam,
vele úgy cselekedjem,
mint akarnám, hogy mások cselekedjenek velem,
és hűségesen munkálkodjam,
hogy a szűkölködők szükségében segíteni tudjak.

Mt 7,12: Amit akartok azért, hogy az emberek tiveletek cselekedjenek, mindazt ti is úgy cselekedjétek azokkal; mert ez a törvény és a próféták. Ef 4,28: Aki oroz vala, többé ne orozzon; hanem inkább munkálkodjék, cselekedvén az ő kezeivel azt, ami jó, hogy legyen mit adnia a szűkölködőknek.

XLIII. Úrnapja

112. KÉRDÉS: Mit kíván a kilencedik parancsolat?

Azt, hogy senki ellen hamis tanúbizonyságot ne tegyek;
beszédét félre ne magyarázzam,
senkit ne rágalmazzak, ne gyalázzak,
és meghallgatása nélkül könnyelműen ne kárhoztassak;
hanem kerüljek mindenféle hazugságot és csalárdságot
mint a Sátánnak saját műveit,
hacsak Isten rettenetes haragját magamra vonni nem akarom;
törvénykezésben és egyéb dolgaimban
az igazságot kedvelem,
őszintén kimondjam és megvalljam;
és felebarátom tisztességét és jó hírnevét tőlem telhetőleg megoltalmazsam és előmozdítsam.

Péld 19,5-6: A hamis tanú büntetlen nem marad, és a hazugságoknak szőlője meg nem szabadul. Sokan hízelegnek a nemes lelkű embernek, és minden barát az adakozóé. Péld 21,28: A hazug bizonyág elvesz; aki pedig jól figyelmeztet, örökké szól. Zsolt 15,3: Nem rágalmaz nyelvvel; nem tesz rosszat felebarátjának, és nem szerez gyalázatot rokonainak. Róm 1,18: Mert nyilván van az Istennek haragja mennyből, az embernek minden hitetlensége és hamissága ellen, kik az igazságot hamissággal feltartóztatják. Mt 7,1-2: Ne ítéljétek, hogy ne ítéltessetek. Mert amilyen ítélettel ítélték, olyannal ítéltettek, és amilyen mértékkel mérték, olyannal mérnek néktek. Lk 6,37: Ne ítéljétek és nem ítéltettek; ne kárhoztassatok és nem kárhoztattok; megbocsássatok, néktek is megbocsáttatik. Jn 8,44: Ti az ördög atyától valók vagytok, és a ti atyátok kívánságait akarjátok teljesíteni. Az emberölő volt kezdettől fogva, és nem állott meg az igazságban, mert nincsen őbenne igazság. Mikor hazugságot szól, a sajátjából szól; mert hazug és hazugság atyja. Péld 12,22: Az eszes ember elfedezi a tudományt; a bolondok elméje pedig kikiáltja a bolondságot. Péld 13,5: A hamis dolgot gyűlöli az igaz; az istentelen pedig gyűlölségesse tesz és megszégyenít. 1Kor 13,6: Nem örül a hamisságnak, de együtt örül az igazsággal. Ef 4,25: Azért levetvén a hazugságot, szóljatok igazságot, ki-ki az ő felebarátjával: mert egymásnak tagjai vagyunk. 1Pt 4,8: Mindenekelőtt pedig legyetek hajlandók az egymás iránti szeretetre; mert a szeretet sok vétket elfedez.

XLIV. Úrnapja

113. KÉRDÉS: Mit akar a tizedik parancsolat?

Azt, hogy soha még a legcsekélyebb kívánság
vagy gondolat se támadjon fel szívünkben
Istennek csak egy parancsolata ellen is,
hanem mindenkor teljes szívünkből gyűlöljünk minden bűnt,
és gyönyörködjünk minden igazságban.

Róm 7,7-8: Mit mondunk tehát? A törvény bűn-e? Távol legyen: sőt inkább a bűnt nem ismertem, hanem csak a törvény által; mert a kívánságról sem tudtam volna, ha a törvény nem mondaná: Ne kívánjad. De a bűn alkalmat vévén, a parancsolat által nemzett bennem minden kívánságot; mert törvény nélkül holt a bűn.

114. KÉRDÉS: De vajon megtarthatják tökéletesen e parancsolatokat, akik Istenhez megtértek?

Nem: mert még a legszentebbek is, ameddig e földön élnek, az engedelmességet csakhogynem éppen elkezdték; ámde komoly elhatározással tényleg elkezdték élni Istennek nemcsak egynémelyik, hanem minden parancsolata szerint.

1Jn 1,8-10: Ha azt mondjuk, hogy nincsen bűn mibennünk, magunkat csaljuk meg és igazság nincsen mibennünk. Ha megvalljuk bűneinket, hű és igaz, hogy megbocsássa bűneinket és megtisztítson minket minden hamisságtól. Ha azt mondjuk, hogy nem vétkeztünk, hazuggá tesszük őt, és az ő igéje nincsen mibennünk. Róm 7,14-15: Mert tudjuk, hogy a törvény lelki; de én testi vagyok, a bűn alá rekesztve. Mert amit cselekszem, nem ismerem: mert nem azt mívelem, amit akarok, hanem amit gyűlölök, azt cselekszem. Préd 7,20: Mert nincs egy igaz ember is a földön, aki jót cselekednék és nem vétkeznék. Róm 7,22-23: Mert gyönyörködöm az Isten törvényében a belső ember szerint; de látok egy másik törvényt az én tagjaimban, mely ellenkezik az én elmém törvényével, és engem rabul ad a bűn törvényének, mely van az én tagjaimban.

115. KÉRDÉS: Miért hirdetteti Isten a tízparancsolatot olyan szigorúan, ha azokat ebben az életben senki sem tarthatja meg?

Először azért, hogy egész életünkben egyre jobban megismerjük a mi bűnös természetünket, és így egyre jobban kívánjuk bűneink bocsánatát és a Krisztusban való igazságot. Másodszer, hogy a Szentlélek kegyelméért könyörögve, szüntelenül törekedjünk Istennek ábrázatára mindinkább megújulni, míg e földi élet után elérjük a tökéletességet.

1Jn 1,9: Ha megvalljuk bűneinket, hű és igaz, hogy megbocsássa bűneinket és megtisztítson minket minden hamisságtól. Zsolt 32,5: Vétkemet bevallám néked, bűnömöt el nem fedeztem. Azt mondtam: Bevallom hamisságomat az Úrnak - és te elvetted rólam bűneimnek terhét. Róm 7,24-25: Óh én nyomorult ember! Kicsoda szabadít meg engem e halálnak testéből? Hálát adok Istennek a mi Urunk Jézus Krisztus által. Azért jöllehet én az elmém a Isten törvényének, de testemmel a bűn törvényének szolgállok. Fil 3,11-14: Ha valami módon eljuthatnék a halottak feltámadására. Nem mondom, hogy már elértem, vagy hogy már tökéletes volnék; hanem igyekezem, hogy el is érjem, amiért meg is ragadott engem a Krisztus Jézus. Atyámfiai én magamról nem gondolom, hogy már elértem volna: de egyet cselekszem, azokat, amelyek hátam mögött vannak, elfelejtve, azoknak pedig, amelyek előttem vannak, nékik dőlve, célegyenest igyekezem az Istennek a Krisztus Jézusban onnét felülről való elhívása jutalmára. 1Kor 9,24-25: Nem tudjátok-e, hogy akik versenypályán futnak, mindnyájan futnak ugyan, de egy veszi el a jutalmat? Úgy fussatok, hogy elvegyétek. Mindaz pedig, aki pályafutásban tusakodik, mindenben megtűrtető; azok ugyan, hogy romlandó koszorút nyerjenek, mi pedig romolhatatlant.

AZ IMÁDSÁG**XLV. Úrnapja****116. KÉRDÉS: Miért szükséges a keresztyéneknek imádkozni?**

Azért, mert ez kiváltképpen való része annak a háládatosságnak, amelyet Isten tőlünk követel. Továbbá, mert Isten csak azoknak adja az ő kegyelmét és Szentlelkét, akik azt szívbeli fohászkodásokkal szüntelenül kérik, és ezért neki hálát adnak.

Zsolt 50,14-15: Hálával áldozál az Istennek, és teljesítsd a felségesnek fogadásodat! És hívj segítségül engem a nyomorúság idején, és megszabadítlak téged és te dicsőítesz engem. Mt 7,7-8: Kérjétek és adatik néktek; keressetek és találjátok; zörgessetek és megnyitják néktek. Mert aki kér, mind kap; és aki keres, talál; és a zörgetőnek megnyitják. Lk 11,9-10.13: Én is mondom néktek: Kérjétek és megadatik néktek; keressetek és találjátok; zörgessetek és megnyitják néktek. Mert aki kér, mind kap; és aki keres, talál; és a zörgetőnek megnyitják. - Ha azért ti gonosz létekre tudtok a ti fiaitoknak jó ajándékokat adni, mennyivel inkább ad a ti mennyei Atyátok Szent Lélek azoknak, akik tőle kérik. Mt 13,12: Mert akinek van, annak adatik, és bővülködik; de akinek nincs, az is elvételik tőle, amije van.

117. KÉRDÉS: Mi szükséges az olyan imádsághoz, amelyet Isten kedvel és meghallgat?

Először, hogy egyedül csak az egy igaz Istenhez
könyörgjünk szívből,
aki magát nekünk Igéjében kijelentette,
mindazért amit kérünk parancsolt.
Másodszor, hogy szükségünket és nyomorúságunkat
teljes valójában megismerjük,
és az ő felséges színe előtt magunkat megalázzuk.
Harmadszor, hogy erős fundamentumunk legyen,
hogy noha méltatlanok vagyunk arra,
mégis imádságunkat minden biztonnyal meghallgatja
az Úr Krisztusért,
amiképpen azt nekünk Igéjében megígérte.

Jn 4,22-24: Ti azt imádjátok, amit nem ismertek; mi azt imádjuk, amit ismerünk: mert az idvesség a zsidók közül támadt. De eljő az óra, és az most vagyon, amikor az igazi imádók lélekben, és igazságban imádják az Atyát: mert az Atya is ilyeneket keres, az ő imádóit. Az Isten lélek: és akik őt imádják, szükség, hogy lélekben és igazságban imádják. Róm 8,26-37: Hasonlatosképpen pedig a Lélek is segítségére van a mi erőtelenségünknek. Mert azt, amit kérünk kell, amint kellene, nem tudjuk; de maga a Lélek esedezik miérettünk kimondhatatlan fohászzkodásokkal. Aki pedig a szíveket vizsgálja, tudja, mi a Lélek gondolata, mert Isten szerint esedezik a szentekért. 1Jn 5,15: És ha tudjuk, hogy meghallgat bennünket, akármit kérünk, tudjuk, hogy megvannak a kéréseink, amelyeket kértünk őtől. 2Krn 20,12: Oh mi Istenünk, nem ítéled-e meg őket? Mert nincsen mibennünk erő e nagy sokasággal szemben, mely ellenünk jön. Nem tudjuk, mit cselekedjünk, hanem csak terád néznek a mi szemeink. Zsolt 2,11: Szolgáljátok az Urat félelemmel, és örüljétek reszketéssel. Zsolt 34,19: Közel van az Úr a megtört szívekhez, és megsegíti a sebhedt lelkeket. Ézs 66,2: Hiszen mindezeket kezem csinálta, így álltak elő mindezek; így szól az Úr. Hanem erre tekintek én, aki szegény és megtört lelkű, és aki beszédemet rettegi. Róm 10,14: Mi módon hívják azért segítségül azt, akiben nem hisznek? Mi módon hisznek pedig abban, aki felől nem hallottak? Mi módon hallanának pedig prédikáló nélkül? Jak 1,6-8: De kérje hittel, semmit sem kételkedvén: mert aki kételkedik, hasonlatos a tenger habjához, amelyet a szél hajt és ide s tova hány. Mert ne vélje az ilyen ember, hogy kaphat valamit az Úrtól; a kétszívű, a minden útjában állhatatlan ember. Jn 14,13-16: És akármit kértek majd az én nevemben, megcselekszem azt, hogy dicsőíttessék az Atya a Fiúban. Ha valamit kértek az én nevemben, én megcselekszem azt. Ha engem szerettek, az én parancsolataimat megtartsátok. És én kérem az Atyát, és más vigasztalót ad néktek, hogy veletek maradjon mindörökké. Dán 9,17-18: És most hallgasd meg, oh Istenünk, a te szolgádnak könyörgését és esedezéseit, és világosítsd meg az Úrért a te orcádat a te szent helyeden, amely elpusztított. Hajtsad, én Istenem, a te füledet hozzánk és hallgass meg; nyisd meg szemeidet és tekintsd meg a mi pusztulásunkat és a várost, amely a te nevedről neveztetik; mert nem a mi igazságunkban, hanem a te nagy irgalmasságodban bízva terjesztjük elődbe a mi esedezéseinket. Mt 7,8: Mert aki kér, mind kap; és aki keres, talál; és a zörgetőnek megnyitják. Zsolt 143,1: Uram, hallgasd meg könyörgésemet, figyelmezzél imádságomra; hűséged és igazságod szerint hallgass meg engemet.

118. KÉRDÉS: Mit parancsolt Isten, hogy tőle kérjünk?

Mindent, amire testünknek, lelkünknek szüksége van,
melyeket a mi Urunk Jézus Krisztus egybefoglalt abban
a könyörgésben,
melyre ő maga tanított minket.

Jak 1,17: Minden jó adomány és minden tökéletes ajándék felülről való, és a világosságok Atyjától száll alá,
akinél nincs változás, vagy változásnak árnyéka. Mt 6,33: Hanem keressétek először Istennek országát, és az ő igazságát; és ezek mind megadatnak néktek.

119. KÉRDÉS: Melyik ez a könyörgés?*

Mi Atyánk, aki a mennyekben vagy,
szenteltessék meg a te neved,
jöjjön el a te országod,
legyen meg a te akaratod,
amint a mennyben,
úgy a földön is;
mindennapi kenyerünket add meg nekünk ma,
és bocsásd meg vétkeinket,
miképpen mi is megbocsátunk az ellenünk vétkezőknek;
és ne vigy minket kísértésbe,
de szabadíts meg a gonosztól;
mert tiéd az ország,
a hatalom és a dicsőség
mindörökké.

Ámen.

* Az Úr imádsága hagyományos szövege:

Mi Atyánk, ki vagy a mennyekben, szenteltessék meg a te neved;
Jöjjön el a te országod;
Legyen meg a te akaratod, mint a mennyben, úgy a földön is.
A mi mindennapi kenyerünket add meg nekünk ma;

És bocsásd meg a mi vétkeinket, miképpen mi is megbocsátunk azoknak,
akik ellenünk vétkeztek;
És ne vigy minket kísértésbe, de szabadíts meg minket a gonosztól.
Mert tiéd az ország és a hatalom és a dicsőség mindörökké. Ámen.

Mt 6,9-13: Ti azért így imádkozzatok: Mi Atyánk... Lk 11,2-4: Monda pedig nekik: Mikor imádkoztok, ezt mondjátok: Mi Atyánk, ki vagy a mennyekben, szenteltessék meg a te neved. Jöjjön el a te országod. Legyen meg a te akaratod, miképpen a mennyben, azonképpen e földön is. A mi mindennapi kenyerünket add meg nekünk naponként. És bocsásd meg nekünk a mi bűneinket; mert mi is megbocsátunk mindeneknek, akik nekünk adósok. És ne vigy minket kísértésbe; de szabadíts meg minket a gonosztól.

XLVI. Úrnapja

120. KÉRDÉS: Miért parancsolja Krisztus, hogy Istent így szólítsuk meg: Mi Atyánk?

Azért, hogy mindjárt imádságunk kezdetén felébressze bennünk a gyermeki félelmet és bizodalmat Isten iránt, amely könyörgésünk fundamentuma: tudniillik, hogy Isten Krisztus által Atyánkká lett, és mindent, amit tőle hittel kérünk, sokkal inkább megad nekünk, mint szüleink, kik pedig a földi jókat tőlünk meg nem tagadják.

Mt 7,9-11: Avagy ki az az ember közületek, aki ha az ő fia kenyeret kér tőle, követ ad neki? És ha halat kér, vajon kígyót ad-e neki? Ha azért ti gonosz létekre tudtok a ti fiaitoknak jó ajándékokat adni, mennyivel inkább ad a ti menyei Atyátok jókat azoknak, akik kérnek tőle?! Lk 11,11-13: Melyik atya pedig az közületek, akitől a fia kenyeret kér, és ő talán követ ad neki? vagy ha halat, vajon a hal helyett kígyót ad-e neki? Avagy ha tojást kér, vajon skorpiót ad-e neki? Ha azért ti gonosz létekre tudtok a ti fiaitoknak jó ajándékokat adni, mennyivel inkább ad a ti menyei Atyátok Szent Lelket azoknak, akik tőle kérik.

121. KÉRDÉS: Miért teszi hozzá ezt is: "Aki a mennyekben vagy"?

Hogy Istennek menyei felségéről semmiféle földi dolgot ne gondoljunk, továbbá hogy minden lelki és testi szükségünk kielégítését az ő mindenhatóságától várjuk.

Jer 23,23-24: Csak a közelben vagyok-e én Isten? azt mondja az Úr, és nem vagyok-e Isten a messzeségben is? Vajon elrejtőzhetik-e valaki a rejtekhelyeken, hogy én ne lássam őt? azt mondja az Úr, vajon nem töltöm-e én be a mennyet és a földet? azt mondja az Úr. ApCsel 17,24-25.27: Az Isten aki teremtette a világot és mindazt, ami abban van, mivelhogy ő mennynek és földnek ura, kézzel csinált templomokban nem lakik. Sem embereknek kezeitől nem tiszteltetik, mintha valami nélkül szűkölködnék, holott ő ad mindeneknek életet, leheletet és mindent. - Hogy keressék az Urat, ha talán kitapogathatnák, őt és megtalálhatnák, jóllehet bizony nincs mesze egyiküktől sem. Róm 10,12: Mert nincs különbség zsidó meg görög között; mert ugyanaz az Ura mindeneknek, aki kegyelemben gazdag mindenekhez, akik őt segítségül hívják.

XLVII. Úrnapja

122. KÉRDÉS: Melyik az első kérdés?

"Szenteltessék meg a te neved."

Azaz adjad először,
hogy téged igazán megismerjünk,
és a te minden műveidben tündöklő mindenhatóságodat,
bölcsségedet, jóságodat, igazságodat, irgalmasságodat
és igaz voltodat megszenteljük,
dicsérjük és magasztaljuk;
továbbá, hogy egész életünket, gondolatainkat,
beszédeinket és cselekedeteinket arra irányítsuk,
hogy nevedet miattunk szidalom ne érje,

hanem szálljon arra dicséret és dicsőség.

Jn 17,3: Az pedig az örök élet, hogy megismerjenek téged, az egyedül igaz Istent, és akit elküldtél, a Jézus Krisztust. Mt 16,17: És felelvén Jézus, monda neki: Boldog vagy Simon, Jónának fia, mert nem test és vér jelentette ezt meg neked, hanem az én mennyei Atyám. Jak 1,5: Ha pedig valakinek közületek nincs bölcsessége, kérje Istentől, aki mindenkinek készségesen és szemrehányás nélkül adja; és megadatik neki. Zsolt 119,105: Az én lábamnak szövétneke a te igéd, és ösvényemnek világossága. Zsolt 119,137-138: Igaz vagy Uram, és a te ítéleted igazságos. A te bizonyosságaid igazságban és hűségben jelentetted meg, és mindenekfelett való egyenességben. Róm 11,36: Mert ötle, őáltala és őreá nézve vannak mindenek. Ővé a dicsőség mindörökké. Ámen. Zsolt 71,8: Megtelik szájam dicséreteddel, minden napon a te dicsőségeddel. Zsolt 115,1: Nem nekünk Uram, nem nekünk, hanem a te nevednek adj dicsőséget, a te kegyelmedért és hívségedért!

XLVIII. Úrnapja

123. KÉRDÉS: Melyik a második kérdés?

"Jöjjön el a te országod." Azaz úgy igazgass minket Igéddel és Lelkeddel, hogy neked napról napra inkább engedelmeskedjünk. Tartsd meg és növeld Anyaszentegyházadat, rontsd meg a Sátánnak munkáit és minden hatalmát, amely ellened feltámad, s tégy hiábavalóvá minden gonosz tervet, melyet a te szent Igéd ellen szőnek, míg végre teljességre jut országlásod, mikor te lész minden mindenekben.

Mt 6,33: Hanem keressétek először Istennek országát, és az ő igazságát; és ezek mind megadtnak néktek. Zsolt 119,5: Vajha igazgattatnának az én utaim a te rendeléseid megőrzésére! Zsolt 143,10: Taníts meg engem a te akaratodat teljesítenem, mert te vagy Istenem! A te jó lelked vezéreljen engem az egyenes földön. Zsolt 51,20: Tégy jól a te kegyelmedből a Sionnal; és építsd meg Jeruzsálem köfalait. Zsolt 122,6-7: Könyörögjetek Jeruzsálem békességeért; legyenek boldogok a téged szeretők! Békesség legyen a te várfalaid között, csendesség a te palotáidban. 1Jn 3,8: Aki a bűnt cselekszi, az ördögből van; mert az ördög kezdettől fogva bűnben leledzik. Azért jelent meg az Istennek Fia, hogy az ördög munkáit lerontsa. Róm 16,20: A békességnek Istene megrontja a Sátánt a ti lábaitok alatt hamar. Jel 22,17.20: És a Lélek és a menyasszony azt mondják: Jövel! És aki hallja, ezt mondja: Jövel! És aki szomjúhozik, jöjjön el; és aki akarja, vegye az élet vizét ingyen. - Ezt mondja, aki ezekről bizonyosságot tesz: Bizony hamar eljövök. Ámen, bizony jövel Uram Jézus! Róm 8,22-23: Mert tudjuk, hogy az egész teremtet világ egyetemben fohászkodik és nyög mind idáig. Nemcsak ez pedig, hanem a Lélek zsongéjának birtokosai, mi magunk is fohászkodunk magunkban, várva a fiúságot, a mi testünknek megváltását. 1Kor 15,28: Mikor pedig minden alája vettetett, akkor maga a Fiú is alávetetik annak, aki neki mindent alávetett, hogy az Isten legyen minden mindenben.

XLIX. Úrnapja

124. KÉRDÉS: Melyik a harmadik kérdés?

"Legyen meg a te akaratod, amint a mennyben, úgy a földön is." Azaz adjad, hogy mi és minden ember saját akaratunkat legyőzzük, és a te egyedül jó akaratodnak engedelmeskedjünk, minden ellentmondás nélkül, hogy így mindenki az ő tisztét és hivatását oly készséggel és hűséggel töltse be, mint az angyalok a mennyben.

Mt 16,24: Ekkor monda Jézus az ő tanítványainak: Ha valaki jöni akar énutánam, tagadja meg magát és vegye fel az ő keresztyét, és kövessen engem. Tít 2,11-12: Mert megjelent az Isten idvezítő kegyelme minden embernek, amely arra tanít minket, hogy megtagadván a hitetlenséget és a világi kívánságokat, mértékletesen, igazán és szentül éljünk a jelenvaló világon. 1Kor 7,24: Ki-ki amiben elhívott, atyánkfiai, abban maradjon meg az Isten előtt. Zsolt 103,20-21: Áldjátok az Urat ő angyalai, ti hatalmas erejűek, akik teljesítitek az ő rendeletét, hallgatván az ő rendeletének szavára. Áldjátok az Urat minden ő serege: ő szolgálai, akaratának teljesítői!

L. Úrnapja

125. KÉRDÉS: Melyik a negyedik kérdés?

"Mindennapi kenyerünket add meg nekünk ma."

Azaz vedd gondjaidba a mi testi szükségünket,
 hogy így megismerjük,
 hogy minden jó egyedüli forrása te vagy,
 és hogy a te áldásod nélkül
 sem a mi gondoskodásunk és munkánk,
 sem adományaid nálunk nem gyarapodnak.
 Éppen ezért, a mi bizodal munkát
 minden teremtménytől elfordítva,
 egyedül csak beléd helyezzük.

Zsolt 104,27-28: Mindazok tereád néznek, hogy megadjad eledelüket alkalmas időben. Adsz nekik és ők takarnak; megnyitod kezedet és megtelnek a te jóvóttoddal. Zsolt 145,14-16: Az Úr megtámogat minden elesendőt, és felegyenesít minden meggömyedtet. Mindenki szemei tereád vigyáznak, és te idejében megadod eledelüket. Megnyitod a te kezedet, és megelégytesz minden élő ingyen. Mt 6,25-26: Azért azt mondom néktek: ne aggodalmaskodjatok a ti éltetek felől, mit egyetek és mit igyatok; sem a ti testetek felől, mibe öltözködjetek. Avagy nem több-e az élet hogynem az eledel, és a test hogynem az öltözet? Tekintsetek az égi madarakra, hogy nem vetnek, nem aratnak, sem csűrbe nem takarnak; és a ti menyei Atyátok eltartja azokat. Nem sokkal különbek vagytok-e azoknál? ApCsel 14,17: Jóllehet nem hagyta magát tanúbizonyosság nélkül, mert jötevőnk volt, adván mennyből esőket és termő időket nekünk, és betöltvén eledellel és örömmel a mi szívünket. ApCsel 17,27-28: Hogy keressék az Urat, ha talán kitapogathatnák őt és megtalálhatnák, jóllehet bizony nincs mesze egyikőnktől sem: Mert Őbenne élünk, mozgunk és vagyunk; miképpen a költőitek közül is mondották némelyek: Mert az ő nemzetsége is vagyunk. 1Kor 15,58: Azért szerelmes atyámfiai erősen álljatok, mozdíthatatlanul, buzgólkodván az Úrnak dolgában mindenkor, tudván, hogy a ti munkátok nem hiábavaló az Úrban. 5Móz 8,3: És megsanyargata téged, és megéheztete, azután pedig enned adá a mannát, amelyet nem ismertél, sem a te atyáid nem ismertek, hogy tudtadra adja néked, hogy az ember nemcsak kenyérrel él, hanem mindazzal él az ember, ami az Úrnak szájából származik. Zsolt 37,4-5: Gyönyörködjél az Úrban, és megadja néked szíved kéréseit. Hagyjad az Úrra a te utadat, és bízzál benne, majd ő teljesíti. (Olvasandó az egész zsoltár.) Zsolt 55,23: Vessed az Úrra a te terhedet, ő gondot visel rólad, és nem engedi, hogy valamikor ingadozzék az igaz. Zsolt 62,11: Ne bízzatok zsarolt javakban, és rablott jószággal ne kevélykedjete; a vagyonban, ha nő, ne bizakodjatok.

LI. Úrnapja

126. KÉRDÉS: Melyik az ötödik kérdés?

"Bocsásd meg vétkeinket,
 miképpen mi is megbocsátunk az ellenünk vétkezőknek."
 Azaz Krisztus véérért nekünk,
 nyomorult bűnösöknek ne számítsd be a mi vétkeinket,
 se a folytonosan bennünk levő gonoszt;
 amiképpen mi is érezzük szívünkben
 a te kegyelmednek ama bizonyosságát,
 hogy magunkban állhatatosan eltökéljük,
 hogy felebarátainknak szívünk szerint megbocsátunk.

Zsolt 51,1-5: Az éneklőmesternek; Dávid zsoltára; mikor őhosszá ment Nátán a próféta, minekutána Bethsabéval vétkezett. Könyörülj rajtam én Istenem a te kegyelmességed szerint; irgalmasságodnak sokasága szerint töröld el bűneimet! Egészen moss ki engemet az én álnokságomból, és az én vétkeimből tisztíts ki engemet; mert ismerem az én bűneimet, és az én vétkem szüntelen előttem forog. Zsolt 143,2: Ne szállj perbe a te szolgáloddal, mert egy élő sem igaz előtted! 1Jn 2,1: Én fiacskáim, ezeket azért írom néktek, hogy ne vétkezetek. És ha valaki vétkezik, van Szószólónk az Atyánál, az igaz Jézus Krisztus. Mt 6,14-15: Mert ha megbocsátjátok az embereknek az ő vétkeiket, megbocsát néktek is a ti mennyei Atyátok. Ha pedig meg nem bocsátjátok az embereknek az ő vétkeiket, a ti mennyei Atyátok sem bocsátja meg a ti vétkeiteket.

LII. Úrnapja

127. KÉRDÉS: Melyik a hatodik kérdés?

"Ne vigy minket kísértésbe, de szabadíts meg a gonosztól."
 Azaz, mivel mi magunkban oly gyarlók vagyunk,
 hogy még csak egy szempillantásig sem állhatunk meg,
 a mi esküdt ellenségünk pedig,
 a Sátán, a világ és a mi tulajdon testünk
 minket szüntelenül ostromolnak:
 te tarts meg,
 és Szentlelkednek erejével erősíts meg minket,
 hogy szilárdan ellenállhassunk,
 és a lelki tusakodásban le ne győzzenek,

míg végre teljes diadalt veszünk.

Jn 15,5: Én vagyok a szőlőtő, ti a szőlőveszők: Aki énbennem marad, én pedig őbenne, az terem sok gyümölcsöt: mert nálam nélkül semmit sem cselekedhettek. Zsolt 103,14-16: Mert ő tudja a mi formáltatásunkat; megemlékezik róla, hogy por vagyunk. Az emberek napjai olyanok, mint a fű, úgy virágzik, mint a mezőnek virága. Hogyha általmegy rajta a szél, nincsen többé, és az ő helye sem ismeri azt többé. 1Pt 5,8: Józanok legyetek, vigyázzatok; mert a ti ellenségeitek, az ördög, mint ordító oroszlán szerte jár, keresvén, kit elnyeljen. Ef 6,12: Mert nem vér és test ellen van nekünk tusakodásunk, hanem a fejedelemségek ellen, a hatalmasságok ellen, ez élet sötétségének világbírói ellen, a gonoszság lelkei ellen, melyek a magasságban vannak. Jn 15,19: Ha e világból volnátok, a világ szeretné azt, ami az övé; de mivelhogy nem vagytok e világból, hanem én választottalak ki magamnak titeket e világból, azért gyűlöl titeket a világ. Róm 7,23: De látok egy másik törvényt az én tagjaiban, mely ellenkezik az elmém törvényével, és engem rabul ad a bűn törvényének, mely van az én tagjaiban. Gal 5,17: Mert a test a lélek ellen törekedik, a lélek pedig a test ellen; ezek pedig egymással ellenkeznek, hogy ne azokat cselekedjétek, amiket akartok. Mt 26,41: Vigyázzatok és imádkozzatok, hogy kísértetbe ne essetek; mert jóllehet a lélek kész, de a test erőtlen. Mk 13,33: Figyeljétek, vigyázzatok és imádkozzatok; mert nem tudjátok, mikor jő el az az idő. 1Thessz 3,13; 5,23-24: Hogy erősekké tegye a ti szíveteket, feddhetetlenekké a szentségben, a mi Istenünk és Atyánk előtt, amikor eljő a mi Urunk Jézus Krisztus minden ő szentjeivel egyetemben. - Maga pedig a békességnek Istene szenteljen meg titeket mindenestől; és a ti egész valótok, mind lelketek, mind testetek feddhetetlenül őriztessék meg a mi Urunk Jézus Krisztus eljövételére. Hű az, aki elhívott titeket és ő meg is cselekszi azt.

128. KÉRDÉS: Hogyan rekesztet be ezt az imádságot?

"Mert tiéd az ország, a hatalom és a dicsőség mindörökké." Azaz mindezeket azért kérjük tőled, mivelhogy te a mi királyunk és mindenható vagy, ki nekünk minden jót meg is akarsz, meg is tudsz adni, hogy ezek által nem mireánk, hanem a te szent nevedre térjen örök dicsőség.

Róm 10,11-12: Mert azt mondja az írás: Valaki hisz őbenne, meg nem szégyenül. Mert nincs különbség zsidó meg görög között; mert ugyanaz az Úr mindeneknek, aki kegyelemben gazdag mindenekhez, akik őt segítségül hívják. 2Pt 2,9: Meg tudja szabadítani az Úr a kegyeseket a kísértésekből, a gonoszokat pedig az ítélet napjára büntetésre fenntartani. Jn 14,13: És akármit kértek majd az én nevemben, megcselekszem azt, hogy dicsőíttessék az Atya a Fiúban. Zsolt 115,1: Nem nekünk Uram, nem nekünk, hanem a te nevednek adj dicsőséget, a te kegyelmedért és hívségedért!

129. KÉRDÉS: Mit jelent ez a szócska: "Ámen"?

Az "Ámen" azt jelenti:
ez igazán és bizonyosan meglesz.
Mert Isten az én könyörgésemet
sokkal bizonyosabban meghallgatta,
mint amennyire én azt szívemben kívánom.

2Kor 1,20: Mert Istennek valamennyi ígérete őbenne lett igenné és őbenne lett Ámenné az Isten dicsőségére miáltalunk. 2Tim 2,13: Ha hitetlenkedünk, ő hű marad: ő magát meg nem tagadhatja.